

**STUDENCKIE
ZESZYTY NAUKOWE
WKOŁO ROSJI**

NR 3(16)/2011

**I NUMER SPECJALNY:
GEOGRAFIA SPOŁECZNO-EKONOMICZNA
FEDERACJI ROSYJSKIEJ**

Opiekunowie naukowci:

dr hab. Krystyna Pietrzycka-Bohosiewicz, prof. UJ

dr Aleksander Wawrzyńczak

dr Bartosz Gołąbek

Redaktor naczelna:

Patrycja Drąg

Redakcja:

Maria Kruk

Anna Pasiut

Dorota Szczudło

Okładka:

Kamil Polakiewicz

Nakład:

??? egzemplarzy

Skład i druk:

AT Wydawnictwo

ul. Pod Fortem 2f/4

31-302 Kraków

„Studenckie Zeszyty Naukowe Wkoło Rosji” zostały wydane przy wsparciu finansowym Rady Kół Naukowych UJ, Instytutu Filologii Wschodniosłowiańskiej UJ oraz Fundacji Studentów i Absolwentów Uniwersytetu Jagiellońskiego „Bratniak”

Przedruk całości lub poszczególnych fragmentów za zgodą wydawcy

ISSN 1898-4444

Adres redakcji:

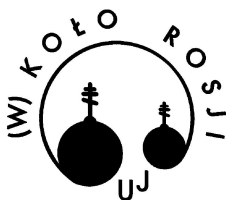
Koło Naukowe Studentów Instytutu Filologii Wschodniosłowiańskiej UJ

(W)Koło Rosji

Al. Mickiewicza 11, 31-120 Kraków

<http://wkolorosji.wordpress.com/>

e-mail: zeszytynaukowe@gmail.com

SPIS TREŚCI

MARIA KRUK Walory przyrodnicze.....	11
ANNA STAŃCZYK Komunikacja i transport.....	23
DOROTA SZCZUDŁO Struktura terytorialna.....	37
EWA ŚRODOŃ Demografia.....	129
Suplement.....	137

Z Przyjemnością oddajemy w Państwa ręce pierwszy numer specjalny Studenckich Zeszytów Naukowych poświęcony geografii Rosji. Jego pomysłodawczyniami są studentki I roku SUM Kultury Rosji i narodów sąsiednich wraz z drem B Gołąbkim, którego krótkie wprowadzenie otwiera to wydanie. Państwa życzliwej uwadze zostały zaproponowane cztery kręgi tematyczne: Maria Kruk pisze o rosyjskich walorach przyrodniczych, Anna Stańczyk zajęła się komunikacją, Ewa Środoń zmierzyła się ważkim problemem demografii, a Dorota Szczudło opisuje strukturę terytorialną Rosji. Ze względu na oczywiste ograniczenia redakcyjne wiele tematów nie zostało jeszcze poruszonych, ale mamy nadzieję, że Nasz wybór spotka się z życzliwym przyjęciem z Państwa strony. Życzymy przyjemnej i pożytecznej lektury.

Redakcja

Есть один факт, который властно господствует над нашим Историческим движением, который красною нитью проходит через всю нашу историю, который содержит в себе, так сказать, всю ее философию, который проявляется во все эпохи нашей общественной жизни и определяет их характер, который является в одно и то же время и существенным элементом нашего политическо-го величия, и истинной причиной нашего умственного бессилия: это – факт географический.

П.Я.Чаадаев, "Апология сумасшедшего"

Rosyjski "czynnik geograficzny"

Mimo, że Rosja pozostaje bezpośrednim sąsiadem Polski poprzez granicę z Obwodem Kaliningradzkim, po zmianach na mapie świata związanych z upadkiem ZSRR w polskiej świadomości ze względu na powstanie nowych państw Białorusi i Ukrainy, sąsiedztwo to nieco umknęło naszej uwadze. Warto jednak pamiętać, iż Polska graniczy na Północy wciąż z jednym z największych krajów świata. Po upadku ZSRR geografia i nauki pokrewne przeżywają w Rosji renesans, na co składają się różnorodne czynniki. Jak dowodzą uczeni tożsamość przestrzenna należy do jednego z podstawowych parametrów identyfikacji społeczeństw. Nie inaczej jest z postsowieckim społeczeństwem rosyjskim.

Za Markiem Bassinem¹ można wskazać co najmniej cztery stopnie takiej identyfikacji; *metageograficzny* – wiążący społeczność z kategorią cywilizacji funkcjonujących na mapie świata. Identyfikacja ta częstokroć nastrocza licznych problemów i bywa niejednoznaczna, co w przypadku Rosji uwidacznia się w starym, fundamentalnym pytaniu czy Rosja to Europa, Azja, czy wręcz cywilizacja odrębna (samoistna). Drugim elementem identyfikacji może być problem *granic narodowych*, które odgrywają istotną rolę w kształtowaniu tożsamości zbiorowej. Tu warto podkreślić, iż granice te, zwłaszcza w przypadku postsowieckiej Rosji często nie są zbieżne z formalnymi granicami państwa. Kolejny element to *wewnętrzna organizacja przestrzeni narodowej*, ściśle związana ze sferą działalności elity politycznej, która najchętniej upatrywała-by naród w sposób jak najbardziej jednolity.

¹ М. Бассин, *К вопросу о географии национальной идентичности*, [w:] *Идентичность и география в постсоветской России. Сборник статей*, ред. М. Бассин, К.Э. Аксенов, Геликон, СПб 2003, s. 11 i kolejne.

Rozwiązanie ZSRR spowodowało conajmniej dwojakie rozumienie nowej geografii Rosji. Na poziomie intelektualnym, ideowym i ideologicznym przejawiało się ono w skrajnych i często emocjonalnych stanowiskach. Z jednej strony bowiem można było zagłębić się w tak zwany "пустотный дискурс" - dyskurs postsowieckiej pustki, nicości, totalnej utraty przestrzennego wymiaru rosyjskiej państwowości i duchowości, gdzie próżnia ideowa miała także swój wymiar geograficzny. Oto bowiem zniknęło z mapy świata radzieckie imperium i powstało w jego miejsce coś nowego, niekształtnego i obcego - pustka. Z drugiej zaś strony, mieniący się narodowymi patriotami, nowe rosyjskie obrazy przestrzenne przenieśli do często agresywnego języka ideologii politycznej, której instrumentem stała się quasi nauka - *geopolityka* (A. Dugin, W. Cymburski, W. Żyrinowski i inni).

Znający tradycję intelektualną Rosji i szeroko rozumianą kulturę słowiańszczyzny wschodniej zdają sobie oczywiście sprawę z fenomenu silnego związku geografii tej przestrzeni z kulturą. Ten nowy, postradziecki etap w pojmowaniu i opisywaniu rosyjskiej przestrzenności wpisuje się w pewien jasny i znany historyczny ciąg. Zagadnienia te próbuje objaśniać geografia humanistyczna. To w ramach takiego postrzegania geografii można mówić o *geokulturze*², czyli kulturowym (wizualnym, tekstowym) funkcjonowaniu obrazów geograficznych w dowolnej społeczności. Takie geograficzno-kulturowe obrazy nie są rosyjskiej tradycji obce, a trzeba powiedzieć, że w dużej mierze także ją ufundowały, jak choćby pierwotnie religijna wizja "trzeciego Rzymu" i wybitny w swym geopolitycznym wymiarze gest cara Piotra I, założyciela nowej stolicy imperium nad Zatoką Fińską.

Po wielu latach kultywowania świadomości o unikatowej wielkości ZSRR w dniach jego upadku w dość drastyczny sposób społeczeństwa imperium zmuszone były przywyknąć do nowych geograficznych okoliczności - nowych granic, nowego i starego zarazem sąsiedztwa i problemów z tych nowych okoliczności wynikających.

Oprócz pokrótce zarysowanych powyżej kwestii natury ideologicznej, trzeba podkreślić, iż rosyjski system oświatowy dość szybko odpowiedział na silne zapotrzebowanie objaśniania rosyjskiej przestrzenności i jej nowego kształtowania. Rosyjskie uczelnie kształcą na specjalnościach "regionoznawstwo Rosji"³, gdzie studenci szczegółowo poznają specyfikę społeczno-geograficzną

² Patrz: Д. Замятин, *Гуманитарная география: пространство и язык географических образов*, Алетея, СПб 2003.

³ Rosyjski państwowy kod specjalności nadany przez Ministerstwo Edukacji to 350300. W Uniwersytecie Moskiewskim im. M. Łomonosowa od maja 2011 roku wszyscy studenci I roku studiów filologicznych przechodzą roczny kurs pt. "Русский мир", a studenci II roku "Русский мир в контексте мировых цивилизаций". Pomysłodawcom tego programu zależy nie tylko na tym, aby studenci poszerzyli swoją wiedzę na temat Rosji, ale przede wszystkim by mogli sprawnie i kom-

swojego kraju. Pośród licznych przedmiotów w ramach regionoznawstwa (krajoznawstwa) można odnaleźć geografię, historię, kulturę, literaturę, etnologię. Dla realizacji celów metodycznych regionoznawstwa opublikowano w Rosji wiele podręczników, które w sposób systematyczny opisują jej geograficzne realia – od szczegółowych podręczników do geografii ekonomicznej po szersze, syntetyzujące publikacje o charakterze rosjoznawczym. Wektor edukacji w tym zakresie nie ma wyłącznie ukierunkowania wewnętrznego. Rosjanie specjaliści dostrzegli także konieczność realizowania takich celów edukacyjnych w środowiskach obcokrajowców.

Naprzeciw tym oczekiwaniom wychodzi interesujący podręcznik L. Puchajewoj i L. Olchowoj *Обновленная Россия*, skierowany do uczących się języka rosyjskiego w stopniu średniozaawansowanym (B2 i wyższym)⁴. Autorki aż cztery z ośmiu rozdziałów podręcznika do języka rosyjskiego poświęciły społeczno-gospodarczej geografii Rosji.

Poznawanie kultury rosyjskiej, oraz próba zrozumienia wartości związanych z przestrzennością Rosji nie powinny, a wręcz nie mogą funkcjonować obok podstawowej wiedzy geograficznej. Zasadnicze informacje i choćby najbardziej fundamentalna wiedza o geografii sąsiadów (nie tylko Rosji) powinna należeć do kanonu, jak się wydaje, także filologicznej edukacji. To z całą pewnością umożliwi lepsze, pełniejsze zrozumienie zachodzących tam kulturowych i politycznych procesów.

Decyzją Rady Instytutu Filologii Wschodniostłowińskiej do programu nauczania na dziennych studiach magisterskich uzupełniających o specjalności *Kultura Rosji i Narodów Sąsiednich* wprowadzono kurs *Geografia społeczno-gospodarcza Rosji*.

Dzięki uprzejmości redakcji *Studenckich Zeszytów Naukowych*, w edycji której egzemplarz trzymają Państwo w ręku, znalazło się miejsce dla czterech opracowań, które powstały jako prace zaliczeniowe studentek I roku studiów magisterskich uzupełniających o specjalności *Kultura Rosji i Narodów Sąsiednich* w ramach przedmiotu *Geografia społeczno-gospodarcza Rosji*.

Siłą rzeczy opracowania te mają charakter skrótowy i opierają się na bardzo podstawowych informacjach z zakresu rosyjskiej geografii. Jako materiał źródłowy posłużyły tu przede wszystkim oficjalne dane pochodzące z rosyjskich instytucji państwowych, zamieszczane na ich internetowych witrynach. Nie są to opracowania ściśle naukowe, a jedynie swego rodzaju mini kompendium wiedzy o przestrzennej organizacji Rosji, przygotowane dzięki bardzo

petentnie komunikować się w obrębie tej tematyki w obcych językach, których uczą się na studiach.

⁴ Л. Пухаева, Л. Ольхова, *Обновленная Россия: учебное пособие по русскому языку для иностранных учащихся*. Златоуст, СПб 2007.

dobrej kompetencji językowej Auterek, przy skromnych wskazówkach piszącego te słowa.

Mamy wraz z Autorkami nadzieję, że "geograficzny" nurt interpretowania i opisywania zjawisk kultury rosyjskiej w Naszym Instytucie poszerzy się i owocuje kolejnymi opracowaniami, a być może także tekstami naukowymi. Tego życzę wszystkim Studentom i życzliwej Redakcji.

Bartosz Gołąbek

WALORY PRZYRODNICZE

Terytorium Federacji Rosyjskiej liczy sobie 17098 tys. km² - z czego około 3924 tys. km² znajduje się w części europejskiej a 13165 tys. km² w części azjatyckiej. Granica geograficzna pomiędzy dwoma kontynentami przebiega wzdłuż Uralu.

Tab. 1. Powierzchnia Federacji Rosyjskiej

	tys. km ²
Ogólnie	17098
Użytki rolne	2206
Lasy	8708
Wody powierzchniowe	2205
Pozostałe terytorium	3934

Najdalej wysuniętymi punktami FR są:

- na północy: przylądek Fligely na Wyspie Rudolfa, 81°50'35" N, 59°14'22"E.
- na południu: 2,2 km od góry Ragdan w Dagestanie, 41°13'14" N 47°51'28"E
- na zachodzie: punkt graniczny Narmeln, Mierzeja Wiślana, 54°27'45" N, 19°38'19"E
- na wschodzie: Wyspa Ratmanowa, Cieśnina Brelinga, 65°47' N, 169°01' W

Najwyższym punktem na terenie FR jest góra Elbrus na Kaukazie - 5642 m. n.p.m, a najniższym depresja nad Morzem Kaspijskim sięgająca do - 28 m p.p.m.

Rzeźba terenu

Ukształtowanie terenu cechuje się przewagą nizin w części zachodnio-środkowej oraz obszarów wyżynnych w części wschodniej za rzeką Jenisej.

Tab. 1. Najważniejsze masywy górskie i najwyższe szczyty

Masyw górski	Najwyższy szczyt	Graniczy z
Ural	Narodnaja 1894 m n.p.m.	Nizina Zachodniosyberyjska, Nizina Wschodnioeuropejska
Kaukaz	Elbrus 5642 m n.p.m.	Morze Kaspijskie, Morze Czarne
Putorana	Kamień 1701 m n.p.m.	Wyżyna Środkowo-Syberyjska
Altaj	Bielucha 4506 m n.p.m.	Nizina Zachodnio-Syberyjska, granica z Mongolią, Kazachstanem, Chinami
Góry Wierchojańskie	Orulgan 2389 m n.p.m.	Nizina Środkowo-Jakucka, Góry Czerskiego
Góry Czerskiego	Pobieda 3147 m n.p.m.	Nizina Kołymska, Góry Wierchojańskie
	Kluczewska Sopka 4750 m n.p.m.	Góry Środkowe

Klimat

Na klimat Rosji zasadniczy wpływ mają 4 czynniki: szerokość geograficzna, Ocean Atlantycki, masa lądowa Azji i Ocean Spokojny. Cechą charakterystyczną tego klimatu jest jego kontynentalizm. W europejskiej części Rosji jest on złagodzony oddziaływaniem Oceanu Atlantyckiego, a zwłaszcza Prądu Zatokowego. Dzięki wpływowi Atlantyku temperatury zimowe rosną ku zachodowi. Izotermy stycznia układają się w Rosji południkowo, a izotermy lipca równoleżnikowo. Najniższe temperatury zimowe (izoterma - 40°C) odnotowuje się na łuku Gór Wierchojańskich, a najwyższe (powyżej 0°C) na wybrzeżu Morza Czarnego. Najniższe temperatury letnie występują na wyspach polarnych (izoterma 3°C), natomiast najwyższe - około 25°C u ujścia Wołgi.

Ilość opadów jest mniej zróżnicowana niż temperatura. Średnie opady wynoszą od 170 mm na nizinie Nadkaspjskiej do 3200 mm w Wielkim Kaukazie i Altaju. W części europejskiej i na Syberii Zachodniej wynoszą ok. 500-700 mm rocznie. Na wschodzie Azji wartość ta wynosi 200-300 mm. Najbardziej wilgotne są stoki Kaukazu (rejon Soczi) oraz Kamczatka - powyżej 1500 mm, gdzie występuje monsun letni.

Tab. 2. Średnie miesięczne temperatury i opady dla poszczególnych okręgów federalnych w 2008 r.

Okręg	Temperatura w styczniu °C	Temperatura w lipcu °C	Opady w styczniu mm	Opady w lipcu mm
Centralny Okręg Federalny	-7,7	19,3	32	111
Północno-Zachodni Okręg Federalny	-5,6	15	41	75
Południowy Okręg Federalny	-7,5	23,4	21	53
Nadwołżański Okręg Federalny	-12,5	20,5	37	67
Uralski Okręg Federalny	-16,8	19,1	13	56
Syberyjski Okręg Federalny	-24	16,4	17	70
Dalekowschodni Okręg Federalny	-22,7	15,3	19	81

Najniższe temperatury zimowe w tym roku były zaobserwowane w rejonie ewenkijskim we wschodniej Syberii $-34,2^{\circ}\text{C}$, a najwyższe temperatury letnie w Kałmucji nad Morzem Kaspijskim $25,9^{\circ}\text{C}$.

Zasoby wodne Federacji Rosyjskiej

Rosję otaczają morza wchodzące w skład:

- Atlantyku (wraz z Morzem Bałtyckim, Czarnym i Azowskim)
- mórz polarnych: Morze Barentsa, Białe, Karskie, Łaptiewów, Wschodniosyberyjskie, Czukockie
- Pacyfiku (wraz z Morzem Berlinga, Ochockim, Japońskim)

Na terenie Rosji znajduje się około 2,5 mln rzek i strumieni, których łączna długość wynosi około 8 mln km. Pobór wody ze źródeł naturalnych wynosi 80 tys. km³ co stanowi 2 % corocznego przepływu wody. Rzeki rosyjskie należą do zlewk 3 oceanów: Arktycznego - 65 %, Spokojnego - 19 %, Atlantyckiego - 6 % oraz Morza Kaspijskiego (morze bezodpływowe) - 10 %.

Tab. 3. Najdłuższe rzeki FR

Rzeka (bez dopływów)*	Długość w km	Powierzchnia basenu w tys. km ²	Przepływ roczny w km ³
Lena	4400	2490	693
Ob	3560	2247	404
Wołga	3531	1360	241
Jenisej	3487	2252	735
Amur	2824	1003	227

*Wliczając dopływy najdłuższą rzeką jest Ob z Irtyszem, którego długość wynosi 5410 km.

Okolo 2,1 % terytorium państwa zajmują jeziora. Ich rozmieszczenie jest bardzo nierównomierne. Największe zagęszczenie jezior występuje na Nizinie Jańsko-Indygirskiej i Nizinie Kołymskiej (do 50 % powierzchni) oraz w Karelii (12 %). Najmniej jezior występuje na południu, w klimatach półpustynnych. Największe jeziora rosyjskie są położone w kotlinach tektonicznych -Bajkał, j. Teleckie bądź w kotlinach polodowcowych - Ładoga, Onega. Występują również jeziora słone np. Kunczak, Baskunczak czy Czany.

Tab. 4. Największe jeziora FR

Jezioro	Region	Powierzchnia w km ²	Maksymalna głębokość w m
Morze Kaspijskie	Dagestan	371000	1025
Bajkał	Burjacja	31500	1633
Ładoga	Karelia	17703	225
Onega	Karelia	9616	124
Tajmyr	Kraj Krasnojarski	4560	26

W FR istnieje więcej niż 1200 sztucznych zbiorników wodnych. Ich budowa jest odpowiedzią na potrzeby regulacji gospodarki wodnej rzek, elektrowni wodnych, a także zapewnienia odpowiedniej ilości wody słodkiej w regionach, gdzie tylko przez kilka miesięcy w roku pozwala na to poziom wody.

Tab. 5. Największe sztuczne zbiorniki wodne FR

Zbiornik wodny	Rzeka / Region	Powierzchnia w km ²
Samarski	Wołga/ Równina Rosyjska	6450
Bracki	Angara/ Wschodnia Syberia	5500
Buchtarmiński	Irtysz/ Zachodnia Syberia	5500
Rybiński	Wołga/ Równina Rosyjska	4550
Wołgogradzki	Wołga/ Równina Rosyjska	3500
Zejski	Zeja/ Daleki wschód	2420
Kumski	Kuma/ Karelia	1930

Znaczny odsetek terytorium Rosji (2 %) zajmują bagna. Występują one przede wszystkim na Nizinie Zachodniosyberyjskiej, ale również w górnym dorzeczu Wołgi i Oki, a także tundrze między rzekami Indygirką i Kotymą.

Gleby

Na północy wzdłuż wybrzeży Morza Arktycznego występuje pasmo gleb tundrowych, mocno nasiąkniętych wodą, pod którymi zalega wieczna zmarzlina. Stanowią one około 40 % terytorium równin Rosji. Na południe od gleb tundrowych ciągnie się strefa różnych gatunków gleb bielicowych występujących na terenach lasów subpolarnych, które zajmują około 14 % równin. Na terenach lasostepowych i stepowych występują czarnoziemy - najbardziej urodzajne ziemie. Na południu w bardziej suchych klimatach występują gleby kasztanowe.

Lasy

Okolo 50 % - 733150 tys. ha na terytorium Federacji Rosyjskiej zajmują lasy. Rosja jest największym na świecie producentem drewna, a pod względem powierzchni lasów wyprzedza ją tylko Brazylia.

Tab. 6. Tereny leśne w Rosji wyrażone w tys. ha

Teren leśny ogółem	Las iglasty	Las twardolistny	Las miękkolistny
733150	514743	18185	125921

Lasy rosyjskie są podzielone na 3 kategorie:

1. Lasy mające na celu ochronę wód i gleb, w których wyręb jest zabroniony -są to tereny chronione
2. Lasy na obszarach słabo zalesionych z ograniczoną eksploatacją
3. Lasy na obszarach gęsto zalesionych, gdzie prowadzi się intensywną eksploatację

W Rosji występują głównie lasy borealne. Najczęściej spotykane gatunki drzew to: modrzew, sosna, jodła, świerk, cedr, dąb oraz brzoza, które zajmują 90 % obszarów leśnych. Inne gatunki nie przekraczają 1 %. Pozostały teren jest porośnięty przez krzewy: sosnę karłowatą i brzozę karłowatą.

Strefy przyrodnicze

Na obszarze Rosji można wyróżnić 4 zasadnicze strefy klimatyczne:

❖ Tundra

- klimat: subpolarny - chłodne, krótkie lato i długa, mroźna zima utrzymująca się około 9 miesięcy, występują silne wiatry, duże zachmurzenie i dni polarne, charakterystyczna dla tego obszaru jest wieczna zmarzlina
- obszar: od Oceanu Arktycznego, do 65° N równoleżnika, zajmuje 25 % obszaru Rosji
- flora: mchy, porosty, trawy, krzewy: brzoza i wierzba karłowata
- fauna: jeleni, piesiec, leming, sowa biała, lis polarny, wół piżmowy, nur

Tundrę dzieli się na 3 typy: arktyczna - najdalej wysunięta na północ, nie występują tam krzewy, a pozostała flora rozwija się tylko w miejscach osłoniętych od wiatru, porostowo-mchowa - najbardziej typowa, rozciąga się od jeziora Bajgacz do Kołymy, występują krzewy, południowa - roślinność występuje w trzech piętrach: krzewy, trawy, mchy i porosty

❖ Tajga

- klimat: subarktyczny i umiarkowany - chłodne lato i długa zima, pokrywa śnieżna zalegająca do 200 dni w roku,
- obszar: pas od 50 do 65° N równoleżnika, ciągnący się przez Skandynawię i Azję, zajmuje około 60 % terytorium Rosji
- flora: lasy szpilkowe, najczęściej występują: świerk syberyjski, jodła syberyjska, limba syberyjska w tajdze ciemnej - cały obszar Syberii, modrzew dahurski, sosna zwyczajna w tajdze jasnej - Syberia wschodnia

- **fauna:** sobol, wiewiórka, kuna, gronostaj, łoś, niedźwiedź brunatny, rosomak, wilk, owady kęszające
- ❖ **Strefa lasów mieszanych**
- **klimat:** umiarkowany, w większości kontynentalny - ciepłe, długie lato, mroźna zima, średnie roczne opady 600-800 mm
- **obszar:** występuje wyspowo na Nizinie Wschodnioeuropejskiej, w okolicy Altaju i Sajanów
- **flora:** świerk, brzoza, sosna, lipa, dąb, osika, jesion, klon, grab, wiąz
- **fauna:** tygrys syberyjski, jelenń wschodni, niedźwiedź himalański, jenot, zając mandżurski, kot leśny, mandarynki, wiele gatunków owadów
- ❖ **Step**
- **klimat:** suchy, z ciepłym latem i chłodną zimą, suche wiatry z głębi kontynentu, roczne opady 200-400 mm, występują sezonowe susze
- **obszar:** południowa część Niziny Wschodnioeuropejskiej i Zachodniej Syberii, na przedgórzu Altaju i w wyizolowanych kotlinach górskich Syberii południowej
- **flora:** trawy - ostnica, kostrzewa, owies stepowy, wiechlina, perz, bylica, karagana, tawuła
- **fauna:** mysz polna, suset, świstak, chomik, ślepiec, pustułka, skowronek, orzeł stepowy, suhak, manul, drop, kuropatwa, wilk stepowy

Dzięki umiarkowanemu klimatowi i glebom, połowę powierzchni stepów zajmują grunty orne. Główne uprawy to pszenica, proso, kukurydza, sonecznik.

Ochrona przyrody

W Federacji Rosyjskiej na szczeblu federalnym i regionalnym od 2004 roku działa tak zwany System Szczególnie Chronionych Terenów Przyrodniczych - ООПТ, w którym znajdują się wszystkie tereny chronione: parki narodowe, parki przyrodnicze, rezerваты, pomniki przyrody i inne obiekty chronione. W Rosji istnieje ponad 200 obszarów przyrodniczych o łącznej powierzchni około 580 tys. km², co stanowi 3 % terytorium kraju. System ООПТ ma na celu ochronę naturalnego funkcjonowania ekosystemów i różnorodności biologicznej, w tym gatunków rzadkich i chronionych, a także monitoring środowiska, badania naukowe i edukację ekologiczną. Jego działalność reguluje specjalna ustawa federalna. Zgodnie z rządowymi wytycznymi obiekty znajdujące się w systemie można podzielić na kilka kategorii. Niżej przedstawione zostaną obiekty działające na szczeblu federalnym.

Parki narodowe

Park narodowy jest placówką mającą na celu: ochronę przyrody, pracę naukowo-badawczą, edukację ekologiczną, na terenie której znajdują się kompleksy bądź obiekty przyrodnicze posiadające szczególną wartość ekologiczną, historyczną lub kulturalną. W jego strukturze wydzielona jest: chroniona część centralna (odpowiadająca rezerwatowi przyrody), strefa rekreacyjna i strefa okalająca. Parki narodowe są nastawione na przyjmowanie turystów i zwykle posiadają potrzebną do tego infrastrukturę. W Rosji istnieje 40 Parków Narodowych, w 36 podmiotach federacji, których łączne terytorium wynosi 70 tys. km². Największym Parkiem Narodowym Rosji jest Jugyd Wa leżący w Republice Komi, jego Powierzchnia to 1892 tys. ha. Park wraz z przylegającymi do niego obszarami, czyli największą puszcza europejską - Dziewiczymi Lasami Komi, został wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa Kultury UNESCO.

Tab. 7. Parki Narodowe Federacji Rosyjskiej

Nazwa	Powierzchnia w ha	Najbardziej charakterystyczne gatunki fauny wpisane do Federalnej Czerwonej Księgi	Cechy szczególne parku
1. Mierzeja Kurońska	6621		Jest stałym punktem wiosennej i jesiennej migracji ptaków, nazwana ptasim mostem
2. Paarijarvi	104473	orzeł bielik, renifer	
3. Kalewski	74343	sokół wędrowny	
4. Wodozerski	468915	gęś mała	rezerwat biosfery UNESCO
5. Kenozerski	19135	białozór, nur białodzioby	rezerwat biosfery UNESCO
6. Ruski siewier	166400	rybołów	
7. Wieldajski	158500	bocian czarny, gadożer	Największe siedlisko ptaków drapieżnych
8. Siebieżski	50021	pardwa mszarna	

9. Pojezierze Smoleńskie	146237	bóbr rzeczny, kumak nizinny, polatuchy	Szczególnie cenny, stary drzewostan
10. Ugra	98 623	wychuchol rosyjski	Bogactwo gatunków ptactwa wodnego
11. Polesie Orłowskie	623000	sterlet, żubr	Głównym celem PN jest odtworzenie populacji żubra.
12. Losiny ostrowe	12881	jeleń wschodni, łosw	PN znajduje się w centrum aglomeracji moskiewskiej
13. Jezioro Pleszczejewo	23 790	Kraska zwyczajna, niepylak mnemozyzna, sielawa	Unikalny skład ichtiologiczny jeziora
14. Mieszczerski	103 014	Cietrzew, kulik wielki	Unikalna flora bagienna
15. Mieszczera			
16. Soczijski	193737	Orłosęp, kaukaski kot leśny, leopard, wydra kaukaska	Bogactwo gatunków reliktowych i endemicznych kaukaskiej flory i fauny
17. Elbrus	100 400	Orzeł cesarski, koziorożec kaukaski, sęp płowy	Flora i fauna wysokogórska, występuje wiele chronionych gatunków nietoperzy.
18. Alania	54 926	Błotniak stepowy, orzeł stepowy, kurhannik	Fauna i flora wysokogórska, występują liczne gatunki ptaków drapieżnych.
19. Smolny	36 500	pustułeczka, bekas dubelt	Unikalny w skali europejskiej skład ornitologiczny.
20. Czawasz Warman	25 200	bocian czarny, niepylak apollo	95 % parku stanowi las, w którym występują rzadkie gatunki drzew .

21. Maryjski Las Maryj Cziorda	36 100	norka europejska	Jeziora krasowe, bagna
22. Chwałyński	25 514	mewa orlica, szudlak zwyczajny	300 źródeł wody mineralnej
23. Zakole Samary	134 000	niezdarka dziwica, rybotów	
24. Bór Buzułuski	106 000	drop, strepet czajka twarzyska	
25. Dolna Kama	26 587	raróg	
26. Nieczniński	20 753	bersz, Catocala puerpera	
27. Baszkiria	79 800	strepet, boleń	
28. Ziuratkul	88 249	norka europejska, orzeł przedni	Unikalne górskie je- zioro pasma Ural
29. Taganaj	56 400	ryś, rybotów	Kamienne „rzeki” na stokach gór, powsta- łe na skutek erozji.
30. Bory Pyszmeńskie	49 050	bóbr	
31. Judyg Wa	1 891 701	białozór, golec zwyczajny	Park należy do tery- torium Dziewicze Lasy Komi, wpisa- nym na listę dzie- dzictwa UNESCO
32. Szorski	338300	orzeł przedni	Jaskinie krasowe
33. Bór Szuszeński	39 173	żuraw czarny	Piaszczyste wydmy u brzegu Jeniseju
34. Tynkiński	1 183 662	piżmowiec, jeleń szlachetny	Marmurowe koryto rzeki Kyngargi
35. Nadbajkalski	418 000	foka bajkalska, lenok	3 wydzielone szcze- gólnie chronione wydzielone miejsca zimowania ptaków wodnych

36. Zabajkalski	267 177	foka bajkalska	Jeden z niewielu PN, które odpowiadają normą UNESCO
37. Alchanaj	138 234	dropa, czarny bocian	formy skalne między innymi Alchanajskie Wrota
38. Aniuński	429 370	tygrys amurski, żółw daleko-wschodni	
39. Legenda Ugendejska	88 600	dzikusza, żuk Geblera	uroczysko Zabytoje z pokładami kwarcu, topazów i akwamarynu
40. Zew Tygrysa	82 152	sowa igłowa, tygrys amurski, cyjon	Szczególne ochrona drapieżników i parzystokopytnych. Wodospad Milogradowski.

Rezerwaty przyrody

Rezerwat przyrody jest instytucją chroniącą przyrodę, prowadzącą działalność naukowo-badawczą i zajmującą się edukacją ekologiczną poprzez ochronę i badanie przebiegów procesów i zjawisk naturalnych, puli genowej świata roślinnego i zwierzęcego, poszczególnych gatunków roślin i zwierząt, wzorcowych i wyjątkowych systemów ekologicznych. W rezerwach obowiązuje całkowity zakaz gospodarczego wykorzystania obszarów, na których znajdują się unikalne kompleksy i obiekty przyrodnicze. W Rosji istnieje 101 rezerwatów przyrody, których łączna Powierzchnia wynosi 33,711 mln ha, co stanowi 1,59 % terytorium kraju. Rezerwaty występują we wszystkich strefach klimatycznych od pustyń polarnych aż po strefę subtropikalną. Pierwszym rosyjskim rezerwatem był Rezerwat Barguziński nad Bajkałem powstały w celu ochrony populacji soboli w roku 1917. Rezerwat (заповедник) jest uważany przez Rosjan za typowo rosyjską formę ochrony przyrody, gdyż tylko w tym kraju jest on nie tylko strefą chronioną, ale ma również status instytucji naukowej.

31 rosyjskich rezerwatów ma status Rezerwatu Biosfery UNESCO¹, który nadawany jest cennym ekologicznie terenom, na których znajdują się ekosystemy reprezentatywne dla głównych biomów danego kraju.

➤ **Zakazniki**

Zakaznik przyrody to teren mający szczególne znaczenie dla ochrony bądź odnowienia kompleksów przyrodniczych lub ich osobnych części, a także zachowania równowagi naturalnej. Pierwsze zakazniki powstawały jako instytucje chroniące cenne użytki łowieckie albo poszczególne gatunki. Ta forma ochrony przyrody znana jest od czasów Rusi Kijowskiej. W zależności od obiektów chronionych można wyróżnić 6 typów zakazników: krajobrazowy, zoologiczny, botaniczny, paleontologiczny, hydrologiczny i geologiczny. Obecnie na terenie FR działa 69 zakazników o łącznej powierzchni 1,7 mln km².

➤ **Pomniki przyrody**

Pomnik przyrody - unikalny, niemożliwy do odbudowania, cenny ekologicznie, kulturowo i naukowo kompleks przyrodniczy, obiekt naturalny lub stworzony przez człowieka. Najbardziej rozpowszechniona forma ochrony przyrody. Pomnikami najczęściej są: stare drzewostany, miejsca występowania rzadkich gatunków flory i fauny, formy geologiczne, zbiorniki wodne.

➤ **Rezerwaty biosfery**

Rezerwaty biosfery - mające różne funkcje, chronione obszary i ekosystemy lądowe i przybrzeżne działające w ramach międzynarodowego programu UNESCO Człowiek i biosfera, spełniające wymogi Strategii Sewilskiej² oraz spełniające zadania ekologiczne i społeczne. Obecnie działa 36 rezerwatów biosfery, część z nich powstała w połączeniu z parkami narodowymi i rezerwatami przyrody.

¹ Międzynarodowy Program "Człowiek i Biosfera" zapoczątkowany został przez UNESCO w 1971 roku. Jego celem jest kreowanie zrównoważonych relacji między ludźmi i biosferą, a metodą realizacji tego zamierzenia jest tworzenie międzynarodowej Sieci Rezerwatów Biosfery. Mają one na celu ochronę różnorodności biologicznej i poprawę zdolności obserwowania zmian ekologicznych w obszarze całej planety. Służą także pobudzaniu społecznej świadomości powiązań istniejących pomiędzy różnorodnością biologiczną i kulturą.

² Dokument UNESCO przyjęty w 1995 roku określający funkcję rezerwatów biosfery, z których najważniejszą jest ochrona naturalnych ekosystemów zgodnie z tradycjami lokalnymi w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju.

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

Rosja opleciona jest bogatą siecią dróg lądowych powietrznych i wodnych.

Drogi

Głównym organem odpowiedzialnym za budowę i utrzymanie dróg w Federacji Rosyjskiej jest Federalna Agencja Drogowa Ministerstwa Transportu Federacji Rosyjskiej (ros. *Федеральное дорожное агентство Министерства транспорта Российской Федерации*). Jest ona federalnym organem władzy wykonawczej, której głównym zadaniem jest zaferowanie usług państwowych i zarządzanie majątkiem państwowym w sferze transportu samochodowego oraz gospodarki drogowej, przede wszystkim w dziedzinie ewidencji dróg samochodowych. Gospodarka drogowa Rosji (ros. *Дорожное хозяйство России*) jest na obecnym etapie nieodłączną częścią jednolitego systemu transportowego kraju, wspólnym kompleksem produkcyjno-gospodarczym, w skład którego wchodzi drogi użytku publicznego i wszystkie znajdujące się na nich instalacje inżynieryjne a także organizacje zajmujące się:

- projektowaniem, budową, rekonstrukcjami, remontami i utrzymaniem dróg;
- przeprowadzaniem badań naukowych, przygotowaniem kadry;
- produkcją i remontem techniki drogowej;
- wydobywaniem i przeróbką nierudnych materiałów budowlanych;
- inną działalnością związaną z zapewnieniem funkcjonowania i rozwojem dróg.

System drogowy w zależności od zezwolenia na wykorzystanie dzieli się na:

- Drogi użytku publicznego (ros. *автомобильные дороги общего пользования*) - drogi przeznaczone dla ruchu środków transportu nieograniczonej grupy osób;
- Drogi niepubliczne (ros. *автомобильные дороги необщего пользования*) - drogi będące własnością lub użytkowane przez organy wyko-

nawcze władzy państwowej, lokalną administrację, osoby fizyczne lub prawne, które wykorzystują je wyłącznie w celu zapewnienia własnych, państwowych lub samorządowych potrzeb.

Ze względu na znaczenie drogi dzielą się na:

- Drogi o znaczeniu federalnym (ros. *автомобильные дороги федерального значения*):
 - ✓ Łączą ze sobą administracyjne centra (stolice) podmiotów Federacji Rosyjskiej;
 - ✓ Są drogami dojazdowymi, łączącymi drogi użytku publicznego o znaczeniu federalnym z większymi transportowymi węzłami o znaczeniu międzynarodowym a także łączącymi specjalne obiekty o znaczeniu federalnym;
 - ✓ Są drogami dojazdowymi łączącymi centra administracyjne podmiotów Federacji Rosyjskiej, które nie mają połączenia drogami użytku publicznego ze stolicą Federacji Rosyjskiej, najbliższymi portami morskimi i rzecznyymi, lotniskami i stacjami kolejowymi.
- Drogi o znaczeniu regionalnym lub międzyregionalnym (ros. *автомобильные дороги регионального или межмуниципального значения*) - kryteria zaliczenia dróg do tego typu i ich spis są ustalane przez wyższy organ wykonawczy władzy państwowej podmiotu Federacji Rosyjskiej; w jego skład nie mogą wchodzić drogi o znaczeniu federalnym i ich odcinki;
- Drogi o znaczeniu lokalnym (ros. *автомобильные дороги местного значения*):
 - ✓ Drogi użytku publicznego o znaczeniu lokalnym osiedlowe (ros. *автомобильные дороги общего пользования местного значения поселения*);
 - ✓ Drogi użytku publicznego o znaczeniu lokalnym rejonowe (ros. *автомобильные дороги общего пользования местного значения муниципального района*);
 - ✓ Drogi użytku publicznego o znaczeniu lokalnym okręgu miejskiego (ros. *автомобильные дороги общего пользования местного значения городского округа*).
- Drogi prywatne (ros. *частные автомобильные дороги*) - są to drogi, których właścicielami są osoby fizyczne lub prawne, nie są one wyposażone w żaden sprzęt utrudniający przejazd środków transportu

nieograniczonej grupy osób. Inne drogi prywatne odnoszą się do dróg niepublicznych.

Drogi w Federacji Rosyjskiej zostały również podzielone ze względu na warunki jazdy i dostępność na nich środków transportu:

- Autostrady (ros. *автомагистралу*) - są to drogi, które nie obsługują przyległych obszarów i:
 - ✓ Mają na całej długości kilka pasów jazdy i centralny pas rozdzielający, który nie jest przeznaczony do jazdy;
 - ✓ Nie przecinają na jednym poziomie innych dróg, ani torów kolejowych lub tramwajowych, ani ścieżek rowerowych i chodników;
 - ✓ Wjazd na nie jest możliwy tylko poprzez przecięcia na różnych poziomach i znajdują się one nie częściej niż co pięć kilometrów;
 - ✓ Na pasach ruchu zabronione jest zatrzymywanie się i postój środków transportu;
 - ✓ Są wyposażone w specjalne miejsca dla postoju środków transportu.
- Drogi szybkiego ruchu (ros. *скоростные автомобильные дороги*) - wjazd na nie jest możliwy tylko poprzez rozwiązania komunikacyjne lub skrzyżowania, które są regulowane a na pasach ruchu zabronione jest zatrzymywanie się i dłuższy postój środków transportu - istnieją przeznaczone do tego celu miejsca.
- Zwykłe drogi (ros. *обычные автомобильные дороги*) - są to wszystkie drogi, które nie odnoszą się do powyższych dwóch kategorii; mogą mieć jeden lub więcej pasów ruchu.

Rys. 2. Informacje o ilości dróg użytku publicznego o znaczeniu federalnym i regionalnym oraz o zainstalowanym na nich sprzęcie inżynierskim na terytorium Federacji Rosyjskiej (lipiec 2010)

Klasyfikacja dróg	Drogi (km)							% dróg z twarłą nawierzchnią z ogólną liczbą dróg	Mosty			Rury przepuszczające wodę, wszystkie, szt.
	Ogólna długość dróg	Z twarłą nawierzchnią					Gruntowa		Wszystkie mosty		W tym drewniane, szt.	
		wszystkie	Z ulepszoną nawierzchnią			Ułlane żwirowe			sztuk	Metalowych bieżących		
			wszystkie	Cementowo-betone	Asfaltowo-betone z użyciem materiałów spajających							
Wszystkie w Federacji Rosyjskiej												
O znaczeniu federalnym	4993 5,1	49694 ,4	4411 0,3	2647,3	41463 ,0	5584 ,1	240,7	99,5	38 96	4049 08,6	48	46427
O znaczeniu regionalnym	5016 72,4	45560 9,8	3110 21,7	5428,8	30559 2,9	1445 88,1	4606 2,6	90,8	34 111	1369 171,7	5305	394131

Rys. 3. Autostrady o znaczeniu federalnym w Federacji Rosyjskiej

Nazwa	Trasa	km
Białoruś	Moskwa – granica z Białorusią	440
Krym	Moskwa – Tuła – Oriol – Kursk – Biełgorod – granica z Ukrainą	720
Ukraina	Moskwa – Kaługa – Brajańsk – granica z Ukrainą	490
Don	Moskwa – Woroneż – Rostów na Donie – Krasnodar – Noworosyjsk	1540
Ural	Moskwa – Riazan – Penza – Samara – Ufa – Czeliabinsk	1880
Kaspij	Moskwa (od Kaszyry) – Tambow – Wołgograd – Astrachań	1380
Wołga	Moskwa – Włodzimierz – Niżni Nowogród – Czeboksary – Kazań – Ufa	1340
Chołmogory	Moskwa – Jarostaw – Wołogda – Archangielsk	1270
Bałtia	Moskwa – Wołokotamsk – Rzew – granica z Łotwą	610

Rosja	Moskwa – Twer – Nowogród Wielki – Sankt-Petersburg	870
Skandynawia	Sankt-Petersburg – Wyborg – granica z Finlandią	
Narwa	Sankt-Petersburg – granica z Estonią (na Tallin)	140
Koła	Sankt-Petersburg – Pietrozawodsk – Murmańsk – granica z Norwegią	1590
Psków	Sankt-Petersburg – Psków – Pustoszka – Niewiel – granica z Białorusią	500
Kaukaz	Krasnodar (od Pawłowskiej) – Grozny – Machačkała – granica z Azerbejdżanem	1110
Bajkał	Czelabińsk – Kurgan – Omsk – Nowosybirsk	1530
Trakt Czujski	Nowosybirsk – Bijsk – Taszanta – granica z Mongolią	966
Bajkał	Nowosybirsk – Kiemierowo – Krasnojarsk – Irkuck	1860
Jenisej	Krasnojarsk – Abakan – Kyzyl – granica z Mongolią	1063
Bajkał	Irkuck – Ułan-ude – Czita	1110
Lena	Niewier – Jakuck	3720
Kołyma	Jakuck – Magadan	
Amur	Czita – Niewier – Swobodnyj – Archara – Birbidżan – Chabarowsk	2100
Ussuri	Chabarowsk – Razdolnoje – Władywostok	760
Wostok	Chabarowsk – Kniazie-Wołkonskoje – Sita – Dolmi – Jużnyj – Sobolinyj – Czugujewka – Nachodka	824
Wjatka	Czeboksary – Jozskar-Oła – Kirow – Syktywkar	872

Główne kierunki realizacji nowych rozwiązań w działalności gospodarki drogowej:

- Udoskonalanie geografii obiektów drogowych w powiązaniu z nowymi priorytetami finansowania budowy i rekonstrukcji dróg;
- Realizacja nowych rozwiązań w planowaniu utrzymania dróg;
- Wdrożenie innowacji mających na celu poprawienie bezpieczeństwa na drodze;
- Wdrożenie innowacji skierowanych na podniesienie jakości materiałów budowlanych;
- Zwiększenie roli samoregulujących się organizacji w poprawieniu jakości prac drogowych;
- Przyspieszenie wdrożenia nowych technologii w dziedzinie zarządzania na podstawie systemu GLONASS;

- Wdrożenie innowacji mających na celu zmniejszenie strat energii przy eksploatacji dróg;
- Wprowadzenie nowych rozwiązań związanych z rozszerzeniem źródeł finansowania gospodarki drogowej na podstawie umów koncesyjnych na budowę i eksploatację dróg;
- Wprowadzenie nowych rozwiązań w zarządzaniu drogami w oparciu o państwową spółkę „Rosyjskie drogi” (ros. *Российские автомобильные дороги*).

Najważniejsze programy rozwoju systemu dróg w Rosji:

1. „System dróg” jako część federalnego programu „Rozwój systemu transportowego Rosji 2010-2015”;
2. „Rozwój ekonomiczny i społeczny Dalekiego Wschodu i Zabajkalia na lata 1996-2005 i do 2010 roku” i w tym „Rozwój miasta Władywostok jako centrum międzynarodowej współpracy w regionie Azji i Oceanu Spokojnego”
3. „Rozwój socjalno-gospodarczy Wysp Kurylskich na lata 2007-2015”
4. „Rozwój Obwodu Kaliningradzkiego do 2010 roku”
5. „Południe Rosji 2008-2011”
6. „Rozwój socjalno-gospodarczy Republiki Czeczenii 2008-2011”
7. „Zwiększenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym 2006-2012”

Serwisy internetowe związane z systemem dróg w Rosji:

1. Federalna agencja sieci dróg: <http://rosavtodor.ru/>
2. Oficjalne czasopismo rządowe *Transport Rossiji*:
<http://www.transportrussia.ru/>
3. Czasopismo *Awtomobilnyje dorogi*:
<http://www.avtodorogi-magazine.ru/>
4. Państwowa kompania „Rossijskije awtomobilnyje dorogi”:
<http://www.russianhighways.ru/index.htm>

Kolej

Cała sieć rosyjskiej kolei składa się z 16 linii kolejowych:

- Wschodniosyberyjska linia kolejowa (ros. *Восточно-Сибирская железная дорога*)

Długość: 3876 km

Siedziba zarządu: Irkuck

Oficjalna strona internetowa: <http://vszd.rzd.ru/>

- **Gorkowska linia kolejowa** (ros. Горьковская железная дорога)

Długość: 5296 km

Siedziba zarządu: Niżni Nowogród

Oficjalna strona internetowa: <http://gzd.rzd.ru/>

- **Dalekowschodnia linia kolejowa** (ros. Дальневосточная железная дорога)

Długość: 5990,6 km

Siedziba zarządu: Chabarowsk

Oficjalna strona internetowa: <http://dvzd.rzd.ru/>

- **Zabajkalska linia kolejowa** (ros. Забайкальская железная дорога)

Długość: 3336,1km

Siedziba zarządu: Czita

Oficjalna strona internetowa: <http://zabzd.rzd.ru/>

- **Zachodniosyberyjska linia kolejowa** (ros. Западно-Сибирская железная дорога)

Długość: 5 558 km

Siedziba zarządu: Nowosybirsk

Oficjalna strona internetowa: <http://zszd.rzd.ru/>

- **Kaliningradzka linia kolejowa** (ros. Калининградская железная дорога)

Długość: 617,7 km

Siedziba zarządu: Kaliningrad

Oficjalna strona internetowa: <http://kzd.rzd.ru/>

- **Krasnojarska linia kolejowa** (ros. Красноярская железная дорога)

Długość: 3 157,9 km

Siedziba zarządu: Krasnojarsk

Oficjalna strona internetowa: <http://kras.rzd.ru/>

- **Kujbyszewska linia kolejowa** (ros. Куйбышевская железная дорога)

Długość: 11 502, 5 km

Siedziba zarządu: Samara

Oficjalna strona internetowa: <http://kbsz.rzd.ru/>

- **Moskiewska linia kolejowa** (ros. Московская железная дорога)

Długość: 8984 km

Siedziba zarządu: Moskwa

Oficjalna strona internetowa: <http://mzd.rzd.ru/>

- **Październikowa linia kolejowa** (ros. Октябрьская железная дорога)

Długość: 10378,4 km

Siedziba zarządu: Sankt-Petersburg

Oficjalna strona internetowa: <http://ozd.rzd.ru/>

- **Przywołżańska linia kolejowa** (ros. Приволжская железная дорога)

Długość: 4236,8

Siedziba zarządu: Saratów

Oficjalna strona internetowa: <http://privzd.rzd.ru/>

- **Swierdłowska linia kolejowa** (ros. Свердловская железная дорога)

Długość: 7152,2 km

Siedziba zarządu: Jekaterynburg

Oficjalna strona internetowa: <http://svzd.rzd.ru/>

- **Północna linia kolejowa** (ros. Северная железная дорога)

Długość: 5956 km

Siedziba zarządu: Jarostaw

Oficjalna strona internetowa: <http://szd.rzd.ru/>

- **Północnokaukazka linia kolejowa** (ros. Северо-Кавказская железная дорога)

Długość: 6311,4 km

Siedziba zarządu: Rostów na Donie

Oficjalna strona internetowa: <http://skzd.rzd.ru/>

- **Południowoschodnia linia kolejowa** (ros. Юго-Восточная железная дорога)

Długość: 4189,1 km

Siedziba zarządu: Woroneż

Oficjalna strona internetowa: <http://uvzd.rzd.ru/>

- **Południowouralska linia kolejowa** (ros. Южно-Уральская железная дорога)

Długość: 4934,9 km

Siedziba zarządu: Czelabińsk

Oficjalna strona internetowa: <http://yuzd.rzd.ru/>

Kolej odgrywa ważną rolę w historii Rosji. Od momentu jej powstania w 1837 roku stanowi ona jeden z głównych sposobów transportu towarów i przewozu osób. Od 2004 roku jest ona zarządzana przez spółkę akcyjną „Rosyjskie Koleje Żelazne” (ros. Российские Железные Дороги) i dzieli się na 16 dróg-filii o łącznej długości 86 151 000 km. Pod tym względem Rosja nie dorównuje innym krajom, gdyż przypada na nią tylko 12 % światowych dróg kolejowych. Jednak przewóz tym środkiem transportu odbywa się na ogromną

skalę. Spółka „Rosyjskie Koleje Żelazne” realizuje 50 % światowych przewozów towarów po drogach kolejowych.

Spółka „Rosyjskie Koleje Żelazne” perspektywicznie patrzy na rozwój kolei. Przygotowany został projekt dokumentu: „Podstawowe kierunki strategii rozwoju transportu kolejowego Rosji na okres do 2030 roku”, w którym spółka postawiła przed sobą trzy podstawowe cele:

- Stworzenie infrastruktury dla potencjalnych punktów rozwoju;
- Przewyższenie krytycznego poziomu wyczerpania się podstawowych funduszy;
- Likwidacja zapóźnienia technicznego w kolejnictwie.

Wypełnienie tych zadań pozwoli na stworzenie warunków rozwoju tych regionów, do których dotychczas nie został doprowadzony transport. Strategia ta jest rozbita na dwa etapy:

- **2008-2015** - etap innowacyjny: przyspieszona modernizacja transportu kolejowego, zwiększenie dolnych ograniczeń prędkości do 60km/h, zwiększenie prędkości pociągów pasażerskich o 15km/h, budowa 32 000 km dróg kolejowych, elektryfikacja 3 000 km dróg kolejowych. Innowacje przewidują także wdrożenie globalnego systemu nawigacyjnego GLONASS a także stworzenie transportu kolejowego i infrastruktury dla ruchu pociągów z prędkością 350km/h.
- **2016-2030** - dynamiczny rozrost sieci dróg kolejowych: budowa 223 000 km dróg kolejowych, zwiększenie tranzytu kontenerowego do 1 000 000 kontenerów w ciągu roku.

Plan budowy dróg kolejowych został rozbity na pięć kategorii:

1. Kolej strategiczna (rozwój dostępu do transportu kolejowego) - 6079 km
2. Kolej ważna dla społeczeństwa (rozwój statych połączeń) - 2032 km
3. Kolej transportowa (stworzenie nowych ścieżek transportu) - 5120 km
4. Kolej technologiczna (odciążenie odcinków magistrali) - 6674 km
5. Kolej o dużej prędkości (połączenia pasażerskie o dużej prędkości) - 2399 km.

Ostatni punkt został podzielony na dwie kategorie:

- Połączenia o prędkości do 350km/h: Petersburg-Moskwa (659km) i Moskwa-Adler (1740km)
- Połączenia o prędkości 160-200km/h, m.in.: Petersburg-Busłowskaja, Moskwa-Niżni Nowogród, Moskwa-Kursk, Moskwa-Woroneż, Moskwa-Ja-

rostaw, Rostów-Krasnodar, Jekaterynburg-Czelabińsk, Saratów-Wołgograd.

Serwisy internetowe związane z transportem kolejowym w Rosji:

1. Federalna agencja kolejnictwa: <http://www.roszeldor.ru/>
2. Spółka „Rosyjska kolej żelazna”: <http://rzd.ru/>

Lotniska

W Federacji Rosyjskiej znajduje się około 150 lotnisk, które skupione są głównie w europejskiej części Rosji.

W roku 2009 największymi lotniskami pod względem ilości obsłużonych pasażerów okazało się następujące 10 lotnisk:

1. **Lotnisko Domodiedowo, Moskwa** (ros. *Домодедово*) - na terytorium Rosji jest liderem w ilości przewożonych pasażerów, zalicza się je także do 20 największych lotnisk na świecie. Na lotnisko Domodiedowo regularnie lata 80 linii lotniczych, z których 35 to linie zagraniczne, 30-rosyjskie a 15 to linie krajów Wspólnoty Niepodległych Państw.

Liczba przewiezionych pasażerów w 2009 roku: 18 676 000 os.

Oficjalna strona internetowa: www.domodedovo.ru

2. **Lotnisko Szeremietjewo, Moskwa** (ros. *Шереметьево*) - jedno z największych rosyjskich lotnisk, które realizuje ponad 60 % międzynarodowych lotów w Rosji. Przy czym ilość regularnych rejsów wynosi 90 % spośród wszystkich lotów. Do 2015 roku Szeremietjewo zamierza zwiększyć przepływ pasażerów do 35 000 000 i stać się największym lotniskiem w Europie pod względem ilości przewiezionych osób.

Liczba przewiezionych pasażerów w 2009 roku: 14 764 000 os.

Oficjalna strona internetowa: <http://svo.aero/>

3. **Lotnisko Wnukowo, Moskwa** (ros. *Внуково*) - wchodzi w „3” największych rosyjskich lotnisk, posiada najbardziej rozwiniętą i wysoko wyspecjalizowaną sieć środków komunikacji między moskiewskimi lotniskami. Samoloty z Wnukowa latają do większości regionów Rosji a także do krajów tzw. „bliskiej zagranicy”, Zachodniej Europy, Azji i Afryki. Obecnie lotnisko znajduje się w fazie dynamicznego rozwoju i ma szansę stać się głównym centrum przewozowym między Europą i Azją.

Liczba przewiezionych pasażerów w 2009 roku: 7 730 000 os.

Oficjalna strona internetowa: www.vnukovo.ru

4. **Lotnisko Pułkowo, Sankt-Petersburg** (ros. Пулково) - to jeden z większych i dynamicznie rozwijających się węzłów lotniczych w Rosji. Posiada dwa terminale - jeden do obsługi lotów krajowych a drugi to terminal międzynarodowy. Głównym przewoźnikiem, korzystającym z usług tego lotniska są linie lotnicze „Rossija”, które obsługują około połowy rejsów Pułkowa.

Liczba przewiezionych pasażerów w 2009 roku: 6 758 000 os.

Oficjalna strona internetowa: www.pulkovairport.ru

5. **Lotnisko Kolcowo, Jekaterynburg** (ros. Кольцово) - jest uznawane za jedno z najbardziej intensywnie rozwijających się lotnisko krajów WNP. Współpracuje z ponad 30 liniami lotniczymi, co pozwala mu na powiązanie Jekaterynburga ze 104 miastami świata. Pod koniec 2009 roku lotnisko wprowadziło znaczące zniżki cen opłat lotniskowych, co ma przyciągnąć nowych klientów.

Liczba przewiezionych pasażerów w 2009 roku: 2 092 000 os.

Oficjalna strona internetowa: www.koltsovo.ru

6. **Lotnisko Tołmaczewo, Nowosybirsk** (ros. Толмачево) - lider wśród lotnisk Syberyjskiego Okręgu Federalnego. Znajduje się w miejscu, w którym krzyżuje się duża ilość dróg powietrznych, prowadzących z Azji Południowowschodniej oraz Północnej Ameryki do Azji i Indii.

Liczba przewiezionych pasażerów w 2009 roku: 1 804 000 os.

Oficjalna strona internetowa: www.tolmachevo.ru

7. **Lotnisko Krasnodar, Krasnodar** (ros. Краснодар) - powstało w 1932 roku i dziś jest jednym z większych lotnisk na południu Rosji. Jest uważane za jedno z najbardziej bezpiecznych i komfortowych lotnisk. W 2009 roku została tu zwiększona ilość rejsów oraz zaczęto współpracować z nowymi liniami lotniczymi.

Liczba przewiezionych pasażerów w 2009 roku: 1 571 000 os.

Oficjalna strona internetowa: www.airport-krr.ru (strona znajduje się w przebudowie)

8. **Lotnisko Soczi, Adler** (ros. Сочи) - zapewnia funkcjonowanie regularnych rejsów, realizowanych przez rozliczne linie lotnicze oraz pozwala na połączenie z praktycznie wszystkimi największymi administracyjnymi, biznesowymi i gospodarczymi centrami Rosji. Ze względu na bliskość wakacyjnych kurortów, lotnisko większość swoich pasażerów (73 %) obsługuje podczas czterech letnich miesięcy.

Liczba pasażerów przewiezionych w 2009 roku: 1 375 000 os.

Oficjalna strona internetowa: www.apsochi.ru

9. **Lotnisko Chrabrowo, Kaliningrad** (ros. *Храброво*) - realizuje zarówno międzynarodowe loty pasażerskie jak i loty transportowe. Znajduje się około 24 km od Kaliningradu. Liczba pasażerów dynamicznie rośnie z każdym rokiem. W roku 2008 zwiększyła się ona o ponad 70 %.

Liczba pasażerów przewiezionych w 2009 roku: 1 357 000 os.

Oficjalna strona internetowa: www.kgd-airport.ru

10. **Lotnisko Kurumocz, Samara** (ros. *Курумоч*) - największe i najbardziej perspektywiczne lotnisko Powołża, zamyka „10” największych lotnisk rosyjskich w 2009 roku. Zapewnia loty do praktycznie wszystkich regionów Rosji a także obsługuje loty zagraniczne.

Liczba pasażerów przewiezionych w 2009 roku: 1 306 000 os.

Oficjalna strona internetowa: www.airport.samara.ru

Serwisy internetowe związane z transportem powietrznym w Rosji:

1. Federalna agencja transportu powietrznego:
http://www.favt.ru/favt_new/
2. Rosyjska baza danych lotnisk pasażerskich całego świata:
<http://www.apinfo.ru/airports/country.html?181>
3. Informator dotyczący lotnisk rosyjskich: <http://russian-airports.net/>
4. Rosyjskie linie lotnicze „Rossija”:
<http://www.rossiya-airlines.com/ru/>

Transport wodny

Transport wodny dzieli się na dwa rodzaje:

- Rieczny
- Morski

Jeśli chodzi o transport rzeczny, to Rosja ma bardzo bogatą sieć rzek i jezior. Jednakże ten rodzaj transportu istotną rolę odgrywa albo w tych regionach, gdzie kierunki głównych związków ekonomiczno-transportowych pokrywają się z drogami rzecznyymi, albo w regionach słabo rozwiniętych, w których praktycznie nie ma innych możliwości transportu niż drogą wodną (północna i północno-wschodnia część Rosji).

Transport rzeczny Rosji rozciąga się wzdłuż największych żeglownych rzek. Wewnętrzne żeglowne drogi wodne związane są z różnymi rzecznyymi basenami. Zdecydowanie najwięcej towarów jest transportowanych drogami trzech największych basenów rzecznych:

- **Wołżańsko-kamskiego** (ros. *Волжско-Камский бассейн*) - główny basen, który obsługuje najbardziej rozwinięte i gęsto zaludnione rejony

europejskiej części Rosji. Zdecydowana większość przewozów towarowych w tym basenie odbywa się szlakami Wołgi, Kamy oraz kanałem imienia Moskwy. Największymi portami tego basenu są trzy porty moskiewskie (Południowy, Zachodni i Północny), Niżegorodski, Kazański, Samarski, Wołgogradzki i Astrachański.

- **Zachodniosyberyjskiego** (ros. Западно-Сибирский бассейн) - zajmuje drugie miejsce ze względu na ilość transportów towarowych. W jego skład wchodzi rzeka Ob razem z dopływami. Głównymi portami są: Noworosyjsk, Omsk, Tomsk, Tobolsk, Tiumeń, Surgut, Urengoj, Łabytangi.
- **Północno-zachodniego** (ros. Северо-Западный бассейн) - jest to trzeci pod względem ważności basen wodnotransportowy europejskiej Północy. Główną jego magistralą jest północna Dźwina z dopływami: Suchona i Wyczegda. Wiodącym portem jest Archangielsk.

Duże znaczenie dla zaopatrzenia Jakucka i okręgów przemysłowych Jakucji odgrywa rzeka Lena oraz port osetrowo. Trzonem systemu wodnotransportowego jest Wspólnotowy Głębiny System Europejskiej Części Rosji (ros. Единая глубоководная система европейской части России), którego ogólna długość to 63 000 km. W jego skład wchodzi głębiny odcinki Wołgi (od Tweru do Astrachania), Kamy, rzeki Moskwy, Donu i między basenowe głębiny połączenia: moskiewsko-wołżańskie, wołżańsko-bałtyckie, białomorsko-bałtyckie, wołżańsko-dońskie. Stanowiąc tylko 6 % ogólnej długości wewnętrznych dróg wodnych Rosji, system ten realizuje 2/3 całego rzeczno-transportu towarowego kraju.

Długość eksploatowanych wewnętrznych dróg wodnych w Rosji przez ostatnie dziesięciolecie zmniejsza się i obecnie wynosi 94 000 km. Zmniejsza się również ilość przewożonego towaru, ponieważ nie wytrzymuje on konkurencji ze strony innych rodzajów transportu, w szczególności kolei. Transport rzeczny przekształca się w specyficzny rodzaj transportu technologicznego, gdyż ponad 70 % przewożonych w ten sposób towarów to mineralne materiały budowlane.

Transport morski odgrywa bardzo ważną rolę w systemie transportowym Rosji. Przede wszystkim świadczy o tym fakt, iż długość morskiej granicy kraju wynosi 44 300 km w stosunku do ogólnej długości granicy Federacji Rosyjskiej - 58 600 km. Transport morski zajmuje trzecie miejsce ze względu na ilość przewiezonego towaru, zaraz po transporcie kolejowym i rurociągowym.

Statkami morskimi są przewożone ładunki eksportowane i importowane. Zagraniczny transport jest znacznie ważniejszy niż ten wewnętrzny, który za wyjątkiem wybrzeża Oceanu Spokojnego i Północnego nie ma większego znaczenia. Według wielu techniczno-gospodarczych wskaźników transport morski przewyższa inne rodzaje przewożenia towarów, ponieważ:

- Przewóz towarów na dużych odległościach jest najtańszy;
- Statki morskie, głównie tankowce, charakteryzują się tym, że mogą jednorazowo przewieźć dużo większą ilość towaru niż inne środki transportu;
- Drogi morskie mają praktycznie nieograniczoną przepustowość;
- Statki zużywają stosunkowo niewielką ilość energii.

Jednocześnie zależność transportu morskiego od warunków przyrodniczych (szczególnie chodzi o zamrażanie dróg morskich), konieczność budowy skomplikowanych i kosztownych instalacji portowych, oddalenie od wybrzeża głównych gospodarczych rejonów i centrów kraju oraz słabe kontakty gospodarcze i zewnętrznie handlowe z krajami położonymi poza granicami Europy powodują, że wykorzystanie transportu morskiego w Rosji jest ograniczone.

Pierwsze miejsce w transporcie towarów zajmują obecnie porty basenu dalekowschodniego: Władywostok, Nachodka, port Wschodni z dużymi transportami węgla i drzewa oraz port Wanino-Chotłmsk.

Drugie miejsce należy do Czarnomorsko-azowskiego basenu. Przez porty Morza Czarnego są realizowane transporty ropy naftowej - największym portem naftowym jest Noworosyjsk. Mniejsze znaczenie ma port naftowy Tuapse.

W zajmującym trzecie miejsce basenie Oceanu Północnego wydziela się dwa porty: Murmańsk na wybrzeżu Morza Barentsa i Archangielsk nad Morzem Białym. Przypada na nie więcej niż połowa przewozu towarów całego basenu. Archangielsk jest portem specjalnie przygotowanym do eksportu drewna, natomiast Murmańsk jest jedynym niezamarzającym portem na północy Rosji.

Basen Morza Bałtyckiego ze względu na ilość transportowanego towaru zajmuje podobne miejsce jak basen Oceanu Północnego. W jego granicach leży największy i najbardziej uniwersalny port na Bałtyku - Sankt-Petersburg. Mniejszą ilość przewiezionych towarów ma port w Kaliningradzie, jednak jego rola łącznika między Obwodem Kaliningradzkim i głównym terytorium Rosji jest nieoceniona.

W basenie Morza Kaspijskiego działają dwa stosunkowo duże porty: Machaczkaliński i Astrachański.

Serwisy internetowe związane z transportem morskim w Rosji:

1. Federalna agencja transportu morskiego i rzecznoego:
<http://www.morflot.ru/>
2. Wspólnotowy państwowy system informacji o sytuacji na światowym oceanie: <http://data.oceaninfo.ru/>

STRUKTURA TERYTORIALNA

Federacja Rosyjska ma dość złożony system organizacji terytorialnej. To zajmujące pierwsze miejsce pod względem terytorialnym państwo składa się z następujących 86 podmiotów terytorialnych:

- obwody (*области*) - 46
- republiki (*республики*) - 21
- kraje (*края*) - 9
- okręgi autonomiczne (*автономные округа*) - 4
- obwody autonomiczne (*автономные области*) - 1
- miasta wydzielone (*города федерального значения*) - 2

Wszystkie z wyżej wymienionych podmiotów posiadają swój statut, jedynie republiki posiadają konstytucje. Dodatkowo republiki mają prawo do ustalania własnych języków urzędowych. Żadne z nich nie mogą wchodzić w skład innych podmiotów federacji ani włączać tychże podmiotów w swój skład. Wyjątkiem są okręgi autonomiczne, które mogą wchodzić w skład obwodu lub kraju.

Dekretem z 13 maja 2000 roku ówczesny prezydent Rosji Władimir Putin utworzył dodatkowo na terytorialnej mapie kraju 7 okręgów federalnych (obecnie jest ich 8). Okręgi te nie są podmiotami Federacji Rosyjskiej, a pełnią jedynie rolę organizacyjną. W każdym z tych okręgów wydzielone zostało centralne miasto, w którym urzędują organy resortów federalnych a także pełnomocni przedstawiciele prezydenta w okręgu federalnym.

I. Centralny Okręg Federalny (Центральный федеральный округ)

Stolica	Moskwa
Terytorium	652,800 km ² (3,82 % terytorium Federacji Rosyjskiej)
Liczba mieszkańców	37.121.812 osób. (26,16 % ludności Federacji Rosyjskiej)
Gęstość zaludnienia	56,9 osób na km ²
Liczba podmiotów	18
Liczba miast	300

Obwód Biełgorodzki

(Белгородская область)

Powierzchnia: 27,1 tys. km²

(67 miejsce)

Liczba ludności: 1 525,1 tys.

(na 1 stycznia 2010 r.)

(30 miejsce)

mieszkańcy miast

- 1011,8

mieszkańcy wsi

- 507,3

Gęstość zaludnienia: 56 os./km²

Ośrodek administracyjny: Biełgorod (353,1 tys.)

Odległość z Biełgorodu do Moskwy: 695 km

Inne ważniejsze miasta: Stary oskoł (220,2 tys.), Gubin (86,4 tys.),

Szebiekino (45,6 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 25 i 260

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 92,9 %

Ukraińcy - 3,8 %

inni - 3,3 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 1,9 %

Główne gałęzie przemysłu: budowa maszyn, obróbka metalu i metalurgia, przemysł wydobywczy (35,1 % ogólnokrajowego wydobycia rud żelaza), produkcja materiałów budowlanych, przemysł spożywczy

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Biełgorodzkiego:**
<http://www.belregion.ru/region/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.belgorodobl.ru/>

Obwód Briański (Брянская область)

Powierzchnia: 34,9 tys. km²
(62 miejsce)

Liczba ludności: 1 299,7 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(39 miejsce)

mieszkańcy miast

- 895,7

mieszkańcy wsi

- 412,8

Gęstość zaludnienia: 37,5 os./km²

Ośrodek administracyjny: Briańsk (413,9 tys.)

Odległość z Briańska do Moskwy: 379 km

Inne ważniejsze miasta: Klińce (64,6 tys.), Nowozybkwow (42,2 tys.),
Diatkowo (32,8 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 35 i 225

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 96,3 %

Ukraińcy - 1,5 %

inni - 2,2 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 2,8 %

Główne gałęzie przemysłu: budowa maszyn (69,5 % ogólnokrajowej produkcji lokomotyw spalinowych), obróbka metalu i metalurgia, przemysł spożywczy

Interesujące miejsca:

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Briańskiego:** <http://www.bryanskobl.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.bryanskayaobl.ru/about/>
- **Miasta obwodu Briańskiego:** <http://www.bryansktowns.ru/>

Obwód Włodzimierski
(Владимирская область)

Powierzchnia: 29,1 tys. km²
(66 miejsce)

Liczba ludności: 1 439,8 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(30 miejsce)

mieszkańcy miast

- 1126,6

mieszkańcy wsi

- 322,9

Gęstość zaludnienia: 49,8 os./km²

Ośrodek administracyjny: Włodzimierz (339,5 tys.)

Odległość z Włodzimierza do Moskwy: 190 km

Inne ważniejsze miasta: Kowrow (150,4 tys.), Murom (119,4 tys.), Aleksan-
srow (63,0 tys.), Guś Chrystalny (61,9 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 26 i 80

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 94,7 %

Ukraińcy - 1,1 %

inni - 4,2 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 3,5 %

Główne gałęzie przemysłu: budowa maszyn, obróbka metalu i metalurgia,
przemysł lekki, chemiczny, szklarski, tekstylny, rękodzieło (haft, jubiler-
stwo, lakowe miniatury)

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Włodzimierskiego:** <http://avo.ru/>
- **Zabytki obwodu Włodzimierskiego:**
http://www.isles.ru/depositary/region_33.html
- **Strona poświęcona obwodowi Włodzimierskiemu:**
<http://www.vladimirobl.ru/>

Obwód Woroneżski (Воронежская область)

Powierzchnia:

52,2 tys. km² (54 miejsc)

Liczba ludności:

2 270 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(23 miejsce)

mieszkańcy miast

- 1436,3

mieszkańcy wsi

- 844,1

Gęstość zaludnienia: 43,7 os./km²

Ośrodek administracyjny: Woroneż (839,9 tys.)

Odległość z Woroneża do Moskwy: 587 km

Inne ważniejsze miasta: Borisoglebsk (65,4 tys.), Rossosz (62,1 tys.), Liski (54,8 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 29 i 471

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 94,1 %

Ukraińcy - 3,1 %

inni - 2,8 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 2,9 %

Główne gałęzie przemysłu: budowa maszyn (85,6 % ogólnokrajowej produkcji maszyn do oczyszczania ziarna), obróbka metalu, przemysł spożywczy, chemiczny i petrochemiczny

Ciekawe miejsca w sieci:

- Oficjalna strona obwodu Woroneżskiego:
<http://www.govrn.ru/wps/portal/AVO>
- Portal informacyjny: <http://www.voronezhobl.ru/>

Obwód Iwanowski
(Ивановская область)

Powierzchnia: 21,4 tys. km²
(72 miejsce)

Liczba ludności:
1 073,1 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(48 miejsce)

mieszkańcy miast
- 872,3

mieszkańcy wsi
- 207,3

Gęstość zaludnienia: 50,4 os./km²

Ośrodek administracyjny: Iwanowo (406,5 tys.)

Odległość z Iwanowa do Moskwy: 318 km

Inne ważniejsze miasta: Kineszma (92,4 tys.), Szuja (58,9 tys.), Wiczuga (38,5 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 25 i 129

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 93,7 %

inni - 6,3 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 4 %

Główne gałęzie przemysłu: budowa maszyn, przemysł tekstylny

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Iwanowskiego:** <http://www.ivanovoobl.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://my-ivanovo.ru/>

Obwód Kałużski (Калужская область)

Powierzchnia:

29,8 tys. km²

(64 miejsce)

Liczba ludności:

1 002,9 tys.

(na 1 stycznia 2010 r.)

(52 miejsce)

mieszkańcy miast

- 765,8

mieszkańcy wsi

- 239,9

Gęstość zaludnienia: 33,8 os./km²

Ośrodek administracyjny: Kaluga (326,9 tys.)

Odległość z Kalugi do Moskwy: 188 km

Inne ważniejsze miasta: Obinsk (105,5 tys.), Ludinowo (41,5 tys.), Kirów (38,7 tys.), Malojarostawiec (31,1 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 30 i 263

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 93,5 %

Ukraińcy - 2,2 %

inni - 4,3 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 1,6 %

Główne gałęzie przemysłu: przemysł leśny, obróbka drewna (38,3 % ogólnokrajowej produkcji zapatek), przemysł celulozowy i papierniczy, produkcja materiałów budowlanych

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Kałużskiego:**
<http://www.admoblkaluga.ru/main/>
- **Portale informacyjne:** <http://www.kalugaobl.ru/>,
<http://www.kaluga.ru/>

Обwód Kostromski
(Костромская область)

Powierzchnia:

60,2 tys. Km²

(50 miejsce)

Liczba ludności:

692,3 tys.

(na 1 stycznia 2010 r.)

(65 miejsce)

mieszkańcy miast

- 476,7

mieszkańcy wsi

- 220,3

Gęstość zaludnienia: 11,6 os./km²

Ośrodek administracyjny: Kostroma (271,7 tys.)

Odległość z Kostromy do Moskwy: 536 km

Inne ważniejsze miasta: Buj (25,7 tys.), Szar'ja (24,8 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 12 i 261

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 95,6 %

Ukraińcy - 1,1 %

inni - 3,3 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 2,1 %

Główne gałęzie przemysłu: przemysł energetyczny, budowa maszyn (100 % ogólnokrajowej produkcji maszyn prężdalniczych), produkcja lnu

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Kostromskiego:**
<http://www.region.kostroma.net/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.region44.ru/>

Obwód Kurski (Курская область)

Powierzchnia:

30,0 tys. Km²

(65 miejsce)

Liczba ludności:

1 155,4 tys.

(na 1 stycznia 2010 r.)

(43 miejsce)

mieszkańcy miast

- 740,0

mieszkańcy wsi

- 422,5

Gęstość zaludnienia: 38,8 os./km²

Ośrodek administracyjny: Kursk (408,1 tys.)

Odległość z Kurska do Moskwy: 372 km

Inne ważniejsze miasta: Żelieznogorodsk (97,4 tys.), Kurczatow (46,9 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 27 i 480

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 95,9 %

Ukraińcy - 1,7 %

inni - 2,4 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 2,3 %

Główne gałęzie przemysłu: wydobywanie i obróbka rudy, przemysł elektroenergetyczny, metalurgiczny, petrochemiczny (lider ogólnokrajowej produkcji paracetamolu), budowa maszyn (głównie elektrotechnika, lider na rynku ogólnokrajowym pod względem produkcji taśmociągów)

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Kurskiego:** <http://www.rkursk.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.kurskcity.ru/index.php>

Obwód Lipiecki (Липецкая область)

Powierzchnia:

24,0 tys. Km²

(71 miejsce)

Liczba ludności:

1 163,3 tys.

(na 1 stycznia 2010 r.)

(45 miejsce)

mieszkańcy miast

- 747,4

mieszkańcy wsi

- 421,4

Gęstość zaludnienia: 48,6 os./km²

Ośrodek administracyjny: Lipieck (502,4 tys.)

Odległość z Lipiecka do Moskwy: 372 km

Inne ważniejsze miasta: Jelec (112,2 tys.), Grjazi (46,4 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 6 i 305

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 95,8 %

Ukraińcy - 1,1 %

inni - 3,1 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 1,1 %

Główne gałęzie przemysłu: elektrotechnika (80 % ogólnokrajowej produkcji lodówek i chłodziarek) rolnictwo, produkcja cukru, przemysł chemiczny, obróbka metalu (lider na rynku ogólnokrajowym pod względem produkcji elektrotechnicznej stali, maszyn szlifierskich oraz rur żeliwnych)

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Lipieckiego:** <http://www.admlr.lipetsk.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://48.ru/>

Obwód Moskiewski (Московская область)

Powierzchnia:

45,8 tys. km²

Liczba ludności:

6 712,6 tys.

(na 1 stycznia 2010 r.)

mieszkańcy miast

- 5367,4

mieszkańcy wsi

- 1305,4

Gęstość zaludnienia: 145,7 os./km²

Ośrodek administracyjny: Moskwa (10 509 tys.)

Inne ważniejsze miasta: Bałaszycha (188,7 tys.), Chimki (183,6 tys.), Podolsk (180,0 tys.), Korolow (174,6 tys.), Mytiszczki (163,4 tys.), Lubiercy (159,0 tys.),

Liczba miast i wsi: odpowiednio 114 i 192

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 91,0 %

Ukraińcy - 2,2 %

inni - 6,8 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 1,6 %

Główne gałęzie przemysłu: budowa maszyn i obróbka metalu, przemysł chemiczny i farmaceutyczny, produkcja elektrotechniki, materiałów budowlanych, przemysł spożywczy (51 % ogólnokrajowej produkcji naturalnej herbaty oraz 38,2 % przetworów owocowych)

Ciekawe miejsca w sieci:

- Oficjalna strona obwodu Moskiewskiego: <http://www.mosreg.ru/>
- Portal informacyjny: <http://www.mosoblonline.ru/>

Obwód Orłowski (Орловская область)

Powierzchnia:

24,7 tys. km²
(70 miejsce)

Liczba ludności:

816,9 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(63 miejsce)

mieszkańcy miast

- 528,5

mieszkańcy wsi

- 293,4

Gęstość zaludnienia: 33,3 os./km²

Ośrodek administracyjny: Oriół (320,8 tys.)

Odległość z Orioła do Moskwy: 382 km

Inne ważniejsze miasta: Liwny (51,1 tys.), Mceńsk (45,7 tys.),

Liczba miast i wsi: odpowiednio 17 i 223

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 95,3 %

Ukraińcy - 1,3 %

inni - 3,4 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 2,3 %

Główne gałęzie przemysłu: rolnictwo oraz przemysł spożywczy, metalurgia, budowa maszyn, produkcja materiałów budowlanych, przemysł lekki

Ciekawe miejsca w sieci:

- Oficjalna strona obwodu Orłowskiego: <http://orel-region.ru/>
- Portal informacyjny: <http://www.orelobl.ru/>
- Orłowskie Biuro Informacji: <http://www.oryol.ru/>

Obwód Riazański (Рязанская область)

Powierzchnia: 39,6 tys. km²

(61 miejsce)

Liczba ludności:

1 157,7 tys.

(na 1 stycznia 2010 r.)

(44 miejsce)

mieszkańcy miast

- 817,3

mieszkańcy wsi

- 347,2

Gęstość zaludnienia: 29,4 os./km²

Ośrodek administracyjny: Riazan' (510,8 tys.)

Odległość z Riazania do Moskwy: 196 km

Inne ważniejsze miasta: Kasimow (33,9 tys.), Skopin (31,3 tys.), Sasowo (29,0 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 30 i 256

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 94,6 %

Ukraińcy - 1,0 %

inni - 4,4 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 1,9 %

Główne gałęzie przemysłu: budowa maszyn i obróbka metalu, produkcja metali kolorowych, przemysł rafineryjny, chemiczny, lekki, produkcja materiałów budowlanych

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Riazańskiego:** <http://www.ryazanreg.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.ryazanobl.ru/>

Obwód Smoleński (Смоленская область)

Powierzchnia:

49,8 tys. km²

(56 miejsce)

Liczba ludności:

974,1 tys.

(na 1 stycznia 2010 r.)

(53 miejsce)

mieszkańcy miast

- 703,5

mieszkańcy wsi

- 279,7

Gęstość zaludnienia: 19,8 os./km²

Ośrodek administracyjny: Smoleńsk (316,5 tys.)

Odległość z Smoleńska do Moskwy: 419 km

Inne ważniejsze miasta: Wiaźma (55,1 tys.), Rostawł (54,7 tys.), Jarcewo (49,8 tys.), Safonowo (44,6 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 25 i 298

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 93,4 %

Ukraińcy - 1,7 %

Białorusini - 1,5 %

inni - 3,4 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 2,2 %

Główne gałęzie przemysłu: budowa maszyn (33,5 % ogólnokrajowej produkcji elektro-maszyn wielkogabarytowych) i obróbka metalu, przemysł lotniczy i chemiczny, energetyka

Ciekawe miejsca w sieci:

- Oficjalna strona obwodu Smoleńskiego:
<http://www.admin-smolensk.ru/>
- Portal informacyjny: <http://www.smolenskobl.ru/>

Obwód Tambowski (Тамбовская область)

Powierzchnia: 34,5 tys. km²
(63 miejsce)

Liczba ludności:
1 096,9 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(46 miejsce)

mieszkańcy miast
- 639,4
mieszkańcy wsi
- 466,6

Gęstość zaludnienia: 32,1 os./km²

Ośrodek administracyjny: Tambow (279,8 tys.)

Odległość z Tambowa do Moskwy: 480 km

Inne ważniejsze miasta: Miczurińsk (90,2 tys.), Rasskazowo (44,4 tys.),
Morszansk (44,4 tys.), Kotowsk (32,5 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 13 i 309

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 96,5 %
inni - 3,5 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 2,0 %

Główne gałęzie przemysłu: rolnictwo, budowa maszyn, przemysł chemiczny
(50,8 % ogólnokrajowej produkcji barwników syntetycznych)

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Tambowskiego:**
<http://www.regadm.tambov.ru/>
- **Portale informacyjne:** <http://www.tambovolf.ru/>,
<http://www.tambovobl.ru/>

Obwód Twerski (Тверская область)

Powierzchnia:

84,2 tys. km²
(39 miejsce)

Liczba ludności:

1 369,4 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(43 miejsce)

mieszkańcy miast

- 1021,8

mieszkańcy wsi

- 357,8

Gęstość zaludnienia: 16,4 os./km²

Ośrodek administracyjny: Twer (407,3 tys.)

Odległość z Tweru do Moskwy: 167 km

Inne ważniejsze miasta: Rzew (60,7 tys.), Wyszni Wotoczok (52,3 tys.),
Kimry (49,4 tys.), Torżok (47,6 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 44 i 318

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 92,5 %

Ukraińcy - 1,5 %

Karelowie - 1,0 %

inni - 5,0 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 2,3 %

Główne gałęzie przemysłu: budowa maszyn (61,0 % ogólnokrajowej produkcji wagonów osobowych), obróbka metalu, przemysł chemiczny, tekstylny, poligraficzny, obróbka drewna, przemysł celulozowo-papierniczy oraz ceramiczny

Ciekawe miejsca w sieci:

- Oficjalna strona obwodu Twerskiego: <http://region.tver.ru/>
- Portal informacyjny: <http://www.tverobl.ru/>

Obwód Tulski (Тульская область)

Powierzchnia:

25,7 tys. km²

(69 miejsce)

Liczba ludności:

1 553,1 tys.

(na 1 stycznia 2010 r.)

(27 miejsce)

mieszkańcy miast

- 1253,5

mieszkańcy wsi

- 312,8

Gęstość zaludnienia: 61,0 os./km²

Ośrodek administracyjny: Tuła (500,0 tys.)

Odległość z Tuły do Moskwy: 193 km

Inne ważniejsze miasta: Nowomoskowsk (124,1 tys.), Donskoj (65,1 tys.),
Aleksin (65,4 tys.), Szczokino (59,6 tys.), Uzłowaja (56,4 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 41 i 112

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 95,2 %

Ukraińcy - 1,3 %

inni - 3,5 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 2,2 %

Główne gałęzie przemysłu: budowa maszyn (w tym dla armii, 85 % ogólnokrajowej produkcji separatorów mleka), przemysł chemiczny, hutniczy, wydobywanie węgla brunatnego, produkcja materiałów budowlanych

Ciekawe miejsca w sieci:

- Oficjalna strona obwodu Tulskiego: <http://www.admportal.tula.ru/>
- Portal informacyjny: <http://www.tula-oblast.ru/>

Обwód Jarosławski (Ярославская область)

Powierzchnia:

36,2 tys. km²

(60 miejsce)

Liczba ludności:

1 310,5 tys.

(na 1 stycznia 2010 r.)

(39 miejsce)

mieszkańcy miast

- 1074,7

mieszkańcy wsi

- 240,3

Gęstość zaludnienia: 36,3 os./km²

Ośrodek administracyjny: Jarosław (605,2 tys.)

Odległość z Jarosławia do Moskwy: 282 km

Inne ważniejsze miasta: Adygejsk (12, tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 12 i 80

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 95,2 %

Ukraińcy - 1,0 %

inni - 3,8 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 4,2 %

Główne gałęzie przemysłu: budowa maszyn (17 % ogólnokrajowej produkcji silników samochodowych, monopolista pod względem produkcji walców drogowych oraz samochodów na gąsienicach), obróbka metalu, przemysł chemiczny i petrochemiczny, przemysł spożywczy, produkcja materiałów budowlanych

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Jarosławskiego:**

<http://www.yarregion.ru/default.aspx>

- **Portal informacyjny:** <http://www.yaroslavlobl.ru/>

Miasto Moskwa*(Москва)***Powierzchnia:**1,1 tys. km²**Liczba ludności:**

10 509 tys.

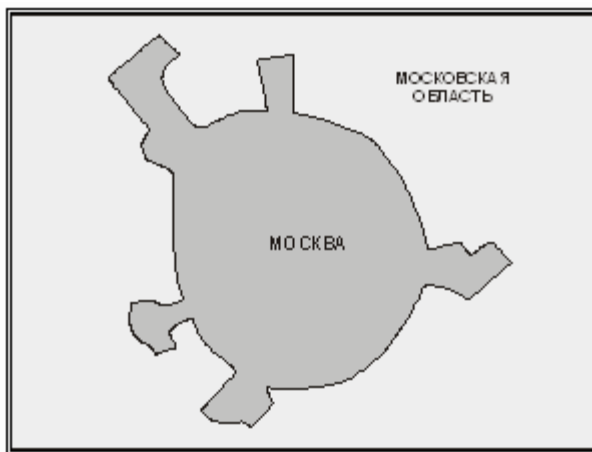
(na 1 stycznia 2010 r.)

Gęstość zaludnienia:9597,0 os./km²**Struktura narodowa****ludności:****Rosjanie** - 84,8 %**Ukraińcy** - 2,4 %**Tatarzy** - 1,6 %**inni** - 11,2 %**Strefa czasowa:** UTC+3 / MSK**Język urzędowy:** rosyjski**Wskaźnik bezrobocia:** 1 %

Główne gałęzie przemysłu: budowa maszyn (w tym również przemysł kosmiczny), budowa samochodów, przemysł elektrotechniczny (RTV i AGD), budowa specjalistycznej aparatury, przemysł lekki, spożywczy, poligraficzny. Moskwa to administracyjne, finansowe, bankowe, handlowe, naukowe oraz kulturowe centrum Rosji. Tu skupiają się wszelkie biura wiodących rosyjskich firm i spółek. Jest to także ważny węzeł komunikacyjny (schodzi się tu 11 linii kolejowych, 13 autostrad, znajdują się tu 3 porty rzeczne oraz 4 lotniska: Wnukowo, Domodiedowo, Szeremietiewo i Bykowo)

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona miasta Moskwy:** <http://www.mos.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.moskva.com/>
- **Przewodnik po Moskwie:** <http://www.intomoscow.ru/>

II. Południowy Okręg Federalny (Южный федеральный округ)

Stolica	Rostow nad Donem
Terytorium	416.840 km ² (2,4 % terytorium Federacji Rosyjskiej)
Liczba mieszkańców	13.798.404 osób
Liczba podmiotów	6
Liczba miast	79

Republika Adygeja (Республика Адыгея)

Powierzchnia:

7,8 tys. km²
(80 miejsce)

Liczba ludności:

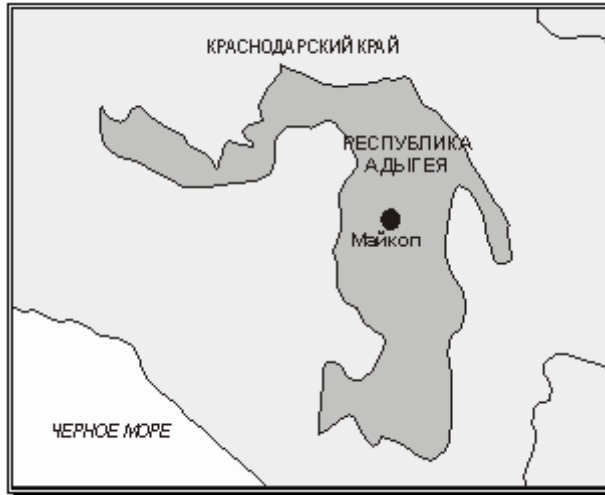
442,8 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(74 miejsce)

mieszkańcy miast -

231,7

mieszkańcy wsi -

209,5

Gęstość zaludnienia: 56,6 os./km²

Ośrodek administracyjny: Majkoł (153,5 tys.)

Odległość z Majkołu do Moskwy: 1669 km

Inne ważniejsze miasta: Rybinks (211,0 tys.), Perestaw Zaleski (42,3 tys.),
Tutajew (41,4 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 5 i 46

Struktura narodowa ludności:

Adygejczycy - 24,2 %

Rosjanie - 64,5 %

Ormianie - 3,4 %

inni - 7,9 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski, adygejski

Wskaźnik bezrobocia: 3,3 %

Główne gałęzie przemysłu: przemysł spożywczy, rolnictwo, przemysł leśny,
obróbka drewna, wydobywanie gazu

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona Republiki Adygeja:** <http://www.adygheya.ru/>

Republika Kałmycja (Республика Калмыкия)

Powierzchnia:

74,7 tys. km²
(40 miejsce)

Liczba ludności: 284 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(78 miejsce)

mieszkańcy miast

- 126,6

mieszkańcy wsi

- 159,0

Gęstość zaludnienia: 3,8 os./km²

Ośrodek administracyjny: Elista (102,6 tys.)

Odległość z Elisty do Moskwy: 1836 km

Inne ważniejsze miasta: Łagań (14,1 tys.), Gorodowikowsk (9,8 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 2 i 12

Struktura narodowa ludności:

Kałmucy - 53,3 %

Rosjanie - 33,6 %

Dargijczycy - 2,5 %

Czeczeńcy - 2,0 %

inni - 8,6 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski, kałmycki

Wskaźnik bezrobocia: 5,1 %

Główne gałęzie przemysłu: gospodarka słabo rozwinięta, głównie rolnictwo, przemysł lekki opierający się na przetwórstwie spożywczym

Ciekawe miejsca w sieci:

- Oficjalna strona Republiki Kałmycja: <http://gov.kalmregion.ru/>
- Portal informacyjny: <http://www.kalmportal.ru/>

Kraj Krasnodarski (Краснодарский край)

Powierzchnia:

75,5 tys. km²

(41 miejsce)

Liczba ludności:

5 141,9 tys.

(na 1 stycznia 2010 r.)

(3 miejsce)

mieszkańcy miast

- 2691,9

mieszkańcy wsi

- 2429,9

Gęstość zaludnienia: 67,9 os./km²

Ośrodek administracyjny: Krasnodar (709,8 tys.)

Odległość z Krasnodaru do Moskwy: 1539 km

Inne ważniejsze miasta: Soczi (334,3tys.), Noworosijsk (227,9 tys.), Armawir (189,1 tys.), Jejsk (87,4 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 26 i 352

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 86,6 %

Ormianie - 5,4 %

Ukraińcy - 2,6 %

inni - 5,4 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 1,2 %

Główne gałęzie przemysłu: produkcja materiałów budowlanych, hodowla zwierząt ubojnych oraz ryb, produkcja mleka, cukru (34,7 % ogólnokrajowej produkcji cukru miążkiego), przemysł skórzany i futrzarski, produkcja obuwia, przemysł opałowy, przetwórstwo spożywcze (36,9 % ogólnokrajowej produkcji win gronowych)

Ciekawe miejsca w sieci:

- Oficjalna strona Kraju Krasnodarskiego: <http://admkrain.kuban.ru/>
- Portal informacyjny: <http://www.yuga.ru/news/krasnodar/>
- Przewodnik po regionie:
<http://otdih.nakubani.ru/guide/territory/categoryinfo/items/?cityid=90>

Obwód Astrachański (Астраханская область)

Powierzchnia: 49,0 tys. km²
(55 miejsce)

Liczba ludności: 1 005,2 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(59 miejsce)

mieszkańcy miast

- 669,4

mieszkańcy wsi

- 331,5

Gęstość zaludnienia: 20,4 os./km²

Ośrodek administracyjny: Astrachań (503,1 tys.)

Odległość z Astrachania do Moskwy: 1534 km

Inne ważniejsze miasta: Achtubinsk (42,6 tys.), Znaiensk (32,4 tys.),
Harabali (18,1 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 11 i 153

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 69,7 %

Kazachowie - 14,2 %

Tatarzy - 7,0 %

inni - 9,1 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 2,8 %

Główne gałęzie przemysłu: przemysł lekki, obróbka drewna, przemysł celulozowo-papierniczy, chemiczny

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Astrachańskiego:** <http://www.astrobl.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.astrahanobl.ru/>

Obwód Wołgogradzki (Волгоградская область)

Powierzchnia: 112,9 tys. km²
(31 miejsce)

Liczba ludności: 2 598,9 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(17 miejsce)

mieszkańcy miast

- 1970,6

mieszkańcy wsi

- 638,2

Gęstość zaludnienia: 23,1 os./km²

Ośrodek administracyjny: Wołgograd (983,9 tys.)

Odległość z Wołgogradu do Moskwy: 1073 km

Inne ważniejsze miasta: Wołżskij (306,4 tys.), Kamyszyn (118,5 tys.), Michajłowka (58,9 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 30 i 422

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 88,9 %

Ukraińcy - 2,1 %

Kazachowie - 1,7 %

inni - 5,3 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski, adygejski

Wskaźnik bezrobocia: 3,1 %

Główne gałęzie przemysłu: budowa maszyn i obróbka metalu, wydobycie ropy i gazu, przemysł chemiczny, petrochemiczny, hutnictwo, przemysł tekstylny i spożywczy

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Wołgogradzkiego:** <http://www.volganet.ru/irj/avo.html>
- **Portal informacyjny:** <http://www.volgogradobl.ru/>

Obwód Rostowski
(*Ростовская область*)

Powierzchnia: 101,0 tys. km²
(35 miejsce)

Liczba ludności: 4 241,8 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(6 miejsce)

mieszkańcy miast

- 2842,8

mieszkańcy wsi

- 1411,6

Gęstość zaludnienia: 42,1 os./km²

Ośrodek administracyjny: Rostow nad Donem (1048,7 tys.)

Odległość z Rostowa do Moskwy: 1226 km

Inne ważniejsze miasta: Taganrog (260,7 tys.), Szachty (244,4 tys.),
Nowoczerkassk (177,0 tys.), Wołgodonsk (169,6 tys.),
Nowoszachtinsk (114,5 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 18 i 390

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 89,3 %

Ukraińcy - 2,7 %

Ormianie - 2,5 %

inni - 5,5 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 1,8 %

Główne gałęzie przemysłu: przemysł wydobywczy (61,1 % ogólnokrajowego wydobycia antracytu), budowa maszyn i obróbka metalu (w tym budowa maszyn rolniczych - 71,7 % ogólnokrajowej produkcji kombajnów zbożowych,), hutnictwo, przemysł chemiczny i petrochemiczny, przemysł lekki, spożywczy

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Rostowskiego:** <http://www.donland.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.rostov.net/>

III. Północno-Zachodni Okręg Federalny (Северо-Западный федеральный округ)

Stolica	Sankt Petersburg
Terytorium	1.677.900 km ² (9,8 % terytorium Federacji Rosyjskiej)
Liczba mieszkańców	13.462.000 osób. (9,5 % ludności Federacji Rosyjskiej)
Gęstość zaludnienia	8 osób / km ² (2009)
Liczba podmiotów	11
Liczba miast	152

Republika Karelia (Республика Карелия)

Powierzchnia: 180,5 tys. km²
(18 miejsce)

Liczba ludności: 687,5 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(67 miejsce)

mieszkańcy miast

- 525,6

mieszkańcy wsi

- 165,1

Gęstość zaludnienia: 3,8 os./km²

Ośrodek administracyjny: Pietrozawodsk (268,8 tys.)

Odległość z Pietrozawodsk do Moskwy: 925 km

Inne ważniejsze miasta: Kondopoga (33,7 tys.), Segieža (32,7 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 22 i 87

Struktura narodowa ludności:

Karelowie - 9,2 %

Rosjanie - 76,6 %

Białorusini - 5,3 %

Wepsowie - 0,7 %

inni - 8,2 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski, karelski, fiński, wepski

Wskaźnik bezrobocia: 4,1 %

Główne gałęzie przemysłu: przemysł energetyczny, przemysł leśny (około 5 % eksportu Federacji Rosyjskiej; 23,6 % ogólnokrajowej produkcji papieru), przemysł spożywczy (w tym rybny), budowa maszyn, metalurgia, przemysł stoczniowy

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona republiki Karelia:** <http://www.gov.karelia.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.karelia.ru/>

Republika Komi

(Республика Коми)

Powierzchnia:

416,8 tys. km²

(13 miejsce)

Liczba ludności:

958,58 tys.

(na 1 stycznia 2010 r.)

(54 miejsce)

mieszkańcy miast

- 733,3

mieszkańcy wsi

- 234,9

Gęstość zaludnienia: 2,3 os./km²

Ośrodek administracyjny: Syktywkar (231,0 tys.)

Odległość z Syktywkaru do Moskwy: 1515 km

Inne ważniejsze miasta: Uchta (103,4 tys.), Wokruta (74,3 tys.),

Peczora (46,7 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 16 i 175

Struktura narodowa ludności:

Komiacy - 25,2 %

Rosjanie - 59,6 %

Ukraińcy - 6,1 %

inni - 10,1 %

Strefa czasowa: UTC+3

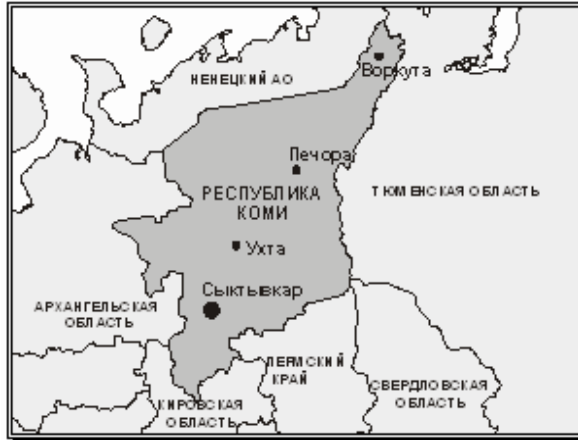
Język urzędowy: rosyjski, komi

Wskaźnik bezrobocia: 3,3 %

Główne gałęzie przemysłu: przemysł wydobywczy (ropa, gaz, węgiel), przemysł drzewny (15,6 % ogólnokrajowej produkcji papieru oraz 9,2 % celulozy)

Ciekawe miejsca w sieci:

- Oficjalna strona republiki Komi: <http://www.rkomi.ru/>
- Portal informacyjny: <http://komi.allnw.ru/>

Obwód Archangielski
(Архангельская область)

Powierzchnia: 589,9 tys. km²
(8 miejsce)

Liczba ludności: 1 262 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(41 miejsce)

mieszkańcy miast

- 933,7

mieszkańcy wsi

- 338,2

Gęstość zaludnienia: 2,2 os./km²

Ośrodek administracyjny: Archangielsk (348,7 tys.)

Odległość z Archangielska do Moskwy: 1133 km

Inne ważniejsze miasta: Siewierodwinsk (191,4 tys.), Kotlas (59,2 tys.),
Korjażma (42,8 tys.),

Liczba miast i wsi: odpowiednio 25 i 197

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 94,2 %

Ukraińcy - 2,1 %

Nieńcy - 0,6 %

inni - 3,1 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 2,8 %

Główne gałęzie przemysłu: przemysł wydobywczy (ropa, gaz, węgiel), przemysł drzewny

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Archangielskiego:**
<http://gz.dvinaland.ru/Tender/Default.aspx>
- **Portal informacyjny:** <http://arhangelsk.allnw.ru/>

Obwód Wołogodzki*(Вологодская область)***Powierzchnia:** 144,5 tys. km²

(27 miejsce)

Liczba ludności:

1 218,3 tys.

(na 1 stycznia 2010 r.)

(42 miejsce)

mieszkańcy miast

- 838,7

mieszkańcy wsi

- 384,2

Gęstość zaludnienia: 8,5 os./km²**Ośrodek administracyjny:** Wołogda (286,2 tys.)**Odległość z Wołogdy do Moskwy:** 497 km**Inne ważniejsze miasta:** Czerepowiec (308,0 tys.), Sokol (40,7 tys.), Wielki

Ustiug (32,0 tys.), Wołgodonsk (169,6 tys.), Nowoszachtinsk (114,5 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 22 i 322**Struktura narodowa ludności:****Rosjanie** - 96,6 %**Ukraińcy** - 1,0 %

inni - 2,4 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK**Język urzędowy:** rosyjski**Wskaźnik bezrobocia:** 4,2 %**Główne gałęzie przemysłu:** hutnictwo (17 % ogólnokrajowego wytopu żelaza), budowa maszyn, obróbka drewna, przemysł leśny, chemiczny, lekki, spożywczy**Ciekawe miejsca w sieci:**

- **Oficjalna strona obwodu Wołogodzkiego:**
<http://vologda-oblast.ru/main.asp?>
- **Portal informacyjny:** <http://vologdaobl.ru/>
- **Wypoczynek w obwodzie Wołogodzkiem:** <http://vologdatourinfo.ru/>

Obwód Kaliningradzki
(Калининградская область)

Powierzchnia: 15,1 tys. km²
(75 miejsce)

Liczba ludności: 937,3 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(57 miejsce)

mieszkańcy miast

- 718,5

mieszkańcy wsi

- 218,9

Gęstość zaludnienia: 62,0 os./km²

Ośrodek administracyjny: Kaliningrad (421,7 tys.)

Odległość z Kaliningradu do Moskwy: 1289 km

Inne ważniejsze miasta: Sowieck (42,5 tys.), Czerniachowsk (40,5 tys.),
Baltiysk (33,4 tys.),

Liczba miast i wsi: odpowiednio 4 i 10

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 82,4 %

Białorusini - 5,3 %

Ukraińcy - 4,9 %

inni - 7,4 %

Strefa czasowa: UTC+2 / MSK-1

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 3,6 %

Główne gałęzie przemysłu: budowa maszyn, przemysł celulozowo-papierniczy, przemysł lekki i spożywczy (30,2 % ogólnokrajowej produkcji konserw rybnych)

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Kaliningradzkiego:** <http://www.gov39.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://kaliningrad.ru/>

Obwód Leningradzki (Ленинградская область)

Powierzchnia: 83,9 tys. km²
(38 miejsce)

Liczba ludności: 1 631,9 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(22 miejsce)

mieszkańcy miast

- 1084,5

mieszkańcy wsi

- 548,8

Gęstość zaludnienia: 19,5 os./km²

Ośrodek administracyjny: Sankt-Petersburg (4 581,9 tys.)

Odległość z Sankt-Petersburga do Moskwy: 651 km

Inne ważniejsze miasta: Gatczyna (89,9 tys.), Wyborg (77,6 tys.), Sosnowy Bór (66,8 tys.), Tichwin (60,8 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 62 i 142

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 89,6 %

Ukraińcy - 2,5 %

inni - 7,9 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 1,2 %

Główne gałęzie przemysłu: hutnictwo i metalurgia, przemysł leśny, celulozowo-papierniczy, chemiczny, petrochemiczny, spożywczy (35,2 % ogólnokrajowej produkcji herbaty). W obwodzie działa wiele elektrowni wodnych m.in. na rzekach Wołchow, Swir, Wuoksa, Narwa.

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Leningradzkiego:** <http://www.lenobl.ru/>

Obwód Murmański (Мурманская область)

Powierzchnia:

144,9 tys. km² (26 miejsc)

Liczba ludności: 842,5 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(61 miejsce)

mieszkańcy miast

- 776,6

mieszkańcy wsi

- 74,3

Gęstość zaludnienia: 5,9 os./km²

Ośrodek administracyjny: Murmański (314,8 tys.)

Odległość z Murmańska do Moskwy: 1967 km

Inne ważniejsze miasta: Apatity (62,2 tys.), Siewieromorsk (53,5 tys.),
Monczegorsk (48,7 tys.),

Liczba miast i wsi: odpowiednio 13 i 10

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 85,2 %

Ukraińcy - 6,4 %

inni - 8,4 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 3,3 %

Główne gałęzie przemysłu: górnictwo, metalurgia, przemysł rybny

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Murmańskiego:**
<http://www.gov-murman.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://murmansk.allnw.ru/>

Obwód Nowogrodzki (Новгородская область)

Powierzchnia: 54,5 tys. km²
(51 miejsce)

Liczba ludności: 646 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(69 miejsce)

mieszkańcy miast

- 461,2

mieszkańcy wsi

- 191,2

Gęstość zaludnienia: 12,0 os./km²

Ośrodek administracyjny: Nowogród Wielki (216,2 tys.)

Odległość z Nowogrodu Wielkiego do Moskwy: 606 km

Inne ważniejsze miasta: Bówiczy (56,1 tys.), Stara Russa (33,3 tys.), Wałdaj (17,3 tys.), Czadowo (16,4 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 21 i 178

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 93,9 %

Ukraińcy - 1,5 %

inni - 4,6 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 2,7 %

Główne gałęzie przemysłu: budowa maszyn, obróbka metalu, przemysł leśny, chemiczny, spożywczy, produkcja szkła, porcelany, wydobywanie torfu

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Nowogrodzkiego:**
<http://region.adm.nov.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://novgorod.allnw.ru/>

Obwód Pskowski
(Псковская область)

Powierzchnia: 55,4 tys. km²

Liczba ludności: 696,4 tys.

(na 1 stycznia 2010 r.)

(64 miejsce)

mieszkańcy miast

- 476,9

mieszkańcy wsi

- 228,4

Gęstość zaludnienia:

12,7 os./km²

Ośrodek administracyjny: Psków (194,2 tys.)

Odległość z Pskowa do Moskwy: 689 km

Inne ważniejsze miasta: Wielkie Łuki (100,3 tys.), ostrow (23,9 tys.), Nowel (16,9 tys.),

Liczba miast i wsi: odpowiednio 26 i 192

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 94,3 %

Ukraińcy - 1,6 %

inni - 4,1 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 3,7 %

Główne gałęzie przemysłu: budowa maszyn oraz urządzeń elektronicznych,

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Pskowskiego:** <http://www.pskov.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://60.ru/>

**Nieniecki Okręg
Autonomiczny**
(*Ненецкий автономный округ*)

Powierzchnia: 176,8 tys. km²
(20 miejsce)

Liczba ludności: 42 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(83 miejsce)

mieszkańcy miast

- 27,1

mieszkańcy wsi

- 14,9

Gęstość zaludnienia: 0,2 os./km²

Ośrodek administracyjny: Narjan-Mar (19,3 tys.)

Odległość z Narjan-Mar do Moskwy: 2230 km

Inne ważniejsze miasta:

Liczba miast i wsi: odpowiednio 1 i 18

Struktura narodowa ludności:

Nieńcy - 18,7 %

Rosjanie - 62,4 %

Komiacy - 10,9

Ukraińcy - 3,2 %

inni - 4,8 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 4 %

Główne gałęzie przemysłu: wydobywanie ropy naftowej i gazu, wyrąb lasu,
przemysł spożywczy

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona Nienieckiego Okręgu Autonomicznego:**
<http://www.adm-nao.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.nenetskiiao.ru/>

Miasto

Sankt-Petersburg

(z. Санкт-Петербург)

Powierzchnia: 1,4 tys. km²

Liczba ludności: 4 581,9 tys.

(na 1 stycznia 2010 r.)

Gęstość zaludnienia:

3265,2 os./km²

Odległość z Petersburga do

Moskwy: 651 km

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 84,7 %

Ukraińcy - 1,9 %

Białorusini - 1,2 %

inni - 12,2 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

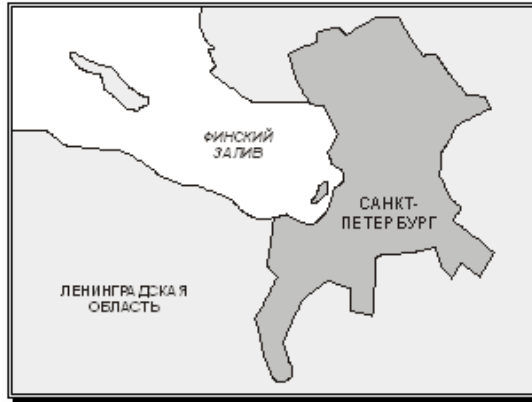
Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 1,1 %

Główne gałęzie przemysłu: Petersburg jest jednym z większych ośrodków budowy maszyn (87,5 % ogólnokrajowej produkcji turbin hydraulicznych), statków, żaglowców oraz specjalistycznej aparatury. Rozwinięte jest tu również hutnictwo i metalurgia, przemysł chemiczny, spożywczy, poligraficzny i lekki (29,5 % ogólnokrajowej produkcji papierosów)

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona miasta Sankt-Petersburg:** <http://gov.spb.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://saint-petersburg.ru/>
- **Przewodnik po Petersburgu:** <http://walkspb.ru/>

IV. Dalekowschodni Okręg Federalny (Дальневосточный федеральный округ)

Stolica	Chabarowsk
Terytorium	6.215.900 km ² (36,4 % terytorium Federacji Rosyjskiej)
Liczba mieszkańców	6.486.419 osób. (4,57 % ludności Federacji Rosyjskiej)
Gęstość zaludnienia	1,04 osób / km ²
Liczba podmiotów	9
Liczba miast	68

**Republika
Sacha - Jakucja**
(*Республика Саха - Якутия*)

Powierzchnia:

3083,5 tys. km²

(1 miejsce)

Liczba ludności: 949,8 tys.

(na 1 stycznia 2010 r.)

(58 miejsce)

mieszkańcy miast

- 619,6

mieszkańcy wsi

- 331,8

Gęstość zaludnienia: 0,3 os./km²

Ośrodek administracyjny: Jakuck (255,8 tys.)

Odległość z Jakucka do Moskwy: 8468 km

Inne ważniejsze miasta: Neriungri (64,4 tys.), Mirnyj (37,5 tys.),

Leńsk (24,5 tys.),

Liczba miast i wsi: odpowiednio 49 i 361

Struktura narodowa ludności:

Jakuci - 45,5 %

Rosjanie - 41,2 %

Ukraińcy - 3,6 %

Ewenkowie - 1,9 %

Eweni - 1,4 %

inni - 6,6 %

Strefa czasowa: UTC+9, UTC+10, UTC+11 / MSK+6, MSK+7, MSK+8

Język urzędowy: rosyjski, jakucki

Wskaźnik bezrobocia: 3,2 %

Główne gałęzie przemysłu: wydobywanie złota, diamentów, ołowiu, miki, antymonu i węgla; przemysł lekki, spożywczy, obróbka drewna.

Ciekawe miejsca w sieci:

Oficjalna strona Republiki Sacha: <http://www.sakha.gov.ru/>

Kraj Primorski (Приморский край)

Powierzchnia: 164,7 tys. km²
(23 miejsce)

Liczba ludności: 1 988 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(26 miejsce)

mieszkańcy miast

- 1503,1

mieszkańcy wsi

- 492,7

Gęstość zaludnienia: 12,1 os./km²

Ośrodek administracyjny: Władywostok (578,8 tys.)

Odległość z Władywostoku do Moskwy: 9302 km

Inne ważniejsze miasta: Nachodka (168,5 tys.), Ussurijsk (153,4 tys.), Artem (102,4 tys.), Arsenie (58,0 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 28 i 117

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 89,9 %

Ukraińcy - 4,5 %

Tatarzy - 0,7 %

inni - 5,6 %

Strefa czasowa: UTC+7 / MSK+7

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 3,6 %

Główne gałęzie przemysłu: wydobywanie i obróbka półmetali i rud ołowiu, budowa maszyn, obróbka metalu, przemysł lotniczy i radioelektroniczny, przemysł chemiczny, lekki, spożywczy, wydobywanie węgla

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona Kraju Primorskiego:** <http://www.primorsky.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.vostokmedia.com/r2.php>
- **Strona o Kraju Primorskim** - <http://www.fegi.ru/primorye/>

Kraj Chabarowski

(Хабаровский край)

Powierzchnia: 787,6 tys. km²
(4 miejsce)

Liczba ludności: 1 401,9 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(35 miejsce)

mieszkańcy miast

- 1130,8

mieszkańcy wsi

- 272,9

Gęstość zaludnienia: 1,8 os./km²

Ośrodek administracyjny: Chabarowsk (577,3 tys.)

Odległość z Chabarowska do Moskwy: 8533 km

Inne ważniejsze miasta: Komsomolsk nad Amurem (272,4tys.),

Amursk (46,1 tys.), Sowiecka Gawań (29,2tys.),

Liczba miast i wsi: odpowiednio 29 i 188

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 89,8 %

Ukraińcy - 3,4 %

Nanajowie - 0,8 %

inni - 6,7 %

Strefa czasowa: UTC+7 / MSK+7

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 4,2 %

Główne gałęzie przemysłu: budowa maszyn, obróbka metalu, przemysł leśny, obróbka drewna, przemysł celulozowo-papierniczy, hutnictwo, górnictwo, produkcja materiałów budowlanych

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona Kraju Chabarowskiego:** <http://www.khabkrai.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.vostokmedia.com/r3.php>

Obwód Amurski (Амурская область)

Powierzchnia: 361,9 tys. km²
(14 miejsce)

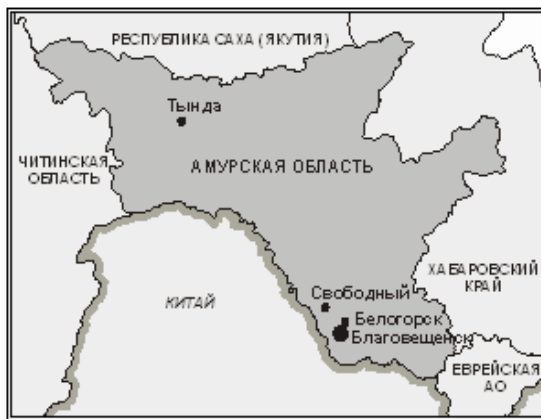
Liczba ludności: 864,5 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(60 miejsce)

mieszkańcy miast

- 569,5

mieszkańcy wsi

- 300,1

Gęstość zaludnienia: 2,4 os./km²

Ośrodek administracyjny: Błagowieszczeńsk (207,3 tys.)

Odległość z Błagowieszczeńska do Moskwy: 7985 km

Inne ważniejsze miasta: Biełogorodsk (67,8 tys.), Swobodnyj (60,0 tys.),
Tynda (38,2 tys.),

Liczba miast i wsi: odpowiednio 19 i 271

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 92,0 %

Ukraińcy - 3,5 %

inni - 4,5 %

Strefa czasowa: UTC+8 / MSK+6

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 4,2 %

Główne gałęzie przemysłu: elektroenergetyka, górnictwo (wyskazywanie złota i węgla), przemysł leśny, produkcja materiałów budowlanych

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Amurskiego:** <http://www.amurobl.ru>
- **Portal informacyjny:** <http://www.amurskayaobl.ru/>

Kraj Kamczacki (Камчатский край)

Powierzchnia:

464,3 tys. km²
(10 miejsce)

Liczba ludności: 343,5 tys.

(na 1 stycznia 2010 r.)
(76 miejsce)

mieszkańcy miast

- 276,0

mieszkańcy wsi

- 69,7

Gęstość zaludnienia: 0,7 os./km²

Ośrodek administracyjny: Pietropawłowsk Kamczacki (194,9 tys.)

Odległość z Pietropawłowska Kamczackiego do Moskwy: 11876 km

Inne ważniejsze miasta: Jelizowo (39,6 tys.), Wiljuczynsk (24,9 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 5 i 49

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 80,9 %

Ukraińcy - 5,8 %

Koriacy - 2,0 %

Tatarzy - 1,0 %

inni - 10,3 %

Strefa czasowa: UTC+6 / MSK+8

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 3,2 %

Główne gałęzie przemysłu: wydobywanie gazu ziemnego, węgla, elektroenergetyka, przemysł spożywczy (20,2 % ogólnokrajowego połowu ryb i owoców morza)

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona Kraju Kamczackiego:**
<http://www.kamchatka.gov.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.vostokmedia.com/r5.php>
- **Portal przyrodniczy:** <http://www.kamchatsky-krai.ru/>

Obwód Magadański (Магаданская область)

Powierzchnia: 462,5 tys. km²
(10 miejsce)

Liczba ludności: 163 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(81 miejsce)

mieszkańcy miast

- 157,5

mieszkańcy wsi

- 8,3

Gęstość zaludnienia: 0,4 os./km²

Ośrodek administracyjny: Magadan (99,6 tys.)

Odległość z Magadanu do Moskwy: 7110 km

Inne ważniejsze miasta: Susuman (6,2 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 21 i 21

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 80,2 %

Ukraińcy - 9,9 %

Eweni - 1,4 %

Koriacy - 0,5 %

Intelmeni - 0,4 %

inni - 7,5 %

Strefa czasowa: UTC+8 / MSK+8

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 4 %

Główne gałęzie przemysłu: górnictwo, przemysł rybny, budowa maszyn, obróbka metalu

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Magadańskiego:**
<http://www.magadan.ru/ru/government/Main.html>
- **Portal informacyjny:** <http://www.kolyma.ru/>

Obwód Sachaliński
(Сахалинская область)

Powierzchnia: 87,1 tys. km²

(40 miejsce)

Liczba ludności: 514,5 tys.

(na 1 stycznia 2010 r.)

(70 miejsce)

mieszkańcy miast

- 404,9

mieszkańcy wsi

- 113,6

Gęstość zaludnienia: 6,0 os./km²

Ośrodek administracyjny: Jużnosachalińsk (173,8 tys.)

Odległość z Jużnosachalińska do Moskwy: 10417 km

Inne ważniejsze miasta: Korsakow (35,1 tys.), Chołmsk (31,8 tys.),

Ocha (26,4 tys.),

Liczba miast i wsi: odpowiednio 3 i 3

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 84,3 %

Koreańczycy - 5,4 %

Ukraińcy - 4,0 %

inni - 7,0 %

Strefa czasowa: UTC+7 / MSK+7

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 1,7 %

Główne gałęzie przemysłu: budowa maszyn, obróbka metalu

Interesujące miejsca:

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Sachalińskiego:**
<http://www.adm.sakhalin.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.sakh.com/>

**Żydowski Obwód
Autonomiczny**
(*Еврейская автономная
область*)

Powierzchnia:

36,3 tys. km²
(64 miejsce)

Liczba ludności:

185,4 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(80 miejsce)

mieszkańcy miast

- 122,8

mieszkańcy wsi

- 62,8

Gęstość zaludnienia: 5,1 os./km²

Ośrodek administracyjny: Birobidżan (75,1 tys.)

Odległość z Birobidżanu do Moskwy: 8361 km

Inne ważniejsze miasta: Oblucz'e (10,7 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 12 i 18

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 89,9 %

Ukraińcy - 4,4 %

Żydzi - 1,2 %

inni - 4,5 %

Strefa czasowa: UTC+7 / MSK+7

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 1,9 %

Główne gałęzie przemysłu: produkcja materiałów budowlanych, przemysł lekki, spożywczy, budowa maszyn, obróbka drewna

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Żydowskiego:** <http://www.eao.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.evreiskiiiao.ru/>

**Czukocki Okręg Auto-
nomiczny**
(Чукотский автономный
округ)

Powierzchnia: 721,5 tys. km²
(7 miejsce)

Liczba ludności: 49,5 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(82 miejsce)

mieszkańcy miast

- 33,5

mieszkańcy wsi

- 16,8

Gęstość zaludnienia: 0,1 os./km²

Ośrodek administracyjny: Anadyr (11,8 tys.)

Odległość z Anadyru do Moskwy: 8635 km

Inne ważniejsze miasta: Bilibino (5,6 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 7 i 37

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 51,9 %

Czukcze - 23,5 %

Ukraińcy - 9,2 %

Eskimosi - 2,9 %

Eweni - 2,6 %

Czuwańcy - 1,8 %

inni - 8,1 %

Strefa czasowa: UTC+8 / MSK+8

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 3,6 %

Główne gałęzie przemysłu: górnictwo (wydobywanie kamiennego i brunatnego węgla, złota, ołowiu, wolframu, rtęci), rybołówstwo, produkcja materiałów budowlanych. Rozwinięty przemysł artystyczny (rzeźbienie w kościach)

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona Autonomicznego Okręgu Czukockiego:**
<http://www.chukotka.org/>
- **Portal informacyjny:** <http://chukotka.news-city.info/>

V. Syberyjski Okręg Federalny (Сибирский федеральный округ)

Stolica	Nowosybirsk
Terytorium	5.114.800 km ² (29,95 % terytorium Federacji Rosyjskiej)
Liczba mieszkańców	19.553.461 osób. (13,77 % ludności Federacji Rosyjskiej)
Gęstość zaludnienia	4,1 osób / km ²
Liczba podmiotów	12
Liczba miast	132

Republika Ałtaj
(*Республика Алтай*)

Powierzchnia: 92,9 tys. km²
(35 miejsce)

Liczba ludności: 209,2 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(79 miejsce)

mieszkańcy miast

- 54,3

mieszkańcy wsi

- 152,8

Gęstość zaludnienia: 2,2 os./km²

Ośrodek administracyjny: Gornoałtajsk (54,3 tys.)

Odległość z Gornoałtajska do Moskwy: 3641 km

Liczba miast i wsi: odpowiednio 1 i 92

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 57,4 %

Ałtajczycy - 30,6 %

Kazachowie - 6,0 %

Telengici - 1,2 %

Tubalarowie - 0,8 %

inni - 3,9

Strefa czasowa: UTC+6 / MSK +3

Język urzędowy: rosyjski, ałtajski

Wskaźnik bezrobocia: 4,4 %

Główne gałęzie przemysłu: przemysł spożywczy związany z przetwórstwem produktów rolnych, przemysł mięsny i skórzaný, przemysł leśny.

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona Republiki Ałtaj:** <http://gov.altai-republic.ru/>
- **Oficjalny portal informacyjny:** <http://www.altai-republic.ru/>
- **Strona poświęcone republice:**
<http://www.sibaltay.ru/altay/altrep.htm>

Republika Buriacja (Республика Бурятия)

Powierzchnia: 351,3 tys. km²
(56 miejsce)

Liczba ludności: 960,8 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(57 miejsce)

mieszkańcy miast

- 529,0

mieszkańcy wsi

- 430,9

Gęstość zaludnienia: 2,7 os./km²

Ośrodek administracyjny: Ułan Ude (340,8 tys.)

Odległość z Ułan Ude do Moskwy: 5532 km

Inne ważniejsze miasta: Siewierobajkalsk (25,6 tys.),

Gusinooziersk (24,1 tys.), Krjachta (19,1 tys.),

Liczba miast i wsi: odpowiednio 18 i 255

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 67,8 %

Buriaci - 27,8 %

inni - 4,4 %

Strefa czasowa: UTC+8 / MSK+5

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 3 %

Główne gałęzie przemysłu: energetyka, górnictwo, przemysł leśny

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona Republiki Buriacja:** <http://egov-buryatia.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.buryatia-online.ru/>
- **Strona o Buriacji:** <http://www.buriatia.ru/>

Republika Tywa

(*Республика Тыва*)

Powierzchnia: 168,6 tys. km²

(21 miejsce)

Liczba ludności: 313,9 tys.

(na 1 stycznia 2010 r.)

(77 miejsce)

mieszkańcy miast

- 159,7

mieszkańcy wsi

- 151,9

Gęstość zaludnienia: 1,8 os./km²

Ośrodek administracyjny: Kyzyl (108,1 tys.)

Odległość z Kyzyla do Moskwy: 4668 km

Inne ważniejsze miasta: Ak-Dowurak (14,1 tys.), Szagonar (11,4 tys.),

Czadan (10,2 tys.),

Liczba miast i wsi: odpowiednio 4 i 120

Struktura narodowa ludności:

Tuwińcy - 78,5 %

Rosjanie - 20,1 %

inni - 2,9 %

Strefa czasowa: UTC+7 / MSK+4

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 7,6 %

Główne gałęzie przemysłu: górnictwo (azbest, metale kolorowe, węgiel kamienny, złoto), przemysł spożywczy, leśny oraz obróbka drzewa

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona Republiki Tywa:** <http://gov.tuva.ru/news.aspx>
- **Portal informacyjny:** <http://www.tuvaonline.ru/>

Republika Chakasja

(Республика Хакасия)

Powierzchnia: 61,6 tys. km²

(46 miejsce)

Liczba ludności: 538,1 tys.

(na 1 stycznia 2010 r.)

(71 miejsce)

mieszkańcy miast

- 381,9

mieszkańcy wsi

- 155,4

Gęstość zaludnienia: 8,7 os./km²

Ośrodek administracyjny: Abakan (163,2 tys.)

Odległość z Abakanu do Moskwy: 4218 km

Inne ważniejsze miasta: Czernogorsk (74,2 tys.), Sajanogorsk (48,6 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 9 i 79

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 80,3 %

Chakasi - 12,0 %

inni - 7,7 %

Strefa czasowa: UTC+7 / MSK+4

Język urzędowy: rosyjski, chakaski

Wskaźnik bezrobocia: 3,4 %

Główne gałęzie przemysłu: przemysł leśny, górniczy, hutnictwo, przemysł elektroenergetyczny, produkcja materiałów budowlanych

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona Republiki Chakasja:** <http://www.r-19.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.19rus.info/>

Kraj Ałtajski (Алтайский край)

Powierzchnia: 168,0 tys. km²
(22 miejsce)

Liczba ludności: 2 496,8 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(22 miejsce)

mieszkańcy miast

- 1345,1

mieszkańcy wsi

- 1163,4

Gęstość zaludnienia: 14,9 os./km²

Ośrodek administracyjny: Barnaul (597,2 tys.)

Odległość z Barnaulu do Moskwy: 3419 km

Inne ważniejsze miasta: Bijsk (221,4 tys.), Rubcowsk (156,2 tys.),
Nowoaltajsk (73,2 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 5 i 719

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 92,0 %

Niemcy - 3,0 %

inni - 5,0 %

Strefa czasowa: UTC+6 / MSK+3

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 4,6 %

Główne gałęzie przemysłu: budowa maszyn (83,5 % ogólnokrajowej produkcji kotłów parowych), przemysł chemiczny i petrochemiczny, przemysł lekki, spożywczy (19 % ogólnokrajowej produkcji kaszy oraz 12,1 % mąki), górnictwo (wydobycie soli kuchennej i Glauberskiej z jezior, a także rud żelaza, złota, rtęci)

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona Kraju Ałtajskiego:** <http://www.altairegion22.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.altairegion.ru/>

Kraj Krasnojarski (Красноярский край)

Powierzchnia:

2366,8 tys. km² (2 miejsce)

Liczba ludności:

2 889,8 tys.

(na 1 stycznia 2010 r.)

(13 miejsce)

mieszkańcy miast

- 2192,4

mieszkańcy wsi

- 698,0

Gęstość zaludnienia: 1,2 os./km²

Ośrodek administracyjny: Krasnojarsk (936,4 tys.)

Odległość z Krasnojarska do Moskwy: 3955 km

Inne ważniejsze miasta: Norilsk (206,4 tys.), Aczyńsk (110,8 tys.),

Kańsk (99,0 tys.), Żelieznogorodsk (93,7 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 36 i 484

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 88,9 %

Ukraińcy - 2,3 %

inni - 9,2 %

Strefa czasowa: UTC+7 / MSK+4

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 3 %

Główne gałęzie przemysłu: hutnictwo, budowa maszyn, obróbka metalu, górnictwo (węgiel kamienny, rudy żelaza, złoto, grafit, szpat), przemysł chemiczny, leśny, lekki oraz spożywczy

Ciekawe miejsca w sieci:

- Oficjalna strona Kraju Krasnojarskiego: <http://www.krskstate.ru/>
- Portal informacyjny: <http://www.press-line.ru/>

Обwód Irkucki
(Иркутская область)

Powierzchnia: 774,8 tys. km²
(5 miejsce)

Liczba ludności: 2 505,6 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(22 miejsce)

mieszkańcy miast

- 1979,2

mieszkańcy wsi

- 528,5

Gęstość zaludnienia: 3,2 os./km²

Ośrodek administracyjny: Irkuck (575,8 tys.)

Odległość z Irkucka do Moskwy: 5042 km

Inne ważniejsze miasta: Brack (252,0 tys.), Angarsk (242,5 tys.),
Ust'-Ilimsk (98,0 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 67 i 365

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 89,9 %

Buriaci - 3,1 %

Ewenkowie - 0,1 %

inni - 6,9 %

Strefa czasowa: UTC+8 / MSK+5

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 3,1 %

Główne gałęzie przemysłu: przemysł leśny, celulozowo-papierniczy, obróbka drewna, metalurgia, elektroenergetyka, przemysł chemiczny i petrochemiczny, przemysł aluminiowy

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Irkuckiego:** <http://www.irkobl.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://vesti.irk.ru/>

Obwód Kemerowski (Кемеровская область)

Powierzchnia: 95,7 tys. km²
(37 miejsce)

Liczba ludności:
2 821,8 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(14 miejsce)

mieszkańcy miast
- 2398,6
mieszkańcy wsi
- 424,9

Gęstość zaludnienia: 29,5 os./km²

Ośrodek administracyjny: Kemerowo (520,0 tys.)

Odległość z Kemerowa do Moskwy: 3482 km

Inne ważniejsze miasta: Nowokuznieck (562,2 tys.), Prokopieck (213,2 tys.),
Lenińsk Kuźniecki (105,4 tys.), Kisieliewsk (103,8 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 22 i 167

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 91,9 %

Tatarzy - 1,8 %

inni - 7,2 %

Strefa czasowa: UTC+6 / MSK+3

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 4 %

Główne gałęzie przemysłu: wydobywanie węgla kamiennego oraz rud żelaza,
hutnictwo, metalurgia, przemysł chemiczny, budowa maszyn,

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Kemerowskiego:**
<http://www.ako.ru/default.asp>
- **Portal informacyjny:** <http://newline.kuzbass.ru/>

Обwód Nowosybirski
(Новосибирская область)

Powierzchnia: 177,8 tys. km²
(19 miejsce)

Liczba ludności: 2 639,9 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(17 miejsce)

mieszkańcy miast

- 1984,5

mieszkańcy wsi

- 651,1

Gęstość zaludnienia: 14,8 os./km²

Ośrodek administracyjny: Nowosybirsk (1390,5 tys.)

Odległość z Nowosybirsk do Moskwy: 3191 km

Inne ważniejsze miasta: Bierdsk (94,6 tys.), Iskitim (64,1 tys.),
Kujbyszew (48,0 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 26 i 429

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 93,0 %

Niemcy - 1,8 %

inni - 5,2 %

Strefa czasowa: UTC+6 / MSK+3

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 2,2 %

Główne gałęzie przemysłu: budowa maszyn (95 % ogólnokrajowej produkcji sprzętu koksowniczego) , obróbka metalu, hutnictwo i metalurgia , przemysł chemiczny, leśny, spożywczy

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Nowosybirskiego:** <http://www3.adm.nso.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://gorod54.ru/>

Obwód Omski (Омская область)

Powierzchnia: 141,1 tys. km²
(28 miejsce)

Liczba ludności: 2 014,1 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(28 miejsce)

mieszkańcy miast

- 1397,6

mieszkańcy wsi

- 620,4

Gęstość zaludnienia: 14,3 os./km²

Ośrodek administracyjny: Omsk (1131,1 tys.)

Odległość z Omska do Moskwy: 2555km

Inne ważniejsze miasta: Tara (26,6tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 26 i 365

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 83,5 %

Kazachowie - 3,9 %

Ukraińcy - 3,7 %

Niemcy - 3,7 %

inni - 5,2 %

Strefa czasowa: UTC+7 / MSK+3

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 2,2 %

Główne gałęzie przemysłu: budowa maszyn, obróbka metalu (13 % ogólnokrajowej produkcji szyn kolejowych), przemysł chemiczny i petrochemiczny, przemysł tekstylny, spożywczy

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Omskiego:**
<http://www.omskportal.ru/ru/government.html>
- **Portal informacyjny:** <http://nashomsk55.ru/>

Обwód Tomski
(Томская область)

Powierzchnia: 314,4 tys. km²
(16 miejsce)

Liczba ludności: 1 038,5 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(51 miejsce)

mieszkańcy miast

- 712,0

mieszkańcy wsi

- 323,0

Gęstość zaludnienia: 3,3 os./km²

Ośrodek administracyjny: Tomsk (496,5 tys.)

Odległość z Tomska do Moskwy: 3500 km

Inne ważniejsze miasta: Siewiersk (107,1 tys.), Strieżewoj (44,4 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 3 i 117

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 90,8 %

Tatarzy - 1,9 %

inni - 7,3 %

Strefa czasowa: UTC+6 / MSK+3

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 3,4 %

Główne gałęzie przemysłu: budowa maszyn, obróbka metalu, wydobywanie ropy, przemysł chemiczny, leśny, obróbka drewna, przemysł spożywczy

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Tomskiego:** <http://tomsk.gov.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://70.ru/>

VI. Uralski Okręg Federalny (Уральский федеральный округ)

Stolica	Jekaterynburg
Terytorium	1.788.900 km ² (10,5 % terytorium Federacja Rosyjska)
Liczba mieszkańców	12.240.382 osób (8.62 % ludności Federacji Rosyjskiej)
Gęstość zaludnienia	7,0 osób / km ²
Liczba pacjentów	6
Liczba miast	112

Obwód Kurgański
(Курганская область)

Powierzchnia: 71,5 tys. km²
(45 miejsce)

Liczba ludności: 952,7 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(53 miejsce)

mieszkańcy miast - 544,3

mieszkańcy wsi - 416,1

Gęstość zaludnienia:

13,4 os./km²

Ośrodek administracyjny: Kurgan (324,1 tys.)

Odległość z Kurganu do Moskwy: 1973 km

Inne ważniejsze miasta: Szadrińsk (76,6 tys.), Szumicha (18,7 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 13 i 419

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 91,5 %

Tatarzy - 2,0 %

Baszkirzy - 1,5 %

Kazachowie - 1,5 %

inni - 3,5 %

Strefa czasowa: UTC+5 / MSK+2

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 4,1 %

Główne gałęzie przemysłu: budowa maszyn, przemysł lekki

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Kurgańskiego:** <http://www.kurganobl.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.kurgan.ru/>

Obwód Swierdłowski (Свердловская область)

Powierzchnia: 194,3 tys. km²
(17 miejsce)

Liczba ludności: 4 394,6 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(5 miejsce)

mieszkańcy miast

- 3658,6

mieszkańcy wsi

- 737,0

Gęstość zaludnienia: 22,6 os./km²

Ośrodek administracyjny: Jekaterynburg (1323,0 tys.)

Odległość z Jekaterynburga do Moskwy: 1667 km

Inne ważniejsze miasta: Niżni Tagił (375,8 tys.), Kamieńsk Uralski
(181,0 tys.) Pierwouralsk (tys.), Sierow (98,5 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 5 i 16

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 89,2 %

Tatarzy - 3,7 %

inni - 7,1 %

Strefa czasowa: UTC+5 / MSK+2

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 4,1 %

Główne gałęzie przemysłu: hutnictwo i metalurgia (12 % ogólnokrajowego wytopu stali), budowa maszyn (78,4 % ogólnokrajowej produkcji maszyn walcowniczych) i obróbka metalu, budowa obrabiarek, produkcja sprzętu dla przemysłu ciężkiego (45,1 % ogólnokrajowej produkcji wagonów towarowych), przemysł elektrotechniczny, przemysł chemiczny oraz chemiczno-farmaceutyczny, przemysł leśny, celulozowo-papierniczy, lekki, spożywczy, produkcja wyrobów jubilerskich (z kamieni półszlachetnych), wydobywanie rud żelaza i miedzi, złota, azbestu, boksytów, talku, węgla oraz torfu.

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Swierdłowskiego:** <http://www.midural.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.ura.ru/content/svrd/>

Обwód Tiumeński
(Тюменская область)

Powierzchnia:

1464,2 tys. km²
(3 miejsce)

Liczba ludności: 3 398,9 tys.

(na 1 stycznia 2010 r.)
(11 miejsce)

mieszkańcy miast

- 2679,1

mieszkańcy wsi

- 694,3

Gęstość zaludnienia: 2,3 os./km²

Ośrodek administracyjny: Tjumień (560,0 tys.)

Odległość z Tjumieni do Moskwy: 2144 km

Inne ważniejsze miasta: Tobolsk (99,8 tys.), Iszym (64,0 tys.),

Jałutorowsk (37,0 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 33 i 389

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 71,6 %

Tatarzy - 7,4 %

Ukraińcy - 6,5 %

Chantowie - 0,8 %

Mansowie - 0,3 %

inni - 13,4 %

Strefa czasowa: UTC+5 / MSK+2

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 3,7 %

Główne gałęzie przemysłu: przemysł naftowy i wydobywczy (90,6 % ogólnokrajowego wydobycia gazu ziemnego, 66,0 % ropy naftowej), lekki i spożywczy, budowa maszyn, przemysł budowlany

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Tiumeńskiego:**
http://admtymen.ru/ogv_ru/index.htm
- **Portal informacyjny:** <http://72.ru/>

Obwód Czelabiński (Челябинская область)

Powierzchnia: 88,5 tys. km²
(39 miejsce)

Liczba ludności: 3 508,8 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(9 miejsce)

mieszkańcy miast
- 2857,7
mieszkańcy wsi
- 653,3

Gęstość zaludnienia: 39,7 os./km²

Ośrodek administracyjny: Czelabińsk (1092,5 tys.)

Odległość z Czelabińska do Moskwy: 1919 km

Inne ważniejsze miasta: Magnitogorsk (409,0 tys.), Złatoust (188,8 tys.),
Miass (152,6 tys.), Kopejek (137,2 tys.), Oziersk (86,9 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 24 i 247

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 82,3 %

Tatarzy - 5,7 %

Baszkirzy - 4,6 %

inni - 7,4 %

Strefa czasowa: UTC+5 / MSK+2

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 0,9 %

Główne gałęzie przemysłu: hutnictwo i metalurgia (25,7 % ogólnokrajowego wytopu żelaza), budowa maszyn i obróbka metalu (75,9 % ogólnokrajowej produkcji buldożerów oraz 23,2 % traktorów), przemysł chemiczny i wydobywczy (rudy metalu, węgiel brunatny, mineralne materiały budowlane), przemysł lekki, spożywczy

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Czelabińskiego:**
<http://www.pravmin74.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.dostup1.ru/>

**Chantowsko-Mansyjski
Okręg Autonomiczny**
(Ханты-Мансийский авто-
номный округ)

Powierzchnia: 534,8 tys. km²
(9 miejsce)

Liczba ludności: 1 520 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(28 miejsce)

mieszkańcy miast

- 1374,4

mieszkańcy wsi

- 130,8

Gęstość zaludnienia: 2,8 os./km²

Ośrodek administracyjny: Chanty-Mansyjsk (67,8 tys.)

Odległość z Chanty-Mansyjska do Moskwy: 2759 km

Inne ważniejsze miasta: Surgut (294,2 tys.), Niżniewartowsk (243,5 tys.),
Neftejugansk (115,7 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 26 i 58

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 66,1 %

Ukraińcy - 8,6 %

Tatarzy - 7,5 %

Chantowie - 1,2 %

Mansowie - 0,7 %

inni - 15,9 %

Strefa czasowa: UTC+5 / MSK+2

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 1,7 %

Główne gałęzie przemysłu: wydobywanie ropy i gazu (56,6 % ogólnokrajowego
wydobycia ropy naftowej), obróbka gazu, elektroenergetyka, obróbka
drewna, produkcja materiałów budowlanych

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona Autonomicznego Okręgu Chantowsko-Mansyjskiego:**
<http://www.admhmao.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.poykovskiy.ru/news.html>

**Jamalsko-Nieniecki
Okręg Autonomiczny**
(Ямало-Ненецкий автономный округ)

Powierzchnia:

769,3 tys. km² (6 miejsce)

Liczba ludności: 543,6 tys.

(na 1 stycznia 2010 r.)

(72 miejsce)

mieszkańcy miast

- 461,3

mieszkańcy wsi

- 81,5

Gęstość zaludnienia: 0,7 os./km²

Ośrodek administracyjny: Salechard (41,6 tys.)

Odległość z Salechardu do Moskwy: 2436 km

Inne ważniejsze miasta: Nowy Uriengoj (118,4 tys.), Najabrsk (110,4 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 7 i 38

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 58,8 %

Ukraińcy - 13,0 %

Tatarzy - 5,5 %

Nieńcy - 5,2 %

Chantowie - 1,7 %

inni - 15,8 %

Strefa czasowa: UTC+5 / MSK+2

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 2,1 %

Główne gałęzie przemysłu: wydobywanie gazu ziemnego oraz ropy naftowej (86,3 % ogólnokrajowego wydobycia gazu ziemnego), przemysł rybny

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona Jamalsko-Nienieckiego Okręgu Autonomicznego:**
<http://adm.yanao.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://89.ru/>

VII. Nadwołżański Okręg Federalny (Приволжский федеральный округ)

Stolica	Nizny Nowogród
Terytorium	1.038.000 km ² (6,8 % terytorium Federacji Rosyjskiej)
Liczba mieszkańców	30.241.581 osób. (21,3 % ludności Federacji)
Gęstość zaludnienia	30,53 osób / km ²
Liczba podmiotów	14
Liczba miast	191

**Republika
Baszkortostan**
(*Республика Башкортостан*)

Powierzchnia: 142,9 tys. km²
(27 miejsce)

Liczba ludności: 4 057,3 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(7 miejsce)

mieszkańcy miast
- 2421,7
mieszkańcy wsi
- 1631,1

Gęstość zaludnienia: 28,4 os./km²

Ośrodek administracyjny: Ufa (1021,5 tys.)

Odległość z Ufy do Moskwy: 1519 km

Inne ważniejsze miasta: Stierlitamak (268,3 tys.), Satwat (155,9 tys.),
Nieftiekamsk (118,0 tys.), Oktjabrskij (108,2 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 14 i 942

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 36,3 %
Baszkirzy - 29,8 %
Tatarzy - 24,1 %
Czuwasze - 2,9 %
Marijczycy - 2,6 %
inni - 4,3 %

Strefa czasowa: UTC+5 / MSK+2

Język urzędowy: rosyjski, baszkirski

Wskaźnik bezrobocia: 2,3 %

Główne gałęzie przemysłu: przemysł energetyczny i paliwowy, wydobywanie ropy, przemysł chemiczny, petrochemiczny, elektroenergetyczny, obróbka metalu, metalurgia, przemysł leśny, lekki, spożywczy.

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona Republiki Baszkortostan:**
<http://www.bashkortostan.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.bashinform.ru/>

Republika Mari El
(*Республика Марий Эл*)

Powierzchnia: 23,4 tys. km²
(73 miejsce)

Liczba ludności: 700,1 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(66 miejsce)

mieszkańcy miast

- 445,2

mieszkańcy wsi

- 258,0

Gęstość zaludnienia: 30,1 os./km²

Ośrodek administracyjny: Jozskar-Oła (248,7 tys.)

Odległość z Jozskar-Oła do Moskwy: 862 km

Inne ważniejsze miasta: Wołżsk (56,9 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 16 i 140

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 47,5 %

Maryjczycy - 42,9 %

Tatarzy - 6,0 %

Czuwaszowie - 1,0 %

inni - 2,6 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski, maryjski

Wskaźnik bezrobocia: 2 %

Główne gałęzie przemysłu: budowa maszyn, obróbka metalu, przemysł leśny, obróbka drewna, przemysł celulozowo-papierniczy

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona Republiki Mari El:** <http://gov.mari.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.marimedia.ru/>

Republika Mordowia (Республика Мордовия)

Powierzchnia: 26,1 tys. km²
(68 miejsce)

Liczba ludności: 833 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(62 miejsce)

mieszkańcy miast

- 502,6

mieszkańcy wsi

- 337,8

Gęstość zaludnienia: 32,2 os./km²

Ośrodek administracyjny: Sarańsk (295,3 tys.)

Odległość z Sarańska do Moskwy: 642 km

Inne ważniejsze miasta: Ruzaewka (48,0 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 17 i 419

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 60,8 %

Mordwini - 31,9 %

Tatarzy - 5,2 %

inni - 2,1 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski, erzja, moksza

Wskaźnik bezrobocia: 1,9 %

Główne gałęzie przemysłu: budowa maszyn i urządzeń elektrycznych (31,2 % ogólnokrajowej produkcji cystern, 30,9 % lamp oświetleniowych), obróbka metalu, przemysł lekki i spożywczy, przemysł chemiczny i petrochemiczny

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona Republiki Mordowia:** <http://www.e-mordovia.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://stolica-s.su/>
- **Przewodnik po Mordowii:** <http://www.gidrm.ru/mordovia/>

Republika Tatarstan
(*Республика Татарстан*)

Powierzchnia: 67,8 tys. km²
(44 miejsce)

Liczba ludności: 3 768,6 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(8 miejsce)

mieszkańcy miast

- 2811,0

mieszkańcy wsi

- 951,8

Gęstość zaludnienia: 55,5 os./km²

Ośrodek administracyjny: Kazań (1120,2 tys.)

Odległość z Kazania do Moskwy: 797 km

Inne ważniejsze miasta: Nabieżnyje Czelny (506,1 tys.), Niżniekamsk
(226,4 tys.), Almietjewsk (142,0 tys.), Zielienodolsk (99,1 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 38 i 916

Struktura narodowa ludności:

Tatarzy - 52,9 %

Rosjanie - 39,5 %

Czuwaszowie - 3,3 %

inni - 4,3 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski, tatarski

Wskaźnik bezrobocia: 3,5 %

Główne gałęzie przemysłu: przemysł paliwowy, chemiczny (32,1 % ogólnokrajowej produkcji kauczuku syntetycznego), petrochemiczny, budowa maszyn (17,7 % ogólnokrajowej produkcji ciężarówek), obróbka metalu (28,7 % ogólnokrajowej produkcji szyn) przemysł lekki i spożywczy

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona Republiki Tatarstan:** <http://www.tatar.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.rt-online.ru/>

Republika Udmurtia (Удмуртская Республика)

Powierzchnia: 42,1 tys. km²
(57 miejsce)

Liczba ludności: 1 528,5 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(29 miejsce)

mieszkańcy miast

- 1060,6

mieszkańcy wsi

- 472,1

Gęstość zaludnienia: 36,4 os./km²

Ośrodek administracyjny: Iżewsk (613,3 tys.)

Odległość z Iżewska do Moskwy: 1129 km

Inne ważniejsze miasta: Sarapul (99,4 tys.), Głazow (98,2 tys.),
Wotkińsk (97,3 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 2 i 309

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 0000 %

Udmurci - 29,3 %

Tatarzy - 7,0 %

inni - 3,6 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski, udmurcki

Wskaźnik bezrobocia: 3,8 %

Główne gałęzie przemysłu: budowa maszyn (16,5 % ogólnokrajowej produkcji
dźwigów), obróbka metalu, hutnictwo, metalurgia, obróbka drewna,

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona Republiki Udmurtia:** <http://www.udmurt.ru/>

Republika Czuwaszka
(Чувашская Республика)

Powierzchnia: 18,3 tys. km²
(74 miejsce)

Liczba ludności: 1 279,4 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(41 miejsce)

mieszkańcy miast

- 786,2

mieszkańcy wsi

- 496,4

Gęstość zaludnienia: 69,9 os./km²

Ośrodek administracyjny: Czeboksary (441,6 tys.)

Odległość z Czeboksar do Moskwy: 768 km

Inne ważniejsze miasta: Nowoczebosarsk (126,3 tys.), Kanasz (47,3 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 7 i 284

Struktura narodowa ludności:

Czuwaszowie - 67,7 %

Rosjanie - 26,5 %

Tatarzy - 1,2 %

Mordwini - 2,8

inni - 1,8 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski, czuwaszki

Wskaźnik bezrobocia: 3,8 %

Główne gałęzie przemysłu: budowa maszyn (88,7 % ogólnokrajowej produkcji maszyn tkackich), przemysł chemiczny, lekki, spożywczy

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona Republiki Czuwaszkiej:** <http://www.cap.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.grani21.ru/>

Obwód Kirowski (Кировская область)

Powierzchnia: 120,4 tys. km²
(30 miejsce)

Liczba ludności: 1 401,2 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(32 miejsce)

mieszkańcy miast

- 1018,0

mieszkańcy wsi

- 395,2

Gęstość zaludnienia: 11,7 os./km²

Ośrodek administracyjny: Kirow (464,6 tys.)

Odległość z Kirowa do Moskwy: 896 km

Inne ważniejsze miasta: Kirowoczepeck (84,9 tys.), Wiackie Polany
(38,8 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 53 i 350

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 90,8 %

Tatarzy - 2,9 %

Maryjczycy - 2,6 %

Udmurci - 1,2 %

inni - 2,5 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 3,8 %

Główne gałęzie przemysłu: budowa maszyn (25,6 % ogólnokrajowej produkcji maszyn do obróbki drewna), obróbka metalu, metalurgia, hutnictwo, przemysł chemiczny, mikrobiologiczny, leśny, obróbka drewna, przemysł celulozowo-papierniczy, lekki, spożywczy, wydobywanie torfu i fosforu

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Kirowskiego:** <http://www.ako.kirov.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.ikirov.ru/>

Obwód Niżegrodzki
(Нижегородская область)

Powierzchnia: 76,6 tys. km²
(42 miejsce)

Liczba ludności: 3 340,7 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(10 miejsce)

mieszkańcy miast

- 2646,5

mieszkańcy wsi

- 713,3

Gęstość zaludnienia: 43,8 os./km²

Ośrodek administracyjny: Niżni Nowogród (1274,7 tys.)

Odległość z Niżniego Nowogrodu do Moskwy: 439 km

Inne ważniejsze miasta: Dzierżyńsk (247,5 tys.), Arzamas (106,1 tys.),
Sarow (87,9 tys.), Bor (76,2 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 79 i 531

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 95,0 %

Tatarzy - 1,4 %

inni - 3,6 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski, udmurcki

Wskaźnik bezrobocia: 2,2 %

Główne gałęzie przemysłu: budowa maszyn (64,0 % ogólnokrajowej produkcji autobusów i 55,2 % ciężarówek, 34,7 % środków komunikacji miejskiej), przemysł chemiczny, hutnictwo, przemysł leśny, celulozowo-papierniczy, lekki, spożywczy

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Niżegrodzkiego:**
<http://www.government-nnov.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.pravda-nn.ru/>

Obwód Orenburski (Оренбургская область)

Powierzchnia: 123,7 tys. km²
(32 miejsce)

Liczba ludności: 2 111,5 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(24 miejsce)

mieszkańcy miast

- 1216,4

mieszkańcy wsi

- 902,6

Gęstość zaludnienia: 17,1 os./km²

Ośrodek administracyjny: Orenburg (526,4 tys.)

Odległość z Orenburga do Moskwy: 1478 km

Inne ważniejsze miasta: Orsk (245,5 tys.), Nowotroick (102,2 tys.),
Buzutuk (88,9 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 4 i 565

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 73,9 %

Tatarzy - 7,6 %

Kazachowie - 5,8 %

Ukraińcy - 3,5 %

Baszkirzy - 2,4 %

Mordwini - 2,4

inni - 4,4 %

Strefa czasowa: UTC+5 / MSK+2

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 1,9 %

Główne gałęzie przemysłu: metalurgia i hutnictwo, budowa maszyn, obróbka metalu, przemysł chemiczny, petrochemiczny, lekki, spożywczy, produkcja materiałów budowlanych

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Orenburskiego:**
<http://www.orenburg-gov.ru/magnoliaPublic/regportal/Main.html>
- **Portal informacyjny:** <http://oren.ru/>
- **Strona poświęcona obwodowi:** <http://www.orenobl.ru/>

Obwód Penzeński
(*Пензенская область*)

Powierzchnia: 43,4 tys. km²
(56 miejsc)

Liczba ludności: 1 379,8 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(34 miejsc)

mieszkańcy miast

- 920,1

mieszkańcy wsi

- 467,9

Gęstość zaludnienia: 32,0 os./km²

Ośrodek administracyjny: Penza (507,8 tys.)

Odległość z Penzy do Moskwy: 709 km

Inne ważniejsze miasta: Kuznieck (88,2 tys.), Zariecznyj (62,0 tys.),
Kamienka (39,3 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 24 i 376

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 0000 %

Tatarzy - 6,0 %

Mordwini - 4,9 %

inni - 2,7 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 1,8 %

Główne gałęzie przemysłu: budowa maszyn, przemysł lekki, przemysł spożywczy, drzewny, papierniczy, produkcja materiałów budowlanych.

Interesujące miejsca:

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Penzeńskiego:** <http://www.penza.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://pravda-news.ru/>

Kraj Permski (Пермский край)

Powierzchnia: 160,2 tys. km²
(24 miejsce)

Liczba ludności: 2 708,4 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(15 miejsce)

mieszkańcy miast
- 2038,1
mieszkańcy wsi
- 680,1

Gęstość zaludnienia: 17,0 os./km²

Ośrodek administracyjny: Perm (987,2 tys.)

Odległość z Permu do Moskwy: 1386 km

Inne ważniejsze miasta: Bieriezniki (166,0 tys.), Solikamsk (97,3 tys.),
Czajkowskij (82,9 tys.) Łyśwa (68,6 tys.). Kangur (68,1 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 33 i 282

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 85,2 %

Tatarzy - 4,8 %

Komi-Permiacy - 3,7 %

inni - 6,3 %

Strefa czasowa: UTC+5 / MSK+2

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 4 %

Główne gałęzie przemysłu: budowa maszyn, przemysł chemiczny, petrochemiczny, wydobywanie ropy naftowej, przemysł poligraficzny, celulozowo-papierniczy, hutnictwo, metalurgia

Interesujące miejsca:

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona kraju Permskiego:** <http://www.permkrai.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.perm.ru/>

Обwód Samarski (Самарская область)

Powierzchnia: 53,6 tys. km²
(50 miejsce)

Liczba ludności: 3 171,4 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(12 miejsce)

mieszkańcy miast

- 2553,3

mieszkańcy wsi

- 619,5

Gęstość zaludnienia: 59,2 os./km²

Ośrodek administracyjny: Samara (1135,4 tys.)

Odległość z Samary do Moskwy: 1098 km

Inne ważniejsze miasta: Tolliatin (705,5 tys.), Syzrań (179,0 tys.),
Nowokujbyszewsk (111,0 tys.), Czapajewsk (73,3 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 12 i 292

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 83,6 %

Tatarzy - 3,9 %

Czuwaszowie - 3,1 %

Mordwini - 2,7 %

inni - 6,7 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 3,8 %

Główne gałęzie przemysłu: budowa maszyn (61,2 % produkcji samochodów w Rosji) i obróbka metali, przemysł rafineryjny, petrochemiczny i chemiczny, produkcja materiałów budowlanych, przetwórstwo spożywcze, przemysł lekki

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Samarskiego:** <http://www.adm.samara.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://news.samaratoday.ru/>

Obwód Saratowski (Саратовская область)

Powierzchnia: 101,2 tys. km²
(36 miejsce)

Liczba ludności: 3 171,4 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(19 miejsce)

mieszkańcy miast

- 1913,5

mieszkańcy wsi

- 670,3

Gęstość zaludnienia: 25,5 os./km²

Ośrodek administracyjny: Saratow (836,1 tys.)

Odległość z Saratowa do Moskwy: 858 km

Inne ważniejsze miasta: Engels (204,4 tys.), Bałakowo (198,7 tys.),
Bałaszow (92,5 tys.), Wołsk (68,6 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 42 i 355

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 85,9 %

Kazachowie - 2,9 %

Ukraińcy - 2,5 %

Tatarzy - 2,2 %

inni - 6,5 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 3,8 %

Główne gałęzie przemysłu: elektroenergetyka, elektronika, przemysł petrochemiczny, przemysł szklarski, przemysł materiałów budowlanych, budowa maszyn (53,9 % ogólnokrajowej produkcji trolejbusów), przemysł tekstylny (28,6 % ogólnokrajowej produkcji włókien chemicznych i przędzy)

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Saratowskiego:**
<http://www.saratov.gov.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.tvsar.ru/>

Обwód Uljanowski
(Ульяновская область)

Powierzchnia: 37,2 tys. km²

(59 miejsce)

Liczba ludności: 1 305 tys.

(na 1 stycznia 2010 r.)

(38 miejsce)

mieszkańcy miast

- 960,3

mieszkańcy wsi

- 351,9

Gęstość zaludnienia: 35,3 os./km²

Ośrodek administracyjny: Uljanowsk (606,9 tys.)

Odległość z Uljanowska do Moskwy: 893 km

Inne ważniejsze miasta: Dimitrowgrad (127,6 tys.), Inza (19,1 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 31 i 111

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 72,6 %

Tatarzy - 12,2 %

Czuwaszowie - 8,0 %

Mordwini - 3,6 %

inni - 3,6 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 2,3 %

Główne gałęzie przemysłu: budowa maszyn (20,5 % ogólnokrajowej produkcji autobusów) i obróbka metali, przemysł lekki, przemysł spożywczy, produkcja materiałów budowlanych.

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona obwodu Uljanowskiego:** <http://ulgov.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.ulyanovsk-adm.ru/>

VIII. Północno-kaukaski Okręg Federalny (Северо-Кавказский федеральный округ)

Stolica	Piatigorsk
Terytorium	172 360 km ² (1 % terytorium Federacji Rosyjskiej)
Liczba mieszkańców	9.254.940 osób
Gęstość zaludnienia	52 osób na km ²
Liczba pacjentów	7

Republika Dagestan

(*Республика Дагестан*)

Powierzchnia: 50,3 tys. km²

(52 miejsce)

Liczba ludności: 2 711,7 tys.

(na 1 stycznia 2010 r.)

(22 miejsce)

mieszkańcy miast

- 1142,0

mieszkańcy wsi

- 1545,8

Gęstość zaludnienia: 53,5 os./km²

Ośrodek administracyjny: Machaczkała (464,2 tys.)

Odległość z Machaczkały do Moskwy: 2166 km

Inne ważniejsze miasta: Chasawiurt (127,1 tys.), Derbent (109,0 tys.),

Kaspijsk (82,7 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 8 i 698

Struktura narodowa ludności:

Awarowie - 29,4 %

Dargijczycy - 16,5 %

Kumycy - 14,2 %

Lezgini - 13,1 %

Lakowie - 5,4 %

Rosjanie - 4,7 %

Azerowie - 4,3 %

Tabasaranie - 4,3 %

Czeczeni - 3,4 %

inni - 4,7 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski, języki narodów Dagestanu

Wskaźnik bezrobocia: 3,8 %

Główne gałęzie przemysłu: elektroenergetyka, przemysł maszynowy, chemiczny i spożywczy.

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona Republiki Dagestan:** <http://www.e-dag.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.rgvktv.ru/>

Republika Inguszetia (Республика Ингушетия)

Powierzchnia: 3,6 tys. km²
(87 miejsce)

Liczba ludności: 508,1 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(72 miejsce)

mieszkańcy miast

- 214,4

mieszkańcy wsi

- 285,1

Gęstość zaludnienia: 137,7 os./km²

Ośrodek administracyjny: Magas (0,4 tys.)

Odległość z Magasu do Moskwy: 1942 km

Inne ważniejsze miasta: Nazrań (134,3 tys.), Małgobiek (44,7 tys.)

Struktura narodowa ludności:

Ingusze - 77,3 %

Czczeni - 20,4 %

Rosjanie - 1,2 %

inni - 1,1 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski, inguski

Wskaźnik bezrobocia: 22,3 %

Główne gałęzie przemysłu: Przemysł w Inguszetii jest słabo rozwinięty. Głównie jest to przemysł spożywczy, w oparciu o lokalne zasoby rolne, a także górnictwo - opiera się na złożach ropy i gazu w północnej części republiki

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona Republiki Inguszetii:** <http://www.ingushetia.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.ingushetia.org/>

**Kabardyńsko-Bałkarska
Republika**
(Кабардино-Балкарская
Республика)

Powierzchnia: 12,5 tys. km²
(78 miejsce)

Liczba ludności: 892,4 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(60 miejsce)

mieszkańcy miast

- 521,1

mieszkańcy wsi

- 370,2

Gęstość zaludnienia: 71,5 os./km²

Ośrodek administracyjny: Nalczyk (269,7 tys.)

Odległość z Nalczyka do Moskwy: 1873 km

Inne ważniejsze miasta: Prohladnyj (60,3 tys.), Baksan (57,8 tys.), Nartkala
(33,4 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 7 i 112

Struktura narodowa ludności:

Kabardyjczycy - 55,3 %

Bałkarzy - 11,6 %

Rosjanie - 25,1 %

inni - 8,0 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski, kabardyjski, bałkarski

Wskaźnik bezrobocia: 5,7 %

Główne gałęzie przemysłu: Przez długi czas dominującą rolę odgrywał tu przemysł przetwórczy produktów rolnych, jednak od końca 1950 r. czołowe miejsce zajął przemysł ciężki, budowa maszyny i hutnictwo metali nieżelaznych.

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona republiki Kabardyńsko-Bałkarskiej:**
<http://www.president-kbr.ru/>

Karaczewsko-Czerkieska Republika
(*Карачаево-Черкесская Республика*)

Powierzchnia: 14,3 tys. km²
(77 miejsce)

Liczba ludności: 427,2 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(75 miejsce)

mieszkańcy miast

- 186,9

mieszkańcy wsi

- 240,5

Gęstość zaludnienia: 29,9 os./km²

Ośrodek administracyjny: Czerkiesk (116,3 tys.)

Odległość z Czerkieska do Moskwy: 1674 km

Inne ważniejsze miasta: Ust'-Dżeguta (30,1 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 5 i 82

Struktura narodowa ludności:

Karaczajowie - 38,5 %

Czerkiesi - 11,3 %

Rosjanie - 33,6 %

Abazyńczycy - 7,4 %

inni - 9,2 %

Strefa czasowa: UTC+3

Język urzędowy: rosyjski, abazyński, karaczajski, nogajski, czerkieski

Wskaźnik bezrobocia: 3,4 %

Główne gałęzie przemysł: przemysł petrochemiczny, chemiczny, lekki, leśny, wydobywanie węgla.

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona republiki Karaczewsko-Czerkieskiej:**
<http://www.kchr.info/>
- **Portal informacyjny:** <http://cherkesskrsp.ru/>

**Republika Osetia
Północna**
(*Республика Северная
Осетия*)

Powierzchnia:

8,0 tys. km²
(79 miejsce)

Liczba ludności:

701,8 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(68 miejsce)

mieszkańcy miast

- 452,0

mieszkańcy wsi

- 250,4

Gęstość zaludnienia: 87,9 os./km²

Ośrodek administracyjny: Władykaukaz (312,8 tys.)

Odległość z Władykaukazu do Moskwy: 1923 km

Inne ważniejsze miasta: Mozdok (40,5 tys.), Biestan (36,0 tys.), Alagir
(19,7 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 5 i 100

Struktura narodowa ludności:

Osetyńczycy - 62,7 %

Rosjanie - 23,2 %

Ingusze - 3,0 %

Ormianie - 2,4 %

inni - 8,7 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski, osetyński

Wskaźnik bezrobocia: 4,5 %

Główne gałęzie przemysłu: hutnictwo żelaza, górnictwo, przemysł maszynowy, elektrotechniczny i spożywczy, 90 % energii pochodzi z elektrowni wodnych

Interesujące miejsca:

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona republiki osetii Północnej:** <http://www.rso-a.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://region15.ru>

Kraj Stawropolski (Ставропольский край)

Powierzchnia: 66,2 tys. km²
(48 miejsce)

Liczba ludności: 2 707,3 tys.
(na 1 stycznia 2010 r.)
(16 miejsce)

mieszkańcy miast

- 1535,4

mieszkańcy wsi

- 1169,7

Gęstość zaludnienia: 40,9 os./km²

Ośrodek administracyjny: Stawropol (363,7 tys.)

Odległość z Stawropla do Moskwy: 1621 km

Inne ważniejsze miasta: Piatigorsk (140,1 tys.), Kisłowodsk (129,2 tys.),
Niewinnomyssk (129,1 tys.)

Liczba miast i wsi: odpowiednio 14 i 281

Struktura narodowa ludności:

Rosjanie - 81,6 %

Ormianie - 5,5 %

Ukraińcy - 1,7 %

inni - 11,2 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski

Wskaźnik bezrobocia: 3 %

Główne gałęzie przemysłu: przetwórstwo spożywcze, przemysł lekki, chemiczny, produkcja materiałów budowlanych, przemysł szklarski i porcelanowy

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona Kraju Stawropolskiego:**
<http://www.gubernator.stavkray.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://news.1777.ru/>

Republika Czeczenia

(*Республика Чеченская*)

Powierzchnia: 15,6 tys. km²

(75 miejsce)

Liczba ludności: 1 238,4 tys.

(na 1 stycznia 2010 r.)

(44 miejsce)

mieszkańcy miast

- 424,8

mieszkańcy wsi

- 784,2

Gęstość zaludnienia: 77,3 os./km²

Ośrodek administracyjny: Groznyj (226,1 tys.)

Odległość z Groznego do Moskwy: 2007 km

Inne ważniejsze miasta: Urus-Martan (48,7 tys.), Szali (44,2 tys.), Gudermes (41,2 tys.)

Struktura narodowa ludności:

Czeczeńcy - 93,5 %

Rosjanie - 3,7 %

inni - 2,8 %

Strefa czasowa: UTC+3 / MSK

Język urzędowy: rosyjski, czeczeński

Wskaźnik bezrobocia: 59,2 %

Główne gałęzie przemysłu: przemysł bardzo słabo rozwinięty, głównie rolnictwo

Ciekawe miejsca w sieci:

- **Oficjalna strona Republiki Czeczenii:** <http://www.chechnya.gov.ru/>
- **Portal informacyjny:** <http://www.chechnyatoday.com/>

Ewa Środoń

DEMOGRAFIA

Zaludnienie

Według danych powszechnego spisu ludności z 2002 roku terytorium Federacji Rosyjskiej zamieszkuje 145,2 mln ludzi. W rezultacie pod względem liczby ludności Rosja plasuje się na siódmym miejscu w świecie (po Chinach- 1285 mln, Indiach- 1025 mln, Stanach Zjednoczonych -286 mln, Indonezji- 215 mln, Brazylii- 173 mln i Pakistanie- 146 mln).

W porównaniu ze spisem powszechnym z 1989 roku liczba ludności Rosji zmniejszyła się o 1,8 mln, przy czym aż o 1,6 mln w ośrodkach miejskich i 0,2 mln w ośrodkach wiejskich.

Liczba ludności w wieku zdolnym do pracy (dla mężczyzn jest to wiek od 16 do 59 lat, a dla kobiet od 16 do 54) wynosi 89 milionów (61 %), młodszych jest 26,3 mln (18 %), a starszych 29,8 mln (21 %). Podobnie jak w większości krajów europejskich w Rosji także występuje zjawisko starzenia się społeczeństwa. W porównaniu z 1989 rokiem średni wiek mieszkańca kraju zwiększył się o 3 lata i wynosi 37,7 lat (dla mężczyzn - 35,2, dla kobiet - 40).

W 2006 roku wzrosła w Rosji średnia długość życia. Dla mężczyzn wynosi ona 66,6 lat, a dla kobiet 73,23.

Współczynnik urodzeń i zgonów

Rosja, podobnie jak wiele innych krajów świata, boryka się z problemem zbyt dużej liczby zgonów w stosunku do liczby narodzin czyli z ujemnym przyrostem naturalnym. Pod koniec lat 90. liczba narodzin gwałtownie spadła, jednak na początku nowego stulecia zauważono niewielką poprawę.

W 2007 roku, według danych przygotowanych przez agencję Rosstat, sytuacja demograficzna uległa poprawie. Urodziło się wtedy 1,61mln dzieci i 2 mln osób zmarło, dało to ponad ośmioprocentową poprawę w porównaniu z rokiem poprzednim. Co więcej, w październiku 2007 roku padła rekordowa liczba narodzin od ostatnich 15 lat - było to 150300 dzieci.

Rok 2008 był w Rosji nazwany „Rokiem Rodziny”. Podjęto wtedy szereg działań mających na celu wzmocnienie i wspieranie instytucji rodziny i podstawowych wartości rodzinnych. Specjalny organ rządu do spraw rodziny, kobiet i dzieci przygotował na tę okoliczność nową koncepcję polityki rodzinnej w Rosji. Szczególnie wiele uwagi poświęcono kwestiom ekonomicznym i problemom finansowym z jakimi borykają się współczesne rodziny, co w konsekwencji blokuje ich rozwój. Nie tylko wprowadzono nowe sposoby rozliczania się z podatków w obrębie rodziny (na podstawie całościowego dochodu rodziny podzielonego przez ilość jej członków), ale także utworzono fundusz dla dzieci, których rodzina znajduje się w trudnej sytuacji finansowej. Wprowadzono także poprawki do ustawy regulującej zasady urlopu macierzyńskiego i świadczeń społecznych w przypadku opieki nad ciężko chorym dzieckiem. Oprócz tego podjęto decyzje o budowie nowych szkół na obszarach wiejskich.

Pomocą finansową ze strony rządu zostały objęte także rodziny wielodzietne - jednak nie jak to było do tej pory, rodziny posiadające co najmniej czwórkę dzieci, a już trójkę. Rodzinom wielodzietnym rząd zobowiązał się pomagać także w znalezieniu miejsca w przedszkolu dla dzieci, a nawet w znalezieniu odpowiedniego lokum mieszkaniowego. Warto zwrócić uwagę na to, że w Rosji korzyści płynące z zakładania wielodzietnej rodziny nie są tylko korzyściami materialnymi, ale także moralnymi - rodzice posiadający kilkoro dzieci otrzymują wyróżnienia i medale od rządu.

Wprowadzone zostały poprawki do ustawy, w których mówi się o zwiększeniu wysokości pomocy finansowej dla rodzin wielodzietnych z niskimi dochodami oraz dla samotnych matek. Rząd wyróżnia także małżeństwa z wieloletnim stażem, którym na przykład za 50 lat wspólnego pożycia oferuje 50 tys. rubli nagrody (kwota ta wzrasta o 5 tys. rubli z każdym kolejnym wspólnym pięcioleciem).

Aby propagować rozwój rodziny utworzono także program „Nasze dzieci”. Program ten skupia się w szczególności na sierotach i jest skierowany do potencjalnych rodziców zastępczych lub adopcyjnych, a także osób, które w inny sposób mogłyby się zaangażować w poprawę losu sierot. Każdego roku program „Nasze dzieci” wyznacza sobie nowy cel, który chce osiągnąć. W poprzednich latach były to na przykład: zwiększanie zainteresowania losem sierot, a także statusem społecznym rodziny, które przyjęły dzieci, uświadamianie społeczeństwa o istnieniu różnych form lokowania sierot i innych możliwościach ingerowania w los dzieci bez rodziców, zniszczenie mitów i stereotypów, które istnieją w społeczeństwie, a wszystko to z poszanowaniem dla sierot i dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej.

Z najnowszych danych z dnia 1 grudnia 2010, obejmujących okres od stycznia do listopada tego samego roku, wynika, że liczba narodzin zwiększyła się w 48 podmiotach Federacji Rosyjskiej, a liczba śmierci zwiększyła się w 54 podmiotach.

Rzeczywisty przyrost naturalny został odnotowany w 24 podmiotach FR (dla porównania w 2009 roku w 25 podmiotach). Potwierdza to tylko przekonanie, że tendencje demograficzne występujące w Rosji wciąż są niepokojące.

Prognozy

Prognozy na przyszłość nie są dla Rosji optymistyczne, głównie ze względu na cały czas pogłębiającą się tendencję do spadku liczby ludności. Jak twierdzą eksperci utrzyma się ona w Rosji w ciągu najbliższych 10-20 lat. W tym czasie ludność Rosji może zmniejszać się nawet o 1 mln osób rocznie. Około 2025 roku Rosjanie będą stanowić tylko 60-70 % całej populacji zamieszkałej na terenach Federacji Rosyjskiej. Najbardziej pesymistyczne teorie, które głoszą specjaliści mówią o tym, że jeśli liczba ludności spadnie do 70-80 mln, to ze względu na wyludnienie, nie będzie możliwe funkcjonowanie Państwa Rosyjskiego.

W przyszłości najbardziej rozpowszechnionym modelem rodziny, ma być tzw. rodzina nuklearna - w której jedno dziecko przypada na dwójkę rodziców. Zwiększy się też liczba rozwodów.

Rok	Liczba ludności (w milionach)
<u>1897</u>	67,5
<u>1914</u>	89,9
<u>1917</u>	91,0
<u>1926</u>	92,7
<u>1939</u>	108,4
<u>1959</u>	117,2
<u>1970</u>	129,9
<u>1979</u>	137,4
<u>1989</u>	147,0
<u>1996</u>	148,3
<u>2002</u>	145,6
<u>2006</u>	142,8
<u>2007</u>	142,2
<u>2008</u>	142,0
<u>2009</u>	141,9
<u>2010</u>	141,93

Zróżnicowanie narodowościowe

Rys. 3. Narodowościowy skład Rosji według danych z 2002 roku.

Rosjanie	79,8 %
Tatarzy	3,8 %
Ukraińcy	2,0 %
Baszkirzy	1,2 %
Czuwasze	1,1 %
Czeczeni	0,9 %
Ormianie	0,8 %
Inne narodowości	10,4 %

Federacja Rosyjska jest jednym z najbardziej zróżnicowanych pod względem ludności krajów na świecie. Na terytorium Rosji mieszkają przedstawiciele ponad 160 różnych narodowości. Konstytucja Federacji Rosyjskiej gwarantuje możliwość samodzielnego „określenia” swojej narodowości podczas powszechnego spisu ludności.

Liczbę ludności większą niż milion posiadają w Rosji następujące narodowości: Rosjanie, Tatarzy, Ukraińcy, Baszkirzy, Czuwasze, Czeczeni i Ormianie. Rosjanie stanowią zdecydowaną większość - jest ich 116 mln, co daje 80 % ludności całego kraju.

Według danych pozyskanych przy powszechnym spisie ludności z 2002 roku, rosyjskie obywatelstwo posiada 142,4 mln (98 % całej ludności Rosji), milion osób wykazało, że posiada obywatelstwo innych krajów, a 0,4 mln, że nie posiada żadnego obywatelstwa. Około 40 tys. osób odpowiedziało, że posiada podwójne obywatelstwo, a około 1,3 mln osób odmówiło odpowiedzi na to pytanie.

Język

Narody zamieszkujące Rosję posługują się ponad 100 językami i dialektami, które należą do indoeuropejskiej, uralskiej, altajskiej, kaukaskiej i paleoazjatyckiej rodziny językowej. Rosyjski jest językiem ojczystym dla około 130 mln mieszkańców Rosji, jest on także uznany za język państwowy. Jednak jeszcze ósmioma językami posługuje się na terenie Federacji Rosyjskiej ponad milion osób. Takim sposobem niektóre republiki mają kilka języków państwowych.

Pomimo wysiłków prowadzonych w wielu regionach na rzecz zachowania różnorodności językowej, dominującym językiem wśród mniejszości etnicznych jest język rosyjski.

Wykształcenie

Na 1000 osób w wieku 15 lat i więcej, 902 osoby posiadają wykształcenie podstawowe, średnie lub wyższe (w 1989 roku było to 806 osób). Ogółem takich osób jest w całej Rosji 109,4 mln i od poprzedniego powszechnego spisu ludności (1989) ich liczba wzrosła o 20 %. Aż o półtora raza wzrosła także od tamtego czasu liczba osób z wyższym i zawodowym wykształceniem.

Migracje

W Rosji, tak jak we wszystkich rozwijających się krajach współczesnego świata, widoczny jest proces urbanizacji. Prawie jedna piąta ludności kraju żyje w trzynastu miastach, których liczba ludności przekracza milion: Moskwie, Petersburgu, Nowosybirsku, Niżnym Nowogrodzie, Jekaterinburgu, Samarze, Omsku, Kazaniu, Czelabińsku, Rostowie nad Donem, Ufie, Wołgogradzie i Permie. Zaludnienie największych rosyjskich miast to: Moskwa- 10,4 mln, Petersburg - 4,7 mln.

Rys. 5. Liczba ludności w poszczególnych miastach Rosji

	Liczba mieszkańców
Moskwa	10 563 038
Petersburg	4 600 276
Nowosybirsk	1 409 137
Jekaterinburg	1 372 800
Niżny Nowogród	1 271 045
Kazań	1 136 566
Samara	1 133 754
Omsk	1 127 675
Czelabińsk	1 095 909
Rostow nad Donem	1 048 124

Warto wspomnieć o tym, że Moskwa wchodzi w skład dwudziestu największych miast na świecie (według liczby ludności).

W okresie od stycznia do listopada 2010 roku liczba migracji wewnątrz kraju spadła o 170 tys. osób (11 %) w porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego.

Urząd Stanu Cywilnego - ЗАГС

Zajmuje się on rejestracją narodzin, ojcostwa, adopcji, małżeństw, rozwodów, śmierci, a także zmiany imienia lub nazwiska. Dzięki takim urządcom można określić ile osób urodziło się lub zginęło w danym miesiącu lub roku, ile zawarto małżeństw i ile przeprowadzono rozwodów. Do rewolucji październikowej tę funkcję w Rosji sprawowała cerkiew.

Według statystycznych danych z 2002 roku na 1000 osób w wieku lat 16 i więcej 210 osób nigdy nie było w związku małżeńskim, 572 osoby są w związku małżeńskim, 114 osób to wdowcy lub wdowy, a 94 osoby są rozwiedzione (w 1989 były to 72 osoby). Co ciekawe, ilość kobiet deklarujących bycie w związku małżeńskim przewyższa ilość mężczyzn, którym zostało zadane to samo pytanie (o 65 tys.).

Powszechny spis ludności

Jedną z metod badania tendencji demograficznych jest w Rosji, podobnie jak w innych krajach świata, powszechny spis ludności. Od czasów Związku Radzieckiego odbywa się on tam mniej więcej raz na dziesięć lat (w latach: 1959, 1970, 1979, 1989, 2002, 2010). Spis ten jest głównym źródłem oficjalnych informacji statystycznych o liczbie i strukturze ludności oraz jej rozmieszczeniu na terytorium Federacji Rosyjskiej. Swoim badaniem obejmuje on społeczno-gospodarczy, narodowościowy i językowy skład populacji, a także poziom jej wykształcenia, w celu określenia perspektyw rozwoju społeczno-gospodarczego.

Uważa się, że początki rejestracji ludności w Rosji sięgają czasów najazdów tatarskich (drugiej połowy XIII wieku), jednak stare latopisy potwierdzają, że już w IX wieku dokonywano rejestracji ludności w celach dotyczących jej opodatkowania. Pierwszy oficjalny spis ludności rosyjskiej miał miejsce w 1897 roku. Spis ten wykazał, że ludność ówczesnego Imperium Rosyjskiego liczyła ponad 67 mln.

Rosyjski powszechny spis ludności 2010

W 2010 roku, w dniach od 14 do 25 października, odbył się w Rosji powszechny spis ludności. Wyniki spisu mają zostać opublikowane w ciągu najbliższego roku.

**ВСЕРОССИЙСКАЯ
ПЕРЕПИСЬ НАСЕЛЕНИЯ**

Pozwolą one zobaczyć rezultaty pracy, która ukształtowała obraz Rosji w ostatnim dziesięcioleciu, a także w jaki sposób ogólnoświatowy kryzys wpłynął na życie mieszkańców Rosji. Na podstawie takich wskaźników jak zatrudnienie, będzie można podjąć odpowiednie decyzje odnośnie wyjścia Rosji z kryzysu i podniesienia poziomu życia jej mieszkańców po zakończeniu kryzysu. Między innymi właśnie dlatego wyniki spisu określa się jako długoterminowe.

Wielką rolę w spisie ludności odgrywa także aspekt kulturowy i historyczny. Jest to swojego rodzaju portret społeczeństwa, który będzie cenną informacją dla przyszłych pokoleń o tym jak żyli Rosjanie na początku XXI wieku.

Nad rezultatami spisu specjaliści będą pracować, jak zapowiadają, do 2012 roku, a budżet przewidziany na ten cel wynosi 17 mld rubli. W Internecie pojawiły się już wstępne dane. Według tych danych można stwierdzić, że:

- liczba uczestników spisu z terenu całej Federacji Rosyjskiej - około 141,18 mln osób;
- liczba uczestników spisu z Moskwy - 11,7 mln osób.

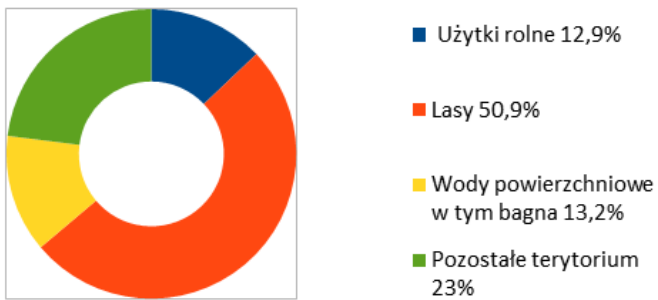
Według ankiety przeprowadzonej przez Centrum Badań Opinii Publicznej 65 % mieszkańców Rosji uczestniczyło w spisie osobiście, 22 % za pośrednictwem któregoś z członków rodziny, a 11 % w ogóle nie zostało spisanych. Większość ankietowanych odpowiadała na pytania w domu (92 %), a do specjalnie utworzonych do tego celu punktów, przyszło tylko 4 % ankietowanych (największy odsetek w Moskwie i Petersburgu- 11 %).

Nieco inne informacje podaje agencja Rosstat, według której osobiście w spisie uczestniczyło 66 % ankietowanych, 26 % zostało spisanych za pośrednictwem któregoś z członków rodziny, a 7 % nie wzięło udziału w spisie.

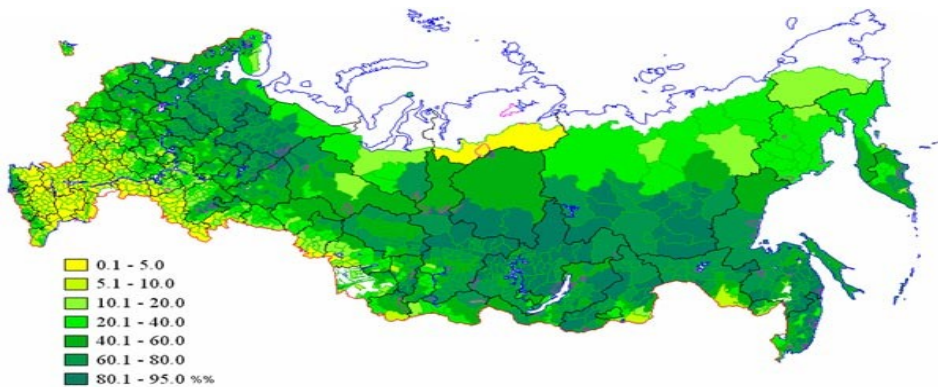
SUPLEMENT

Walory przyrodnicze

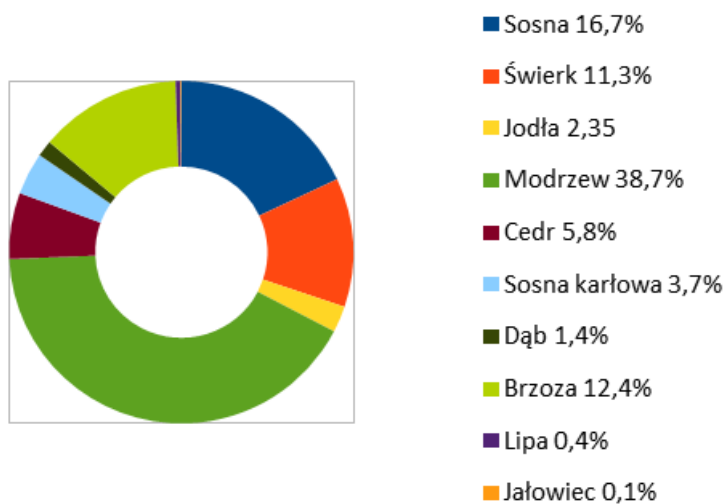
Rys. 1. Powierzchnia Federacji Rosyjskiej

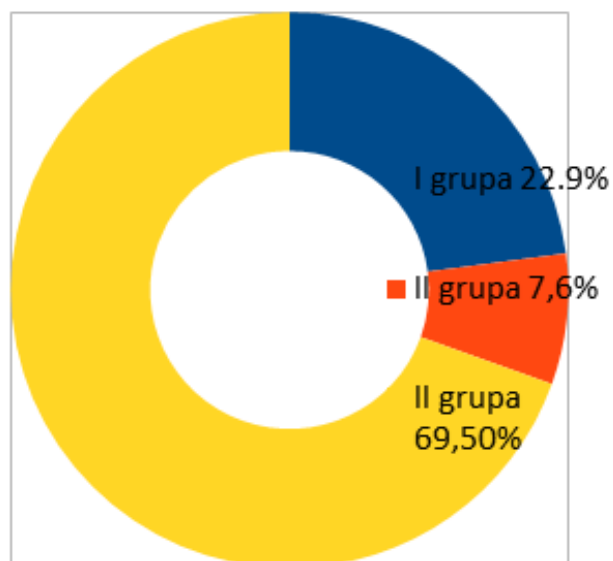
Rys. 2. Lesistość Rosji wyrażona w procentach

Rys. 3. Występowanie gatunków drzew w lasach

Rys. 4. Stosunek procentowy grup lasów

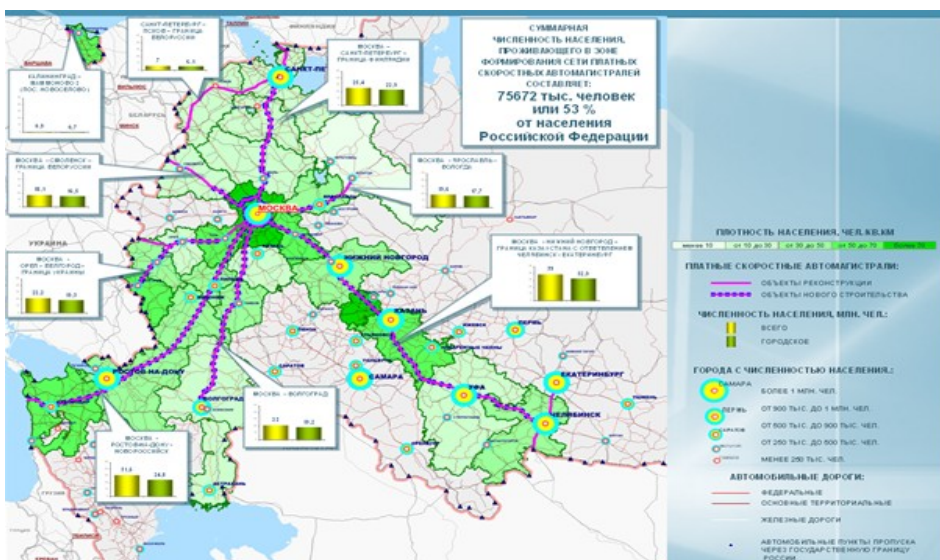

Transport i komunikacja

Rys. 1. Mapa dróg o znaczeniu federalnym i ważniejszych dróg o znaczeniu regionalnym Federacji Rosyjskiej

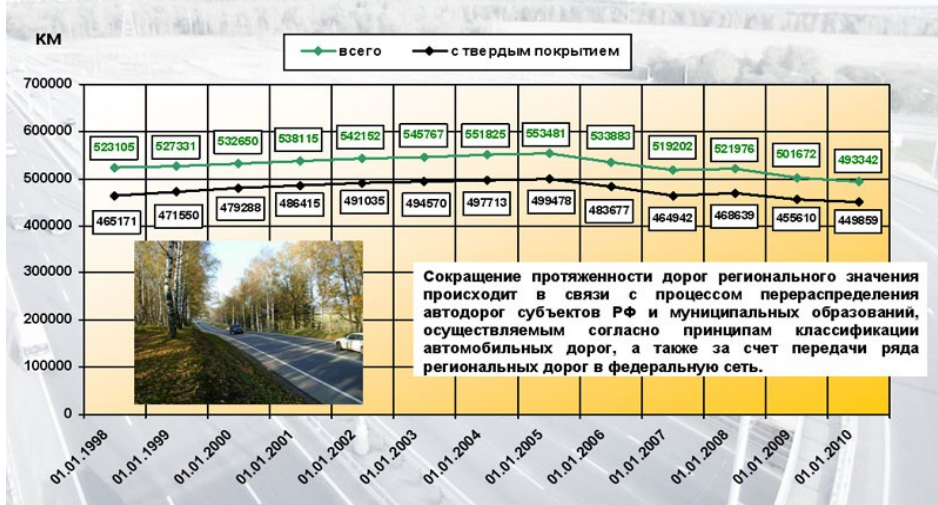

Rys. 2. Rozbudowa płatnych autostrad w Rosji

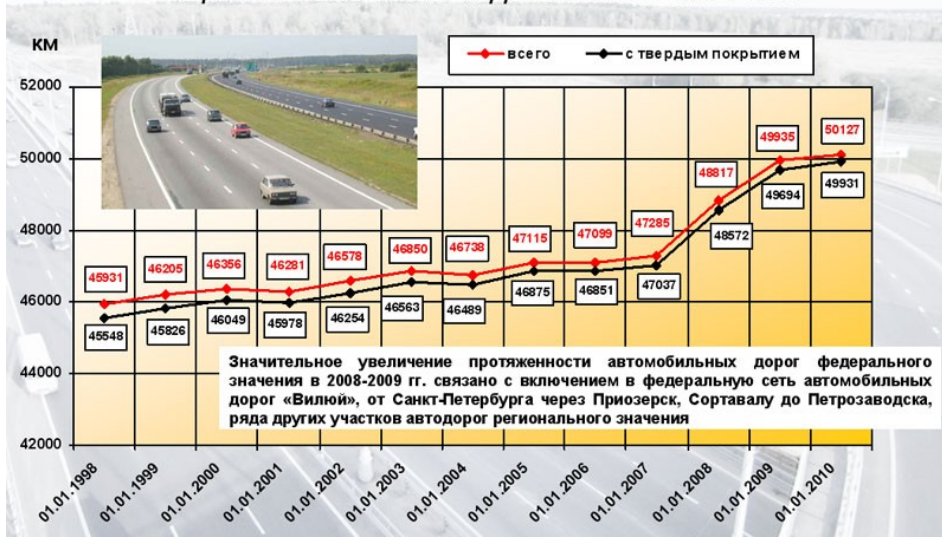
Rys. 3. Dynamika rozwoju sieci dróg użytku publicznego o znaczeniu regionalnym

ДИНАМИКА ПРОТЯЖЕННОСТИ СЕТИ АВТОМОБИЛЬНЫХ ДОРОГ ОБЩЕГО ПОЛЬЗОВАНИЯ РЕГИОНАЛЬНОГО (МЕЖМУНИЦИПАЛЬНОГО) ЗНАЧЕНИЯ

Rys. 4. Dynamika rozwoju sieci dróg użytku publicznego o znaczeniu federalnym

ДИНАМИКА ПРОТЯЖЕННОСТИ СЕТИ АВТОМОБИЛЬНЫХ ДОРОГ ОБЩЕГО ПОЛЬЗОВАНИЯ ФЕДЕРАЛЬНОГО ЗНАЧЕНИЯ

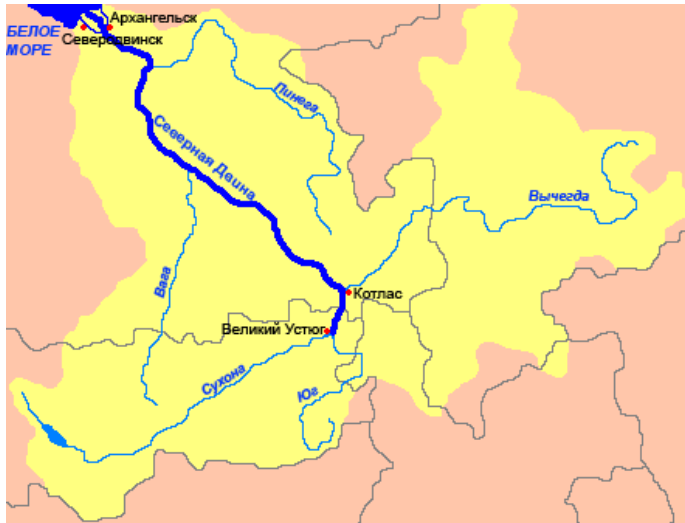
Rys. 5. Lotniska w Rosji

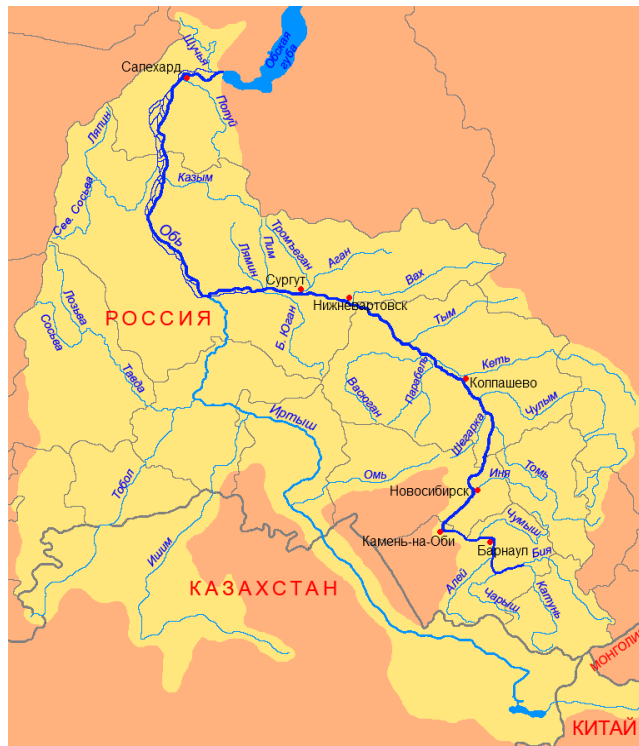
Rys. 6. Порты морские в Rosji

Rys. 7. Пóтнoчнa Дзвина

Rys. 8. Rzeka Ob

Rys. 9. Wołga i Kama

Rys. 10. Kanat imienia Moskwy.

Rys. 11. Kaliningradzka linia kolejowa

Struktura terytorialna

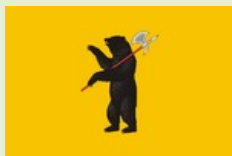
Nazwa podmiotu	Flaga podmiotu	Herb podmiotu
Centralny Okręg Federalny		
Obwód Biełogrodzki		
Obwód Briański		
Obwód Włodzimierski		
Obwód Woroneżski		
Obwód Iwanowski		
Obwód Kałużski		
Obwód Kostromski		

Obwód Kurski		
Obwód Lipiecki		
Obwód Moskiewski		
Obwód Orłowski		
Obwód Riaziański		
Obwód Smoleński		
Obwód Tambowski		
Obwód Twerski		

Obwód Tulski

Obwód Jarosławski

Miasto Moskwa

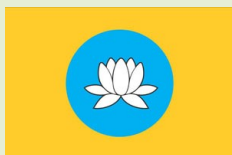

Południowy Okręg Federalny

Republika Adygeja

**Republika
Kałmycja**

Kraj Krasnodarski

**Obwód
Astrachański**

**Obwód
Wołgogradzki**

Obwód Rostowski

Północno-Zachodni Okręg Federalny

Republika Karelia

Republika Komi

Obwód Archangielski

Obwód Wołogodzki

Obwód Kaliningradzki

Obwód Leningradzki

<p>Obwód Murmański</p>		
<p>Obwód Nowogrodzki</p>		
<p>Obwód Pskowski</p>		
<p>Nieniecki Okręg Autonomiczny</p>		
<p>Miasto Sankt-Petersburg</p>		
<p>Dalekowschodni Okręg Federalny</p>		
<p>Republika Sacha - Jakucja</p>		
<p>Kraj Primorski</p>		
<p>Kraj Chabarowski</p>		

Obwód Amurski

Kraj Kamczacki

Obwód Magadański

Obwód Sachaliński

Żydowski Obwód Autonomiczny

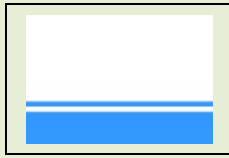

Czukocki Okręg Autonomiczny

Syberyjski Okręg Federalny

Republika Ałtaj

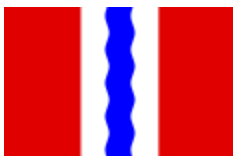

Republika Buriacja

<p>Republika Tywa</p>		
<p>Republika Chakasja</p>		
<p>Kraj Ałtajski</p>		
<p>Kraj Krasnojarski</p>		
<p>Obwód Irkucki</p>		
<p>Obwód Kemerowski</p>		
<p>Obwód Nowosybirski</p>		

Obwód Omski

Obwód Tomski

Uralski Okręg Federalny

Obwód Kurgański

Obwód
Swierdłowski

Obwód Tiumeński

Obwód Czelabiński

Chantowsko-
Mansyjski Okręg
Autonomiczny

**Jamalsko-Nieniecki
Okręg
Autonomiczny**

Nadwołżański Okręg Federalny

**Republika
Baszkortostan**

Republika Mari El

**Republika
Mordowia**

**Republika
Tatarstan**

**Republika
Udmurtia**

**Republika
Czuwaszka**

Obwód Kirowski

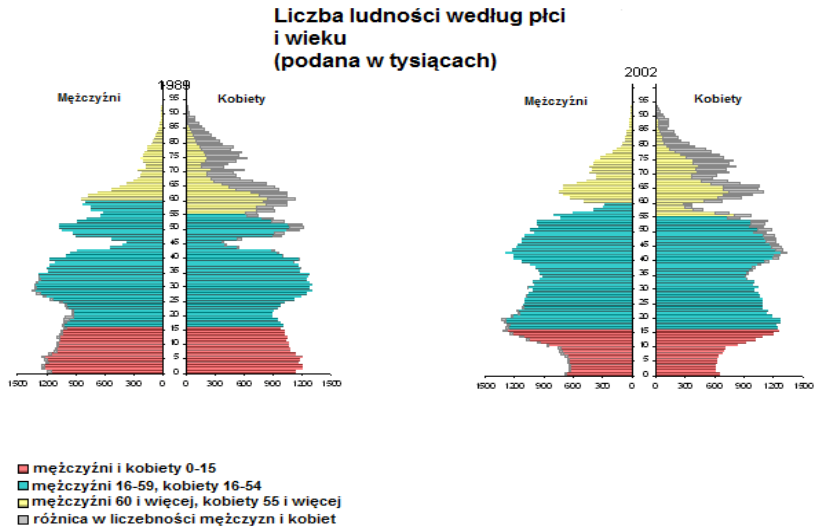

Obwód Niżegrodzki		
Obwód Orenburski		
Obwód Penzeński		
Kraj Permski		
Obwód Samarski		
Obwód Saratowski		
Obwód Uljanowski		
Północno-kaukaski Okręg Federalny		
Republika Dagestan		

<p>Republika Inguszetia</p>		
<p>Kabardyńsko- Bałkarska Republika</p>		
<p>Karaczewsko- Czerkieska Republika</p>		
<p>Republika osetia Północna</p>		
<p>Kraj Stawropolski</p>		
<p>Republika Czeczenia</p>		

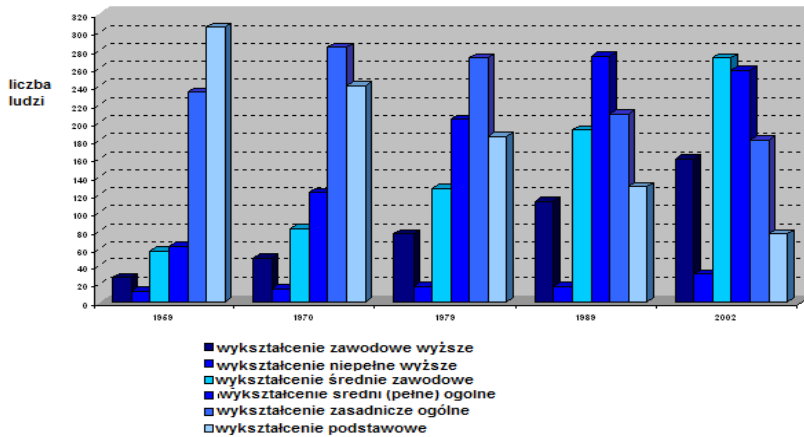
Demografia

Rys. 1

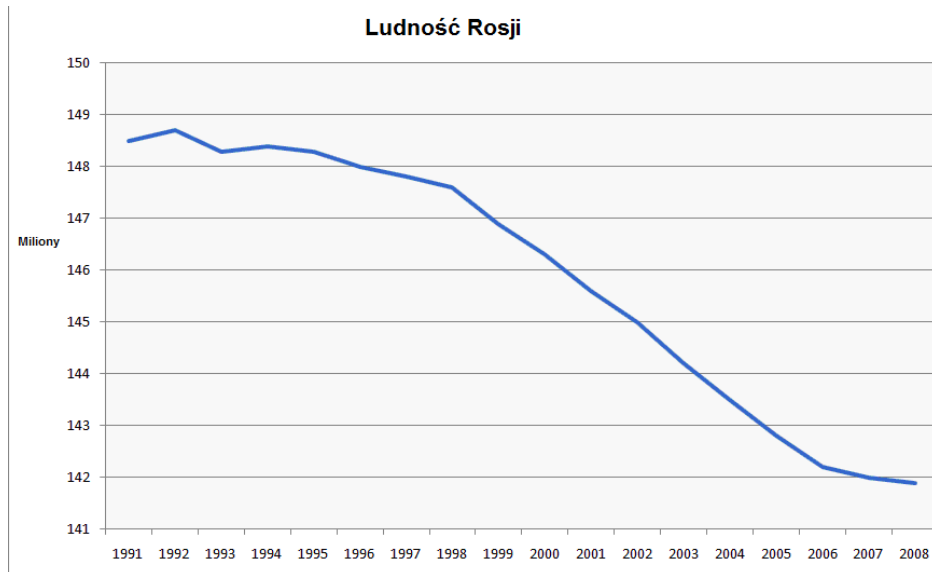

Rys. 2

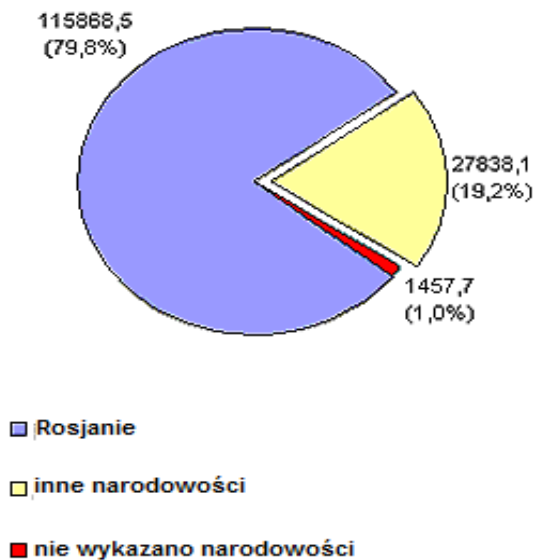
**Poziom wykształcenia ludności w Federacji Rosyjskiej
na 1000 osób w wieku 15 lat i wyższym wykształcenie posiada**

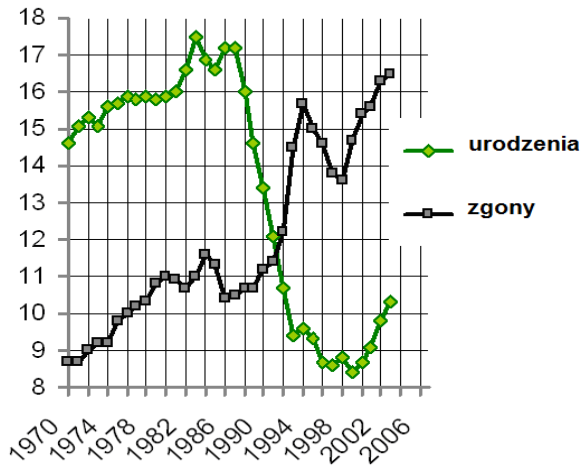
Rys. 3. Liczba ludności w Rosji

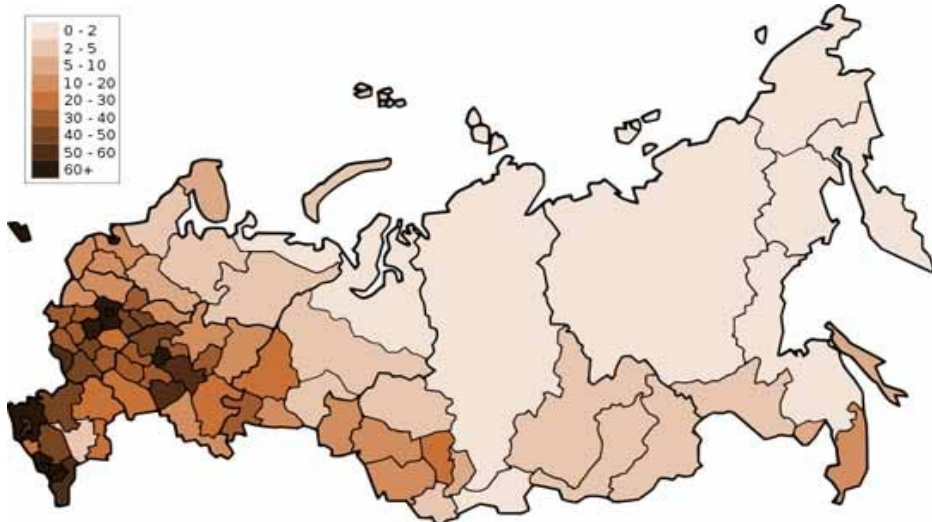
Rys. 4. Narodowościowy skład Rosji według danych z 2002 roku.

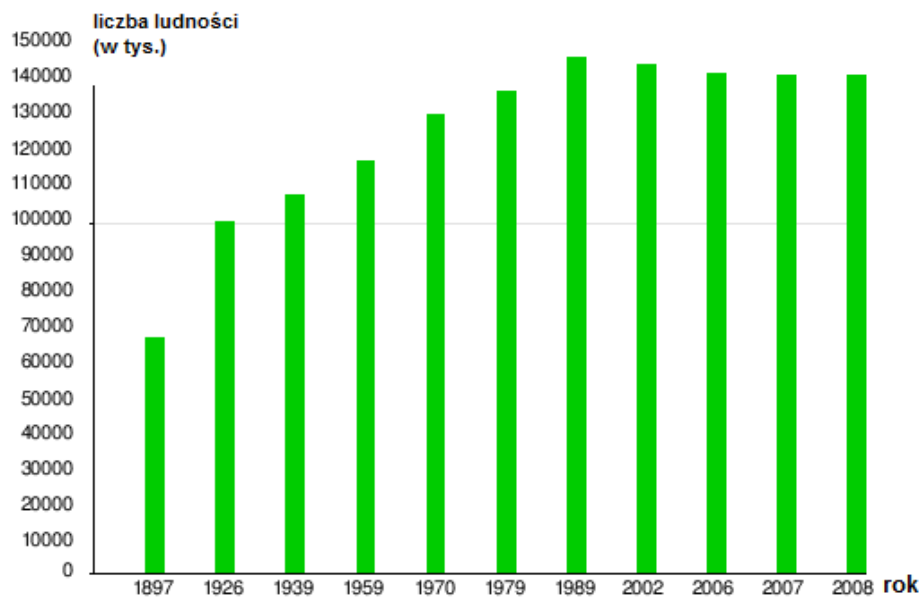
Rys. 5 Poziom zgonów i narodzin w latach 1970-2006

Rys. 6. Gęstość zaludnienia w Rosji

Rys. 7. Liczba ludności w Rosji

Fotografie

Fot. 1. Park Narodowy Dolna Kama

Fot. 2. Niedźwiadki w Centralno-leśnym rezerwacie biosfery

Fot.3. Zabajkalski park Narodowy

Fot. 4. Lotnisko Szeremietjewo

Fot. 5. Miasto Karaczajewsk (Północnokaukaski Okręg Federalny)

Fot. 6. Meczet „Serce Czechenii” (Północnokaukaski Okręg Federalny)

Fot. 7. Port w Astrachaniu (Południowy Okręg Federalny)

Fot. 8. Kraj Kamczacki - krater wulkanu Uzon. (Dalekowschodni Okręg Federalny)

Fot. 9. Bracka elektrownia wodna. (Syberyjski Okręg Federalny)

